

HAUKIPUTAAN LUKIO

OPETUSSUUNNITELMA

Hyväksytty sivistyslautakunnassa 1.2.2005 § 11

SISÄLLYSLUETTELO

1. HAUKIPUTAAN LUKION TEHTÄVÄT

2. HAUKIPUTAAN LUKION ARVOPERUSTA JA TOIMINTA-AJATUS

3. TOIMINTAKULTTUURIN PÄÄPIIRTEET, OPISKELUYMPÄRISTÖ JA TYÖTAVAT

- 3.1 OPPIMISKÄSITYS
- 3.2 OPISKELUYMPÄRISTÖ JA –MENETELMÄT
- 3.3 TOIMINTAKULTTUURI
- 3.4 OPINTOJEN RAKENNE

4. OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN

- 4.1 KODIN JA OPPILAITOKSEN YHTEISTYÖ
- 4.2 OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN
- 4.3 OPISKELIJAHUOLTO
- 4.4 OPISKELUN ERITYINEN TUKI

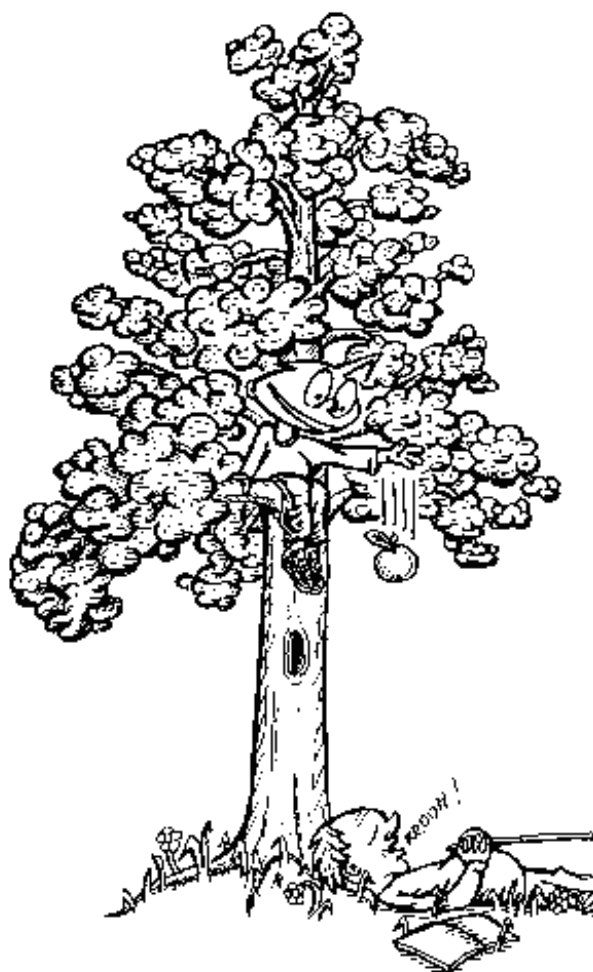
5. OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

- 5.1 ARVIOINNIN TAVOITTEET
- 5.2 KURSSISUORITUKSEN ARVIOINTI
 - 5.2.1 Kurssi ja sen suorittaminen
 - 5.2.2 Kurssin arviointi
 - 5.2.3 Poissaolojen vaikutus kurssin arviointiin
 - 5.2.4 Itsenäisesti opiskellun kurssin arviointi
 - 5.2.5 Kurssin suorittaminen uudelleen
 - 5.2.6 Etenemiseste
 - 5.2.7 Kesken oleva kurssisuoritus
 - 5.2.8 Opintojen hyväksilukeminen
 - 5.2.9 Opintojen edistymisestä tiedottaminen
- 5.3 OPPIAINEEN ARVIOINTI
 - 5.3.1 Oppiaine
 - 5.3.2 Oppiaineen oppimäärän arviointi
 - 5.3.3 Päätötdistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet
- 5.4 LUKION OPPIMÄÄRÄN SUORITUS
- 5.5 ARVIOINNIN UUSIMINEN JA OIKAISU
- 5.6 TODISTUKSET JA NIIHIN MERKITTÄVÄT TIEDOT
- 5.7 KOULUN ITSEARVIOINTI

6. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- 6.1 OPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET
- 6.2 AIHEKOKONAISUUDET
 - AK 1: Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
 - AK 2: Hyvinvointi ja turvallisuus
 - AK 3: Kestävä kehitys
 - AK 4: Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus
 - AK 5: Teknologia ja yhteiskunta
 - AK 6: Viestintä- ja mediaosaaminen
 - AK 7: Unescon ASP-kouluna toimiminen
- 6.3 HAUKIPUTAAN LUKION TUNTIJAKO
- 6.4 KIELIOHJELMA
- 6.5 PAKOLLISET JA SYVENTÄVÄT KURSSIT
 - 6.5.1 Äidinkieli ja kirjallisuus
 - 6.5.2 Ruotsi
 - 6.5.3 Vieraat kielet
 - 6.5.4 Matematiikka
 - 6.5.5 Biologia
 - 6.5.6 Maantiede

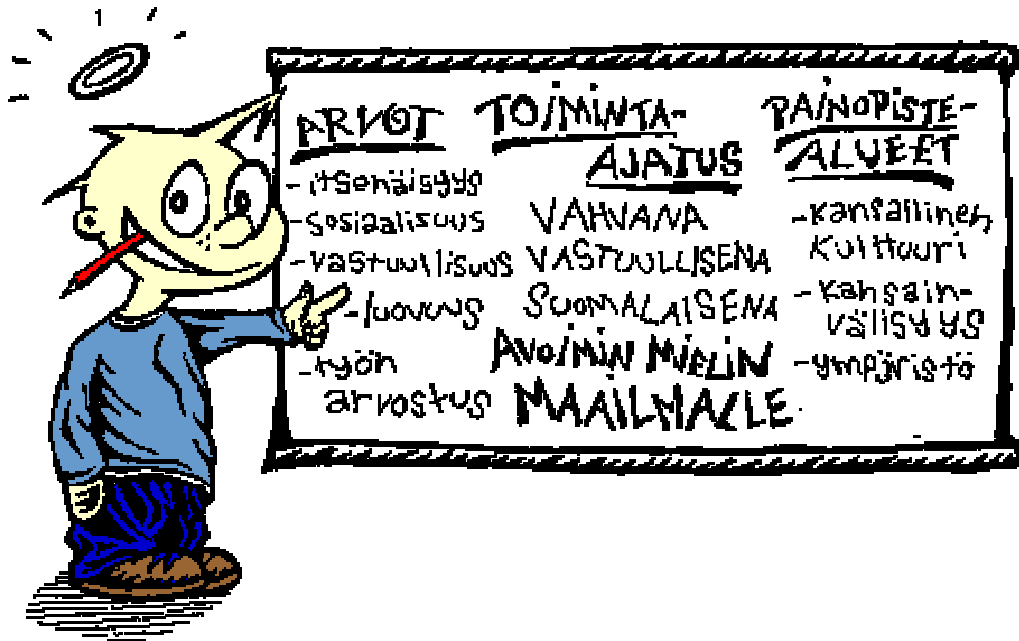
- 6.5.7 Fysiikka
- 6.5.8 Kemia
- 6.5.9 Uskonto
 - 6.5.9.1 Evankelis-luterilainen uskonto
 - 6.5.9.2 Ortodoksinen uskonto
- 6.5.10 Elämäkatsomustieto
- 6.5.11 Filosofia
- 6.5.12 Historia
- 6.5.13 Yhteiskuntaoppi
- 6.5.14 Psykologia
- 6.5.15 Musiikki
- 6.5.16 Kuvataide
- 6.5.17 Liikunta
- 6.5.18 Terveystieto
- 6.5.19 Opinto-ohjaus
- 6.6 SOVELTAVAT KURSSIT
 - LUK: Lukiolaisen kurssi
 - VAE: Vaelluskurssi
 - KAN: Kansainvälisyyskurssi
 - GS: Graafinen suunnittelu
 - VID: Videokurssi
 - TT: Teatteritaide
 - TTD: Teatteritaiteen diplomikurssi
 - KUD: Kuvataiteen diplomikurssi
 - MUD: Musiikin lukiodiplomi
 - TV: Tieto- ja viestintäteknikka
 - LAT: Lingua linguarum – latinan kielen johdantokurssi

1. HAUKIPUTAAN LUKION TEHTÄVÄT

Haukiputaan lukio jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Se antaa laaja-alaisen yleissivistyksen ja valmiudet lukion oppimäärään perustuviin jatko-opintoihin. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan ennen muuta lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella sekä lukiodiplomeilla ja vastaavilla muilla näytöillä.

Haukiputaan lukio antaa valmiuksia vastata yhteiskunnan ja ympäristön haasteisiin sekä taitoa tarkastella asioita eri näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan toimimaan vastuuntuntoisena ja velvollisuuksistaan huolehtivana kansalaisena yhteiskunnassa ja tulevaisuuden työelämässä. Opetus tukee opiskelijan itsetuntemuksen kehittymistä ja hänen myönteistä kasvuaan aikuisuuteen sekä kannustaa opiskelijaa elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen.

2. HAUKIPUTAAN LUKION ARVOPERUSTA JA TOIMINTA-AJATUS

Haukiputaan lukion henkilökunnan, vanhempien ja opiskelijoiden käsitykset:

	Suhde toisiin ihmisiin <ul style="list-style-type: none">- yhteistyökykyinen- suvaitsevainen- ystävällinen- empaattinen- rehellinen- hyvätapainen	
Suhde luontoon <ul style="list-style-type: none">- elämyksiä etsivä- vastuuntuntoinen- kestävä kehitystä arvostava- tutkiva- utelias		Suhde yhteiskuntaan <ul style="list-style-type: none">- kriittinen- kansainvälinen- osallistuva- tasa-arvoinen- kestävä kehitystä arvostava
	Suhde itseeni <ul style="list-style-type: none">- terve- rehellinen- kriittinen- itsetuntoinen- vastuuntuntoinen- ajatteleva, luova- hyvätapainen	
Suhde tietoon ja opiskeluun <ul style="list-style-type: none">- ahkera- kriittinen- tutkiva- osallistuva- utelias, luova- analyyttinen		Suhde kulttuuriin <ul style="list-style-type: none">- kulttuuriperintöä arvostava- ennakkoluuloton- eri kulttuureja arvostava- tutkiva- osallistuva

Opetuksen arvoperusta rakentuu suomalaiseen sivistyshistoriaan, joka on osa pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuriperintöä. Opiskelija oppii vaalimaan, arvioimaan ja uudistamaan kulttuuriperintöä. Opiskelijoita kasvatetaan suvaitsevaisuuteen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Opetuksen lähtökohtana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Lukioskoulutus edistää avointa demokratiaa, tasa-arvoa ja hyvinvointia. Opiskelija ymmärretään oman oppimisensa, osaamisensa ja maailmankuvansa rakentajaksi. Opetuksessa otetaan huomioon, että ihminen havainnoi ja jäsentää todellisuutta kaikkien aistiensa kautta.

Kasvatustyössä korostetaan yhteistyötä, kannustavaa vuorovaikutusta ja rehellisyyttä. Tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan oikeutensa ja velvollisuutensa sekä kasvaa aikuisen vastuuseen omista valinnoistaan ja teoistaan. Opiskelija saa lukioaikanaan kokemuksia siitä, miten tulevaisuutta rakennetaan yhteisillä päätöksillä ja työllä.

Opetus kannustaa tunnistamaan julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä ristiriitoja sekä pohtimaan kriittisesti suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen epäkohtia ja mahdollisuuksia. Opiskelija saa lukioaikanaan jäsenyteen käsityksen siitä, mitkä ovat kansalaisen perusoikeudet Suomessa, Pohjoismaissa ja Euroopan unionissa, mitä ne käytännössä merkitsevät sekä miten niitä ylläpidetään ja edistetään. Luomalla yhteyksiä koulun ulkopuolelle ja muilla tavoin järjestetään opiskelijoiden oma-aloitteisuudelle, yritteliäisyydelle ja yhteiskunnalliselle osallistumiselle monipuolisia toteutumismahdollisuuksia. Lukio korostaa kestävä kehityksen periaatteita ja antaa valmiuksia kohdata muuttuvan maailman haasteet.

Lukion arvoperustaa syventävät kohdassa 6.2 esitettävät aihekokonaisuudet.

VAHVANA
VASTUULLISENA
SUOMALAISENA
AVOIMIN MIELIN
MAAILMALLE

3. TOIMINTAKULTTUURIN PÄÄPIIRTEET, OPISKELUYMPÄRISTÖ JA TYÖTAVAT

3.1 OPPIMISKÄSITYS

Haukiputaan lukion opetussuunnitelma pohjautuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajan ja ympäristön kanssa ja aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee vastaanottamaansa informaatiota.

Opetuksessa otetaan huomioon, että vaikka oppimisen yleiset periaatteet ovat kaikilla samat, se mitä opitaan, riippuu yksilön aikaisemmasta tiedosta ja hänen käyttämistään strategioista. Oppiminen on sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Yhdessä tilanteessa opittu tieto tai taito ei automaattisesti siirry käytettäväksi toisenlaisissa tilanteissa.

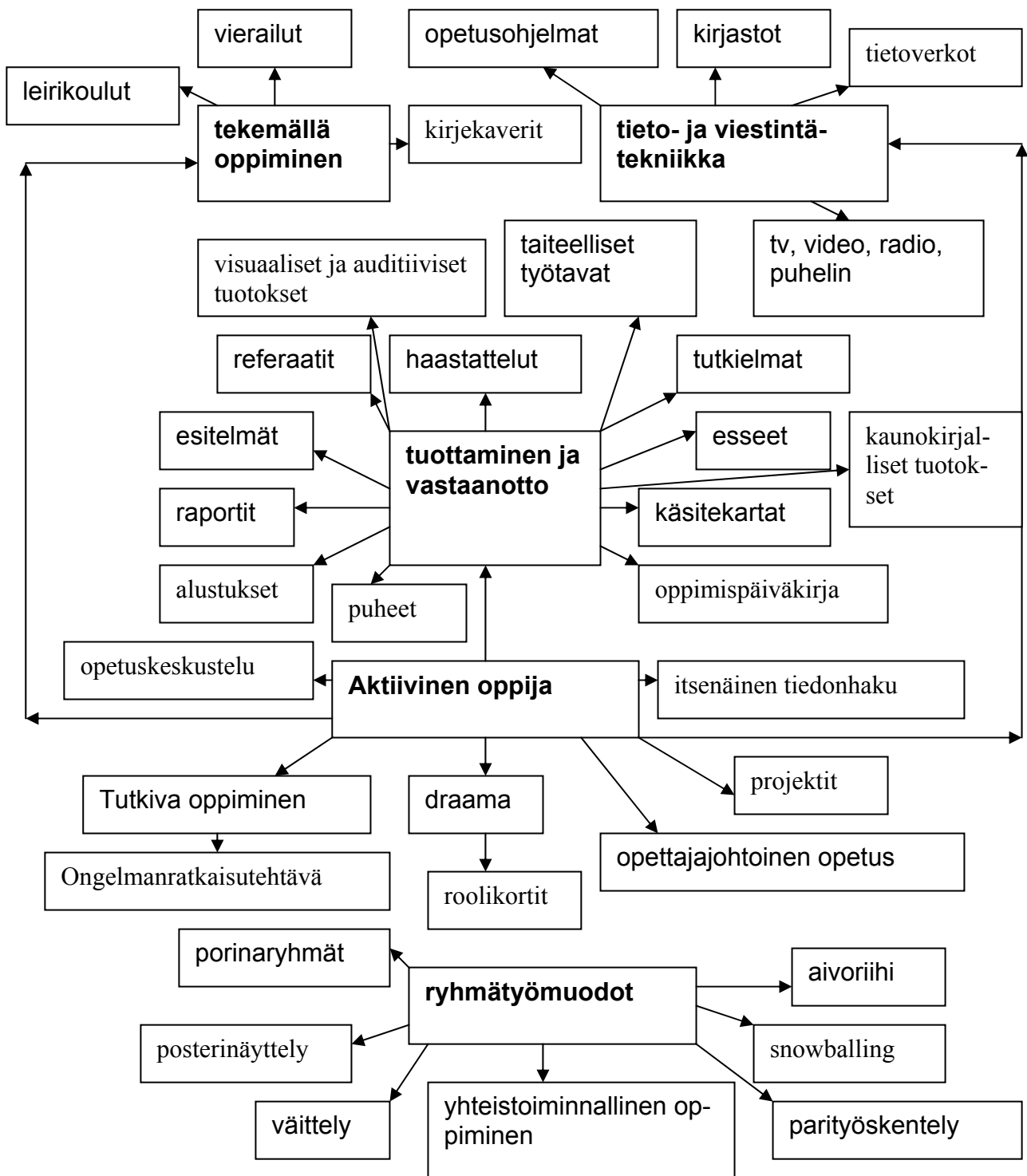
3.2 OPISKELUYMPÄRISTÖ JA -MENETELMÄT

Haukiputaan lukio muodostaa oppimisympäristön, jossa vahvistetaan ja kehitetään opiskelijan valmiuksia lujalta kansalliselta pohjalta kohdata kansainvälistymisen haasteet (AK 4), omaksua kestäväen kehityksen periaatteet (AK 3), kasvaa terveeksi ja itsetunnoltaan vahvaksi (AK 2). Luomalla yhteyksiä koulun ulkopuolelle ja muilla tavoin järjestetään opiskelijoiden oma-aloitteisuudelle, yritteliäisyydelle ja yhteiskunnalliselle osallistumiselle monipuolisia toteutumismahdollisuuksia (AK 1).

Haukiputaan lukio on mukana Oulun seudun toisen asteen oppilaitosten yhteistyöverkossa. Yhteistyötä tehdään myös muiden eri puolilla maata sijaitsevien lukioden kanssa esimerkiksi video- ja etäopetuksen muodossa. Ulkomailla sijaitsevien ystävyys- ja yhteistyökoulujen kanssa harrastetaan opiskelijavaihtoa ja vierailuja molempiin suuntiin. Toimiminen Unescon ASP-kouluna tuo ensisijaisiksi kumppaneiksi muut ASP-koulut eri puolilta maailmaa. Yhteyksiä on myös yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin, Oulun ammattiopistoon, Kiiminkijoen opistoon, seurakuntaan ja paikalliseen kulttuuri- ja yritysmaailmaan.

Opiskelijan opiskelutaitojen kehittäminen aloitetaan kaikille lukioon tuleville yhteisellä Lukiolaisen kurssilla. Kurssilla opiskelijat tutustutetaan Haukiputaan lukion oppimisympäristöihin, autetaan heitä tunnistamaan omat oppimisstrategiansa ja vahvuutensa sekä kehittämään opiskelutaitojaan (AK 6). Opiskelutaitojen kehittyminen jatkuu eri oppiaineiden kurseilla.

Kunkin kurssin alussa on opettajan ja opiskelijoiden yhteinen suunnittelutunti. Opiskelijoille selvitetään kurssin tavoitteet ja arvioinnin perusteet sekä sovitaan työtavoista ja arvioinnista. Opiskelijoiden erilaisuus otetaan huomioon käyttämällä monipuolisesti erilaisia opiskelumenetelmiä. Opiskelijoita autetaan oman oppimistyylinsä löytämisessä myös antamalla positiivista palautetta onnistumisista. Työtavat tukevat luvussa 3.1 esitettyä oppimiskäsitystä.

Uutta tekniikkaa käytetään sopivissa yhteyksissä. Tietoteknisiä laitteita on myös luokkatilojen ulkopuolella, jotta opiskelijat voivat käyttää niitä oppituntien ulkopuoliseen työskentelyyn. Tiedonhankintaa varten on käytettävissä koulun kirjasto, Internet-verkko ja erilaisia sähköisiä tallenteita. Opetusohjelmia on kaikkiin oppiaineisiin. (AK 5, 6)

Eri oppiaineiden välinen integraatio otetaan huomioon vuotuisessa suunnitelmassa. Tällä mahdollistetaan tietojen ja taitojen harjoittaminen aidoissa tilanteissa.

3.3 TOIMINTAKULTTUURI

Haukiputaan lukion toimintakulttuuriin vaikuttavat seuraavat erikseen päätetyt ohjeistukset: Haukiputaan lukion opinto-opas, perehdyttämisopas opettajille, järjestyssäännöt, turvallisuus-suunnitelma, kriisisuunnitelma, päihdesuunnitelma, ympäristöohjelma, tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön strategia, kansainvälisyyskasvatuksen strategia ja arviointisuunnitelma.

Jokaisella Haukiputaan lukion kouluyhteisöön kuuluvalla tulee olla riittävästi perusteltua tietoa hänelle asetetuista odotuksista, velvollisuuksista ja oikeuksista. Jokaisella tulee olla mahdollisuus kehittää omaa työyhteisöään ja vaikuttaa koulun toimintaan. Tavoitteena on, että opiskelija osaa muodostaa oman perustellun mielipiteensä ja keskustella kunnioittaen muiden mielipiteitä (AK 1). Opiskelija haluaa osallistua lähiyhteisön kehittämiseen yksilönä ja ryhmässä sekä vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon sekä omaksuu aloitteellisuuden ja yritteliäisyyden toimintatavakseen (AK 1). Opiskelijaa rohkaistaan ottamaan yksilöllistä vastuuta opiskeluyhteisön jäsenen hyvinvoinnista ja yhteisöllisyydestä sekä ottamaan itse vastaan yhteisön tukea ja toimimaan niin, että hän vaikuttaa myönteisesti opiskeluyhteisönsä hyvinvointiin ja turvallisuuteen (AK 2).

Haukiputaan lukion opiskelijoille ja opettajille jaetaan syksyisin **opinto-opas**, jossa määritetään koulun toimintamuodot. Oppaassa esitellään lukion käytännöt tiedottamisessa, kokeiden palautuksessa, poissaolojen selvittämisessä ja tilojen käytössä. Oppaassa on myös lukion järjestyssäännöt, opiskelun arviointi ja koulun toiminnan arviointisuunnitelma sekä keskeiset tiedot ylioppilastutkinnon suorittamisesta. Se sisältää lukuvuoden kurssitarjottimen, tapahtumakalenterin ja ruokalistan. Siinä esitellään koulun henkilökunta, opiskelijahuolto- ja oppilaskuntatoiminta. Oppaassa on myös kuvaukset koulun juhlapäivistä ja muista erityispäivistä (AK 4). Oppaan sisällöstä ja siihen vuosittain tehtävistä muutoksista päättävät henkilökunta ja opiskelijat.

Haukiputaan lukio ottaa toiminnassaan huomioon kestävän kehityksen periaatteet. Yhteisön jokainen jäsen tuntee perusasiat kestävän kehityksen ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta, esteettisestä ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden samanaikainen toteuttaminen tekee kehityksestä kestävän (AK 3). Koulu pyrkii toiminnassaan (muun muassa energian käyttö, välineiden hankinta ja jätehuolto) energian ja raaka-aineiden käytön minimointiin sekä ympäristön varjelemiseen (AK 3). Toiminnan periaatteet ja käytänteet esitellään lukion **ympäristöohjelmassa**. Haukiputaan lukion toiminnan lähtökohtana on yksilön ja yhteisön hyvinvointi. Tavoitteena on sosiaalista pääomaa vahvistava yhteisö, joka tunnistaa jäsentensä voimavarojen riittävyyden.

Koulussa on riittävästi ajanmukaisia teknisiä laitteita, joiden avulla opiskelijaa ohjataan käyttämään ja hallitsemaan teknologiaa. Laitehankinnoista keskustellaan opiskelijoiden kanssa, jotta he oppivat tarkastelemaan teknologian arvolähtökohtia ja seurannaisvaikutuksia sekä ihmisen ja teknologian suhdetta. Tällöin kiinnitetään huomiota myös ihmisen erilaisten tarpeiden näkökulmasta välttämättömään ja ei-välttämättömään teknologiaan (AK 5). Tieto- ja viestintätekniikan käytössä opiskelijaa ohjataan huolehtimaan yksityisyyden suojasta ja tietoturvasta (AK 6). Opiskelijan vuorovaikutus-, viestintä- ja vaikuttamistaitoja kehitetään käyttämällä mediaa (sähköinen media, painettu materiaali, lähiviestintä) monipuolisesti muun muassa tiedottamisessa sekä opiskelijoiden ja henkilökunnan yhteydenpidossa (AK 1, 6).

Kouluyhteisön jäseniä perehdytetään alueellisiin ja maailmanlaajuisiin UNESCON ja ASPnet-koulujen projekteihin, joihin myös osallistutaan mahdollisimman aktiivisesti. Kansainvälisistä juhlapäivistä huomioidaan ainakin YK:n päivä (24.10.) ja Eurooppa-päivä (9.5.). Tärkeimmät

kansalliset huomioitavat juhlapäivät ovat itsenäisyyspäivä (6.12.), Kalevalan päivä (28.2.), Runebergin päivä (5.2.) ja Aleksis Kiven päivä (10.10.) (AK 7).

Rehtori on lukiossa operatiivinen visionääri, joka määrittelee eri toimijoiden ja toiminnan osien tavoitteita sekä vastaa siitä, että opiskelijat ja opettajat työskentelevät asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Rehtori kehittää lukion hallintoa ja henkilöstöä ja johtaa koulutyötä lainsäädännön, opetustoimen strategian sekä henkilöstö- ja talousresurssien puitteissa.

Haukiputaan lukiossa on rehtorin lisäksi apulaisrehtori, joka muodostaa työparin rehtorin kanssa. Apulaisrehtorin toimenkuva määräytyy lukion strategisten linjausten mukaisesti. Lukion opinto-ohjaajat toimivat rehtorin ja apulaisrehtorin tukena koulun toiminnan suunnittelussa ja opiskelijahallinnossa. Erilaisten kehittämishankkeiden toteuttamiseksi perustetaan vuosittain työryhmiä.

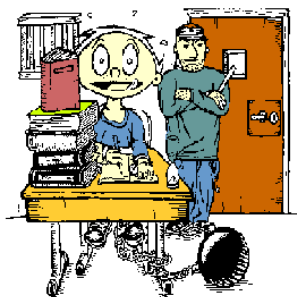
Koulun kehittämisen varmistamiseksi henkilökuntaa koulutetaan säännöllisesti.

Koulu esittelee toimintaansa ja tarjoaa vuorovaikutusmahdollisuuksia mahdollisimman laajasti sähköisissä ja muissa julkaisuissa, jolloin tieto siirtyy myös erilaisille sidosryhmille.

Koulun toimintaa arvioidaan jatkuvasti erillisen arviointisuunnitelman mukaisesti.

3.4 OPINTOJEN RAKENNE

Lukio-opinnot muodostuvat pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista. Pakollisia kursseja on matematiikan tasosta riippuen 47 – 51. Syventävät kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia, oppiaineen pakollisiin kursseihin liittyviä kursseja, joita opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kymmenen. Valtakunnallisten syventävien kurssien lisäksi lukiossa on koulukohtaisia, tässä opetussuunnitelmassa esiteltyjä syventäviä kursseja. Soveltavat kurssit ovat eheyttäviä kursseja, jotka sisältävät aineksia eri oppiaineista, menetelmäkursseja taikka muun koulutuksen järjestäjän järjestämiä ammatillisia opintoja tai lukion tehtävään soveltuvia muita opintoja. Soveltaviin kursseihin voivat kuulua myös taito- ja taideaineissa suoritettaviin lukiodiplomeihin kuuluvat kurssit. Lukiodiplomit suoritetaan Opetushallituksen ohjeiden mukaan. Kaikki pakolliset, syventävät ja soveltavat kurssit ja niiden suoritusjärjestys määritellään tässä opetussuunnitelmassa. **Opiskelijan tulee suorittaa vähintään 75 kurssia.**

4 OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN

4.1 KODIN JA OPPILAITOKSEN YHTEISTYÖ

Haukiputaan lukion opiskelijoiden huoltajilla on mahdollisuus perehtyä lukion työhön. Ennen lukio-opintojen alkua opiskelijoiden huoltajia informoidaan lukio-opintoihin liittyvissä asioissa muun muassa siten, että lukion rehtori ja/tai opinto-ohjaaja käy 9. luokkien vanhempainillassa puhumassa.

Lukion aikana järjestetään vuosittain vanhempainillat joka ikäluokalle.

Yhteistyöstä kotien kanssa vastaavat erityisesti lukion rehtori, opinto-ohjaaja sekä ryhmänohjaaja oman ryhmänsä opiskelijoiden osalta. Jokainen aineenopettaja vastaa yhteistyöstä oman aineensa osalta.

Lukion opinto-ohjaaja ja ryhmänohjaaja seuraavat opiskelijoiden opintojen etenemistä. Tarpeen vaatiessa opinto-ohjaaja ja/tai ryhmänohjaaja on yhteydessä alaikäisen opiskelijan huoltajiin. Mahdollisten opiskeluongelmien ilmaantuessa opinto-ohjaaja ja/tai ryhmänohjaaja keskustele ensiksi opiskelijan kanssa ja on sen jälkeen tarvittaessa yhteydessä hänen huoltajiinsa. Koululla on käytössä koulukuraattorin palveluita. Opiskelijan ollessa täysi-ikäinen yhteydenottoon tarvitaan opiskelijan lupa. Tarvittaessa järjestetään tapaamisia, joissa opiskelijan opintoihin liittyviä ongelmia voidaan yhdessä pohtia. Yleensä näissä tapaamisissa ovat läsnä rehtori ja/tai opinto-ohjaaja ja/tai ryhmänohjaaja, opiskelijan huoltaja sekä opiskelija itse.

Opiskelijan opintojen etenemisestä huoltaja saa tiedon jaksotodistusten avulla. Lukio opiskeluun liittyvistä käytänteistä laaditaan lisäksi tiedote, joka jaetaan kaikille 1. vuoden opiskelijoiden huoltajille. Tämä tiedote, opinto-opas ja muut koulun toimintaan liittyvät asiakirjat löytyvät myös koulun www-sivuilta <http://www.haukipudas.fi/lukio>.

Huoltajat ovat tervetulleita kouluun seuraamaan työskentelyä ja tapaamaan henkilökuntaa.

4.2 OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Ohjaustoiminta muodostaa lukiossa kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Lukion opinto-ohjausta järjestetään kurssimuotoisena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena. Ohjaustoimintaan osallistuu koko henkilöstö.

Rehtori

- luo ohjaukselle mahdollisimmat hyvät toimintamahdollisuudet
- tukee opinto-ohjaajan ja opettajien keskinäistä työnjakoa ja ohjaustoiminnan suunnittelua
- tiedottaa opiskelijoille ja huoltajille säännöistä ja määräyksistä, jotka ohjaavat lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamista
- osallistuu opiskelijahuoltoryhmän toimintaan
- laatii kurssitarjottimen, päivittää opinto-oppaan ja osallistuu kurssivalintojen käytännön järjestelyihin
- vastaa vanhempainiltojen järjestelyistä yhdessä opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajien kanssa.

Opinto-ohjaaja

- suunnittelee ja organisoii opinto-ohjausta ja osallistuu sen toteutukseen
- toimii yhteistyössä rehtorin, ryhmänohjaajien ja opettajien kanssa
- ohjaa opiskelijoita henkilökohtaisesti urasuunnitteluun, jatkokoulutukseen sekä kasvuun ja kehitykseen liittyvissä kysymyksissä
- ohjaa opiskelijoita lukion käytänteissä ja opinto-ohjelmien laatimisessa
- päivittää ja seuraa opiskelijoiden opinto-ohjelmia
- ohjaa opiskelijoita tarvittaessa muiden asiantuntijoiden luo sekä tekee yhteistyötä koulu-psykologin, terveydenhoitajan ja kuraattorin kanssa
- osallistuu opiskelijahuoltoryhmän toimintaan
- huolehtii yhteydenpidosta muihin oppilaitoksiin sekä tarvittaessa koulun ulkopuolisiin asiantuntijoihin, työ- ja elinkeinoelämään sekä työvoimaviranomaisiin
- järjestää ammatinvalintaan ja jatko-opintoihin liittyviä esittelyjä lukiossa
- osallistuu vanhempainiltojen järjestelyihin yhdessä rehtoreiden, ryhmänohjaajien ja aineenopettajien kanssa
- ohjaa opiskelijoita kurssivalintojen tekemisessä ja huolehtii valintojen käytännön järjestelyistä yhdessä rehtorin kanssa
- vastaa opinto-ohjauksen kurssien toteuttamisesta.

Ryhmänohjaaja

- on ryhmänsä opiskelijoiden tiedottaja ja yhdysside ryhmää koskevissa asioissa kouluyhteisön sisällä
- ohjaa osaltaan opiskelijoita lukion käytänteisiin
- seuraa ryhmänsä opiskelijoiden opintojen edistymistä ja valintojen toteutumista, puuttuu ongelmiin ja ohjaa tarvittaessa opinto-ohjaajan luokse
- valvoo ja seuraa ryhmänsä opiskelijoiden poissaoloja
- on yhteydessä ryhmänsä opiskelijoiden huoltajiin ja vastaa osaltaan vanhempainiltojen järjestämisestä
- tekee yhteistyötä opinto-ohjaajan ja rehtorin kanssa ryhmäänsä koskevissa asioissa
- pitää ryhmänohjaustuokiot ryhmälleen.

Aineenopettaja

- ohjaa opiskelijoita oman aineensa opiskelutekniikkaan ja ylioppilaskirjoituksiin liittyvissä kysymyksissä
- seuraa poissaoloja omien kurssiensa osalta ja tiedottaa niistä tarvittaessa ryhmänohjaajille ja opinto-ohjaajalle.

Koulukuraattori

- tarjoaa opiskelijalle keskusteluapua erityisesti kasvuun ja kehitykseen liittyvissä ongelmissa sekä elämäntilanteissa, joissa opiskelijaa tarvitsee erityistä tukea.
- ohjaa opiskelijan tarvittaessa muiden asiantuntijoiden tykö
- ohjaa opiskelijoita opintososiaalisissa asioissa ja osallistuu opiskelijahuoltoryhmän toimintaan.

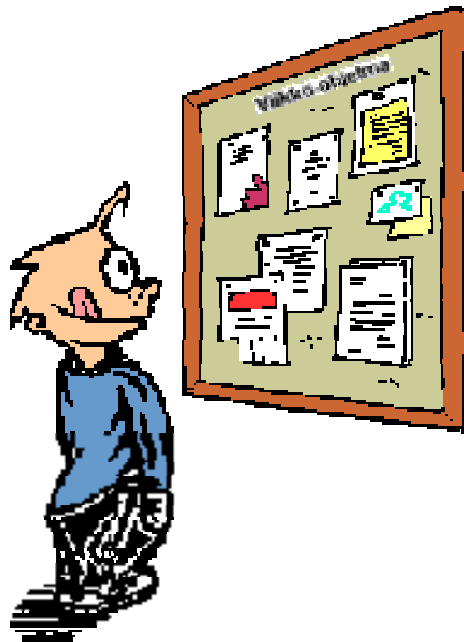
Opiskelija

- laatii opinto-ohjaajan avustuksella henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman
- tekee itselleen vuosittain opinto-ohjelman ja seuraa sen toteutumista.

Ohjaustoiminnassa tehdään yhteistyötä muiden oppilaitosten kanssa. Nivelvaiheen yhteistyö toteutetaan siten, että perusopetuksen vuosiluokkien 7-9 oppitunneilla käydään kertomassa lukio-opiskelusta, uudet opiskelijat käyvät tutustumassa lukioon ja tarvittaessa tehdään myös

muuta yhteistyötä. Koululla vierailee yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen edustajia esittelemässä erilaisia koulutusvaihtoehtoja. Vuosittain osallistutaan myös erilaisiin opiskelijoille tarkoitettuihin koulutustapahtumiin.

Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös ammattioppilaitosten ja muiden lukioiden kanssa esimerkiksi järjestämällä opiskelijalle mahdollisuus suorittaa osia opinnoistaan muissa oppilaitoksissa. Yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa toteutetaan erityisesti yrittäjäyyskurssilla sekä eri kurssien sisällöllisinä ratkaisuin.

4.3 OPISKELIJAHUOLTO

Opiskelijahuolto on opiskelijoiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Tavoitteena on luoda turvallinen opiskelu- ja työympäristö sekä ehkäistä syrjäytymistä. Opiskelijahuollon tavoitteena on toimia siten, että opiskelijat saisivat hyvät edellytykset suoriutua opiskeluistaan lukiossa sekä jatko-opinnoistaan tulevaisuudessa. Lisäksi tavoitteena on edistää opiskelijan hyvinvointia niin koulussa kuin elämässä yleensäkin.

Opiskelijahuoltotyötä lukiossa tekevät ensisijaisesti opinto-ohjaaja ja ryhmänohjaajat. Opinto-ohjaaja toimii yhteyshenkilönä opiskelijan ja eri yhteistyötahojen välillä. Opiskelijan käytössä ovat kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori ja koulupsykologi. Heidän luokseen opiskelija voi hakeutua itsenäisesti tai opinto-ohjaaja voi häntä sinne ohjata. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä myös muiden tahojen kanssa. Opiskelijahuolto on osa koulun arkipäivää, ja siihen osallistuvat kaikki koulussa työskentelevät.

Lukiossa toimii opiskelijahuoltoryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti. Opiskelijahuoltoryhmään kuuluvat rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, psykologi, kouluterveydenhoitaja sekä koulukuraattori. Opiskelijahuoltoryhmälle asiat ohjautuvat opettajakunnan ja opinto-ohjaajan kautta. Ryhmän kokouksissa sovitaan työnjaosta sekä muista toimenpiteistä. Opiskelijahuoltoryhmän jäsenet tekevät keskenään yhteistyötä tarpeen vaatiessa. Ongelmatilanteisiin puututaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, tavoitteena on ennaltaehkäisy.

Opiskelijahuollon toteutuminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä eri hallintokuntien ja paikallisten tukiverkostojen kanssa. Opiskelijahuollossa tehdään yhteistyötä ja käytetään hyväksi paikallisia tukiverkostoja. Tähän opetussuunnitelmaan on kirjattu tavallisimmat yhteistyötahot, joiden käyttö on aina tapauskohtaista.

Lukiolla on erilliset kriisitoiminta-, turvallisuus- ja päihdetoimintasuunnitelmat, joissa on eriteltty tarkemmin opiskelijalle tarjottava tuki ja ohjaus erilaisissa vaikeuksissa. Suunnitelmissa on määritelty työnjako erilaisissa kriisitilanteissa sekä esitelty yhteistyötahot.

4.4 OPISKELUN ERITYINEN TUKI

Erityistä tukea tarvitsevat sellaiset opiskelijat, jotka ovat tilapäisesti jääneet jälkeen opinnoissaan tai joiden opiskelun edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi erityisen tuen piiriin kuuluvat opiskelijat, jotka tarvitsevat psyykkistä ja sosiaalista tukea. Opiskelijalla voi olla erityisen tuen tarve myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien takia. Tällaisissa asioissa opiskelijaa auttavat erityisesti koulukuraattori ja koulupsykologi.

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opiskelu voidaan lukiolain (629/1998) 13§:n (muutettu lailla 478/2003) mukaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja -asetuksessa ja lukion opetussuunnitelmassa määrätään. Tarvittaessa opiskelija voidaan vapauttaa jonkin oppiaineen opiskelusta, jolloin hänen tulee valita tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Lukiolaisten lukemisvalmiudet pyritään testaamaan ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Tulosten perusteella opiskelija voidaan tarvittaessa ohjata jatkotutkimuksiin. Jos jatkotutkimuksissa havaitaan kielenkehityksen häiriö, suunnitellaan opiskelijalle tukitoimet. Muiden oppimisvaikeuksien suhteen tärkeää on tiedonsiirto ja yhteistyö yläasteiden kanssa. Opiskelijan erityisen tuen järjestelyt tehdään aina yksilöllisesti mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä opiskelijan, hänen huoltajansa, rehtorin, opinto-ohjaajan, aineenopettajien ja/tai ryhmäohjaajan kanssa. Opiskelun erityiseen tukemiseen pyritään mahdollisimman monipuolisin opetusmenetelmin ja erityisen tuen tarve huomioidaan arvioinnissa.

Kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus saada tukiopetusta resurssien puitteissa. Lisäksi tarjolla on Lukiolaisen kurssi, joka pyrkii muun muassa kehittämään opiskelijan opiskelunvalmiuksia.

5 OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

5.1 ARVIOINNIN TAVOITTEET

Arviointi perustuu Lukiolakiin ja –asetukseen sekä opetussuunnitelman perusteisiin. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti.

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukion aikana että lukio-opiskelun päättyessä. Palautteen tarkoituksena on kannustaa ja ohjata opiskelijaa opintojen suorittamisessa. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja koulu yhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

Arvioinnilla kannustetaan opiskelijaa myönteisellä tavalla omien tavoitteittensa asettamiseen ja työskentelytapojensa tarkentamiseen.

5.2 KURSSISUORITUKSEN ARVIOINTI

5.2.1 Kurssi ja sen suorittaminen

Lukion oppiaineet jakaantuvat kursseihin, joiden laajuus on keskimäärin 38 oppituntia. Soveltavat kurssit voivat olla mainittua tuntimäärää laajempia tai suppeampia. Kurssi voidaan suorittaa opetukseen osallistumalla, osittain tai kokonaan itsenäisesti opiskellen. **Kurssin arvioinnissa sovelletaan samoja periaatteita riippumatta opiskelijan opiskelutavasta.** Kurssi arvioidaan sen päätyttyä.

5.2.2 Kurssin arviointi

Opiskelijan arvioinnista päättää kunkin oppiaineen tai aineryhmän osalta opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Yleisistä arviointiperusteista tiedotetaan opiskelijoille lukion alkaessa ja myöhemminkin muun muassa opinto-ohjauksen tunneilla. Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin arviointiperusteet selvitetään opiskelijalle kurssin alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa.

Kurssin arviointi on monipuolista ja perustuu paitsi mahdollisiin kirjallisiin näyttöihin, opintojen edistymisen jatkuvaan havainnointiin sekä opiskelijan tietojen ja taitojen arviointiin. Myös opiskelijan oma itsearviointi sekä vertaisarviointi voidaan ottaa huomioon käyttäen hyväksi muun muassa kurssin arviointikeskusteluja.

Kunkin oppiaineen pakolliset ja opetussuunnitelman perusteissa määritellyt valtakunnalliset syventävät kurssit arvioidaan numeroin. Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4 – 10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Muiden syventävien se-

kä soveltavien kurssien arviointitapoja voivat olla opetussuunnitelmassa kunkin kurssin kohdalla esitetyllä tavalla numeroarviointi, suoritusmerkintä (S = suoritettu), hylätty (H = hylätty) tai sanallinen arviointi. Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat myös täydentää ja täsmentää numeroarvosanaa. Opetussuunnitelmassa on kunkin koulukohtaisen kurssin kohdalla tarkemmin määritelty kurssin arviointi.

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, otetaan huomioon arvioinnissa, siten että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja muuhunkin kuin kirjalliseen näyttöön. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa. Rehtori ja opettajakunta päättävät yksilöllisestä arviointilinjasta.

5.2.3 Poissaolojen vaikutus kurssin arviointiin

Hyväksytystä syystä kurssilta poissa ollut opiskelija voidaan jättää arvostelematta, jos opettaja katsoo, että opiskelijan antamat näytöt eivät riitä oikeudenmukaisen arvioinnin suorittamiseen. Riittävän näytön antamiseksi opiskelijalla on oikeus sovitulla tavalla suorittaa opettajan määräämät tehtävät ja osallistua kurssikokeeseen.

Mikäli opiskelija on ilman hyväksyttävää syytä toistuvasti pois opinto-ohjelmaansa valitsemaltaan kurssilta, kurssi katsotaan keskeytetyksi ja se jätetään arvioimatta.

Poissaolot voivat vaikuttaa kurssiarvosanaan alentavasti.

5.2.4 Itsenäisesti opiskellun kurssin arviointi

Osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti ja toisaalta opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta. Kurssin suorittaminen itsenäisesti vastaa työmäärältään kurssin suorittamista opetukseen osallistumalla. Opetussuunnitelmassa on kunkin oppiaineen kohdalla lueteltu ne kurssit, joita ei voi suorittaa itsenäisesti. Kurssin suorittamiseen itsenäisesti on saatava ao. aineenopettajan ja rehtorin suostumus.

Mikäli opiskelija suorittaa kurssin kokonaan tai osaksi itsenäisesti tai opetukseen osallistumatta, noudatetaan kurssin arvioinnissa soveltuvien osien edellä mainittuja kurssin arviointiperiaatteita. Kurssin tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti. Itsenäisen suorituksen vastaanottaa rehtorin määräämä opettaja, joka selvittää opiskelijalle kurssin suoritus- ja arviointiperiaatteet. **Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytyä arvosanaa.**

5.2.5 Kurssin suorittaminen uudelleen

Mikäli opiskelija saa kurssista hylätyn arvosanan (4 tai H), hän **voi yrittää kurssin suoritusta kerran uusintakuulustelussa tai osallistumalla kurssin opetukseen uudelleen.**

Opiskelija **voi korottaa hyväksytyä kurssiarvosanaa osallistumalla korotuskuulusteluun tai kurssin opetukseen uudelleen tai suorittamalla kurssin itsenäisesti uudelleen.** Kahdesti lukuvuodessa järjestettävässä korotuskuulustelussa saa alle vuoden vanhaa hyväksytyä arvosanaa korottaa yhden kerran. Opetukseen osallistumalla hyväksytyä kurssiarvosanaa voi korottaa, mikäli opetusryhmään mahtuu. Itsenäisesti opiskelemalla saa samaa hyväksytyä kurs-

siarvosanaa korottaa yhden kerran, mikäli kurssin itsenäinen suorittaminen on opetussuunnitelman mukaan mahdollista. Kaikissa korotustavoissa **parempi suoritus jää voimaan**.

Uusinta- ja korotuskuulustelussa tuloksen arviointi voi edellyttää sellaisia erikseen määriteltäviä osioita, jotka liittyvät kurssin tavoitteiden saavuttamiseen. Eriksen määriteltävät osiot voidaan suorittaa myös muuna opettajan määräämänä ajankohtana.

Uusinta- ja korotuskuulusteluun on ilmoitauduttava kirjallisesti. Ilmoittautuminen on sitova. Tarkemmat ohjeet ovat opinto-oppaassa.

5.2.6 Etenemiseste

Mikäli opiskelijalla on saman oppiaineen peräkkäisistä kursseista hylätty arvosana (4), hän ei voi jatkaa asianomaisen oppiaineen opiskelua ennen kuin on suorittanut toisen hylätyistä kursseista hyväksytysti. Kurssin voi suorittaa osallistumalla uudelleen kurssin opiskeluun tai itsenäisesti, mikäli se opetussuunnitelman mukaan on mahdollista.

Muiden aineiden opiskelu voi jatkua jonkin aineen etenemisesteestä huolimatta.

5.2.7 Kesken oleva kurssisuoritus

Opiskelijan tulee hoitaa kurssisuoritukset valmiiksi pääsääntöisesti sen jakson aikana, jolloin hän on kurssin opiskellut. Jos kurssisuoritus kuitenkin jää kesken poissaolojen, puuttuvan osasuorituksen tai kokeen vuoksi, kurssi arvioidaan merkinnällä X. Tällöin opiskelijan tulee sopia opettajan kanssa aikataulu, jonka puitteissa hän suorittaa kurssin loppuun. Kurssisuorituksen täydentämistä ei kuitenkaan voi siirtää seuraavaan lukuvuoteen, vaan osasuoritukset menetetään lukuvuoden päättyessä.

5.2.8 Opintojen hyväksilukeminen

Opiskelijalla on oikeus lukea hyväkseen lukion oppimäärään muualla suoritettut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään lukion opetussuunnitelman mukaisia. Opiskelijalla on pyynnöstä oikeus saada päätös muualla suoritettavien opintojen hyväksilukemisesta ennen mainittujen opintojen aloittamista. Päätöksen tekee rehtori. Opintojen hyväksilukemisella pyritään välttämään opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentämään opiskeluaikaa.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on lukion opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1 - 5	lukioasteikko	asteikko 1 - 3
1 (tydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi määrittellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alemmaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritettut opinnot voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai soveltaviksi kurseiksi. Mikäli ne luetaan hyväksi pakollisiin tai opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin syventäviin kursseihin, niistä annetaan numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä.

Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkstä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän syventäviä tai soveltavia kurseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, järjestetään lisäkuulustelu osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään, menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Maahanmuuttajaopiskelija arvioidaan suomi/ruotsi toisena kielenä (S2/R2) vieraskielisille -oppimäärän mukaan, jos opiskelija on valinnut sen oppimääräkseen riippumatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi/ruotsi toisena kielenä -kursseista. Suomi/ruotsi äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä -kursseihin, ja niiltä saatu arvosana siirtyy suomi/ruotsi toisena kielenä -kurssin arvosanaksi. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä (S2/R2) vieraskielisille oppimäärästä, mutta ei molempia.

5.2.9 Opintojen edistymisestä tiedottaminen

Opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä on annettava riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen.

Jotta lukio voisi varmistaa, että huoltajat saavat asetuksen mukaisen tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, koulu edellyttää huoltajan allekirjoitusta tiedotteisiin sellaisilta opiskelijoilta, jotka eivät vielä ole täysi-ikäisiä. Tarkemmat ohjeet ovat opinto-oppaassa.

5.3 OPPIAINEEN ARVIOINTI

5.3.1 Oppiaine

Lukion opinnot jaetaan kolmeen osaan: pakollisiin, syventäviin ja soveltaviin kursseihin (Valtioneuvoston asetus 955/2002).

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista pakollisista ja syventävistä kursseista sekä niihin läheisesti liittyvistä soveltavista kursseista. Soveltavien kurssien kuuluminen eri oppiaineiden oppimääriin kuvataan opetussuunnitelmassa ao. kurssien kohdalla. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla

erilajuiset oppimäärät. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin kurssivalintoihin.

5.3.2 Oppiaineen oppimäärän arviointi

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen valtakunnallisten syventävien kurssien arvosanojen aritmeettisena keskiarvona. Mainituista opinnoista opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskeltuja pakollisia ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä valtakunnallisia syventäviä kursseja	Hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärässä ovat mukana kaikki opiskelijan arvioidut pakolliset ja opetussuunnitelman perusteissa määritellyt valtakunnalliset syventävät kurssit, eikä mitään niistä voi jälkikäteen poistaa. Oppiaineen oppimäärään liittyvien muiden syventävien sekä soveltavien kurssien arviointitavasta kerrotaan tarkemmin opetussuunnitelmassa kunkin kurssin kohdalla.

Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvioinnista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, arvosanaa korotetaan.

Valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen pakollisten ja syventävien kurssien pohjalta muodostuvaa arvosanaa on mahdollista **korottaa** edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- oppimäärään liittyvien koulukohtaisten syventävien ja soveltavien kurssien pohjalta saadulla lisänäytöllä.
- opiskelijan arvioinnista päättävien harkinnan perusteella, mikäli opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Jos oppimäärään kuuluvat koulukohtaiset syventävät ja soveltavat kurssit arvioidaan numeroin, ne voivat korottaa oppiaineen arvosanaa mutta eivät laskea.

5.3.3 Päättötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Lukioasetuksen määrittämin numeroarvosanoin arvioidaan kaikki pakollisten oppiaineiden oppimäärät sekä valinnaiset vieraat kielet. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin (FY, KE, FI, PS,

TE, KU/MU) sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

Opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4 LUKION OPPIMÄÄRÄN SUORITUS

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät edellä esitetyllä tavalla hyväksytysti ja lukion vähimmäiskurssimäärä 75 kurssia täyttyy. **Oppilaitoskohtaisista syventävistä ja soveltavista kursseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.**

Opiskelijan henkilökohtaiseen opinto-ohjelmaan kuuluvia pakollisia, syventäviä ja soveltavia kursseja tulee olla opiskeltu vähintään siinä laajuudessa kuin ne on määritelty valtioneuvoston 14.11.2002 antamassa tuntijakopäätöksessä.

5.5 ARVIOINNIN UUSIMINEN JA OIKAISU

Opinnoissa etenemistä tai päättöarviointia koskevan päätöksen uusimista on pyydetty kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu uusi arviointi tai ratkaisu, jolla pyyntö on hylätty, on ilmeisen virheellinen, lääninhallitus voi opiskelijan pyynnöstä velvoittaa opettajan toimittamaan uuden arvioinnin tai määrätä opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen muutettavaksi taikka määrätä, mikä arvosana opiskelijalle on annettava.

Opiskelijoille tiedotetaan arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

5.6 TODISTUKSET JA NIIHIN MERKITTÄVÄT TIEDOT

Lukion koko oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Kesken lukion oppimäärän suorittamasta eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan todistus oppimäärän suorittamisesta.

Päättö- ja erotodistukseen sekä yhden tai useamman aineen suorittamisesta annettavaan todistukseen sovelletaan mitä 6 §:ssä on säädetään.

Lukiassa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun henkilö on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistuksessa on seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi (Haukiputaan kunta)
- oppilaitoksen nimi (Haukiputaan lukio)
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- tiedot oppilaitoksen todistuksenanto-oikeudesta
- arvosana-asteikko

Selvitys kielten oppimääräistä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

S2/R2 = suomi/ruotsi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkaneen yhteisen kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä

Suomi/ruotsi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille (S2/R2) merkitään todistuksessa äidinkielen ja kirjallisuuden kohtaan.

Mikäli opiskelijan opiskelema oma äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, se kirjataan soveltaviin opintoihin omaksi kohdaksi otsikolla "Muu opiskelijan äidinkieli".

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä...9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset erillisistä näytöistä kuten esimerkiksi suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely muissa oppilaitoksissa suoritetuista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät ole mukana oppiaineiden oppimäärien yhteydessä.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritettut kurssit sekä kunkin kurssin arvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (suoritettu/hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista tiedostoa, josta ilmenevät suoritettut kurssit ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

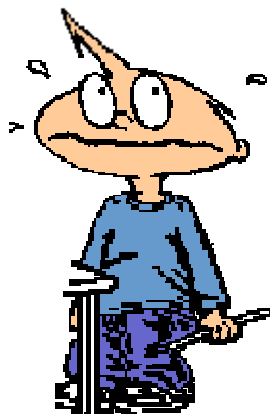
5.6 KOULUN ITSEARVIOINTI

Opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumisen ja toimivuuden yhteydessä tapahtuva arviointi on edellytys koulun toiminnan tarkoituksenmukaiselle uudistamiselle. Tämä edellyttää koululta oman toimintansa jatkuvaa suunnitelmallista arviointia. Itsearviointiin avulla edistetään koulun mahdollisuuksia toimia hyvänä oppimis- ja työympäristönä.

Koulun itsearviointi on opetussuunnitelman jatkuvaa kehittämistä. Itsearviointiin tehtävänä on tunnistaa koulun tila ja kehittämistarpeet monipuolisesti ja samalla vahvistaa koulun tavoitellun profiilin toteutumista. Arviointitieto luo pohjan myös koulun voimavarojen suunnittelulle.

Itsearviointiin voivat osallistua opettajat, opiskelijat ja muut kouluyhteisön jäsenet sekä opiskelijoiden huoltajat ja mahdollisesti muut yhteistyötahot. Arvioinnin kohteet ja kriteerit valitaan opetussuunnitelmassa määriteltyjen tavoitteiden ja koulun painopisteiden pohjalta.

Haukiputaan lukion arviointisuunnitelmassa määritetään tarkemmin arvioinnin kohteet ja painopisteet sekä arviointitavat suunnitelmakaudella. Työsuunnitelmassa määritellään kunkin opiskeluvuoden itsearviointiin kohde tai kohteet sekä tavat, joilla arviointi suoritetaan.

6. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

6.1 OPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET

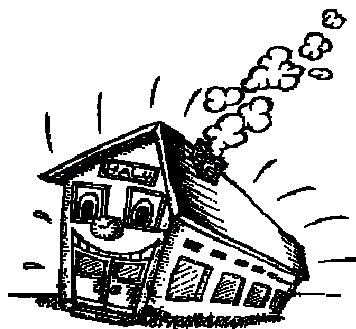
Lukion opetus ja muu toiminta tulee järjestää valtioneuvoston asetuksessa (955/2002) määriteltyjen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus laaja-alaisen yleissivistyksen hankkimiseen ja jäsentyneen maailmankuvan muodostamiseen. Opiskelijan tulee saada olennaista luontoa, ihmistä, yhteiskuntaa ja kulttuureja koskevaa eri tieteiden- ja taiteenalojen tuottamaa tietoa.

Opiskelijassa tulee vahvistaa tarvetta ja halua elinikäiseen opiskeluun. Hänen opiskelu-, tiedonhankinta- ja -hallinta- ja ongelmanratkaisutaitojaan sekä oma-aloitteisuuttaan tulee kehittää. Huomiota tulee kiinnittää tieto- ja viestintätekniikan monipuolisiin käyttötaitoihin. Opiskelutaidoissa tulee korostaa taitoa toimia yhdessä toisten kanssa erilaisissa ryhmissä ja verkostoissa. Yhteistyössä tarvittavina taitoina ja valmiuksina tulee edistää itsensä ilmaisemisen taitoja, myös toisella kotimaisella kielellä ja vierailta kielillä, valmiutta ottaa muut huomioon ja valmiutta muuttaa tarvittaessa omia käsityksiään ja omaa toimintaansa. Yhteistyö-, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja tulee kehittää yhteisöllisen opiskelun erilaisten muotojen avulla.

Opiskelijan tietoisuutta ihmisten toiminnan vaikutuksesta maailman tilaan tulee kehittää. Lukion tulee kehittää opiskelijan taitoa tunnistaa ja käsitellä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä eettisiä kysymyksiä. Opiskelijan tulee saada tilaisuuksia pohtia erilaisia vaihtoehtoja, tehdä valintoja ja tiedostaa valintojen välittömiä ja välillisiä seurauksia. Lukion tulee pyrkiä siihen, että opiskelijalle kehittyy halu ja kyky toimia demokraattisessa yhteiskunnassa vastuullisesti huomioiden oma ja muiden hyvinvointi.

Opetuksen tulee lujittaa opiskelijan itsetuntoa ja auttaa häntä tunnistamaan persoonallinen erityislaatunsa. Opiskelijaa tulee rohkaista ilmaisemaan eri tavoin omia havaintojaan, tulkintojaan ja esteettisiä näkemyksiään. Lukio-opetuksen tulee kannustaa opiskelijoita taiteelliseen toimintaan, taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävään elämäntapaan.

Lukio-opetuksen tulee antaa opiskelijalle valmiuksia suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Opiskelijaa perehdytetään työ- ja elinkeinoelämään sekä yrittäjyyteen. Tavoitteena on, että lukion päätyttyä opiskelija pystyy kohtaamaan joustavasti muuttuvan maailman haasteet, tuntee vaikuttamisen keinoja ja hänellä on halua ja rohkeutta toimia. Hänen tulee saada edellytykset monipuoliseen ja täysipainoiseen elämään ihmisenä olemisen eri rooleissa.

6.2 AIHEKOKONAIUUDET

Kaikkia aihekokonaisuuksia yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija osaa

- havainnoida ja analysoida nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä
- esittää perusteltuja käsityksiä tavoiteltavasta tulevaisuudesta
- arvioida omaa elämäntapaansa ja vallitsevia suuntauksia tulevaisuusnäkökulmasta sekä
- tehdä valintoja ja toimia tavoiteltavana pitämänsä tulevaisuuden puolesta.

Haukiputaan lukion aihekokonaisuuksia ovat

- aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä kehitys
- kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus
- teknologia ja yhteiskunta
- viestintä- ja mediaosaaminen.
- Unescon ASPnet-kouluna toimiminen

Koulu valitsee vuosittain 2 – 3 aihekokonaisuutta ko. lukuvuoden painopistealueiksi.

AK 1: Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys -aihekokonaisuuden tavoitteena on kasvattaa opiskelijoita osallistuviksi, vastuuta kantaviksi ja kriittisiksi kansalaisiksi. Se merkitsee osallistumista ja vaikuttamista yhteiskunnan eri alueilla poliittiseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen toimintaan sekä kulttuurielämään. Osallistumisen tasot ovat paikallinen, valtakunnallinen, eurooppalainen sekä globaali.

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää demokraattisen yhteiskunnan toimintaperiaatteiden ja ihmisoikeuksien tuntemustaan
- osaa muodostaa oman perustellun mielipiteensä ja keskustella siitä kunnioittaen muiden mielipiteitä
- tuntee yhteiskunnan erilaisia osallistumisjärjestelmiä sekä niiden toimintatapoja
- haluaa osallistua lähiyhteisön, kotikunnan, yhteiskunnan ja elinympäristön yhteisen hyvän luomiseen yksilönä ja ryhmässä sekä vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon
- omaksuu aloitteellisuuden ja yritteliäisyyden toimintatavakseen
- tuntee yrittäjyyden eri muotoja, mahdollisuuksia ja toimintaperiaatteita
- ymmärtää työn merkityksen yksilölle ja yhteiskunnalle
- tuntee kuluttajan vaikuttamiskeinot ja osaa käyttää niitä.

Aihekokonaisuuden tavoitteet konkretisoituvat erityisesti yhteiskuntatiedossa, historiassa, äidinkielessä ja kirjallisuudessa, filosofiassa, lakitiedossa, talousmatematiikassa, taloustiedossa ja maantieteessä.

Opiskelija syventää demokraattisen yhteiskunnan toimintaperiaatteiden ja ihmisoikeuksien tuntemustaan ja tutustuu erilaisiin osallistumisjärjestelmiin ja niiden toimintatapoihin osallistumalla ryhmän luottamusopiskelijoiden, oppilaskunnan hallituksen, lukion johtokunnan ja nuorisovaltuuston valintaan ja mahdollisesti toimimalla näissä tehtävissä. Ryhmänohjaustuokiossa, lukion kokouksissa, oppitunneilla ja muissa lukion tilaisuuksissa opiskelija harjaantuu esittämään oman perustellun mielipiteensä ja keskustelemaan siitä kunnioittaen muiden mielipiteitä. Eri tavoin yhteiseen toimintaan osallistuva opiskelija tiedostaa vaikuttamismahdollisuutensa

ja hänessä viriää halu osallistua lähiyhteisön, kotikunnan, yhteiskunnan ja elinympäristön yhteisen hyvän luomiseen yksilönä ja ryhmässä sekä vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Kummilapsitoiminnan ja Unesco-koulun projektien kautta opiskelija saa kokemuksia vaikuttamisesta eurooppalaisella ja globaalilla tasolla.

Opiskelijaa ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuu opiskelustaan. Omaksumalla aloitteellisuuden ja yritteliäisyyden toimintatavakseen opiskelija toteuttaa sisäistä yrittäjyyttään ja ymmärtää työn merkityksen opiskelulle. Opiskelijoita kannustetaan osoittamaan osaamistaan muun muassa osallistumalla erilaisiin alueellisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin kilpailuihin. Kansainvälisyyskursseihin liittyvässä varainhankinnassa ja oppilaskunnan taloudellisessa toiminnassa opiskelija tutustuu kuluttajan vaikuttamiskeinoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Opiskelija perehtyy yrittäjyyden eri muotoihin muun muassa yrittäjyyskurssilla, yritysvierailulla ja koulussa käyvien vierailijoiden kautta.

AK 2: Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuus hyvinvointi ja turvallisuus tulee näkyviin osittain jo lukio-opetuksen yleisissä tavoitteissa, kun opiskelutaidoissa korostetaan ja kehitetään taitoa toimia yhdessä toisten kanssa ja valmiuksia itsensä ilmaisemiseen. Haukiputaan lukion toimintakulttuuri ja työskentelyilmapiiri luovat edellytyksiä osallisuuden, keskinäisen tuen ja oikeudenmukaisuuden kokemiselle. Opetuksessa, opiskelussa ja muussa toiminnassa (esimerkiksi oppilaskunta) sekä opiskeluympäristössä vahvistetaan ja edistetään fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia ja turvallisuutta. Tarkoitus on, että opiskelija ymmärtää oman ja yhteisönsä hyvinvoinnin perusedellytykset ja oppii toimimaan hyvinvoinnin ja turvallisuuden puolesta lähiyhteisöissään ja yhteiskunnan jäsenenä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ilmaista tunteita ja näkemyksiä vuorovaikutustilanteissa yhteisödynamiikkaa kehittävällä tavalla sekä käsitellä myös pettymyksiä, ristiriitaisia kokemuksia ja konflikteja väkivallattomasti
- rohkaistuu ottamaan yksilöllistä vastuuta opiskeluyhteisön jäsenten hyvinvoinnista ja yhteisöllisyydestä sekä ottamaan itse vastaan yhteisön tukea
- osaa arvioida, mitkä yhteisölliset ja yhteiskunnalliset toimintatavat tai rakenteelliset tekijät edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja mitkä voivat ne vaarantaa
- toimii niin, että hän vaikuttaa myönteisesti opiskeluyhteisönsä hyvinvointiin ja turvallisuuteen
- tunnistaa vakavat ongelmat sekä osaa niiden ilmaantuessa hakea apua ja käyttää hyvinvointipalveluita tai ryhtyä muihin tarkoituksenmukaisiin toimiin myös poikkeustilanteissa
- osaa kohdata muutoksia ja epävarmuutta sekä rakentaa pohjaa uusille mahdollisuuksille.

Erilaisissa oppimis- ja vuorovaikutustilanteissa opiskelija harjaantuu ilmaisemaan tunteitaan ja näkemyksiään muiden tunteet ja mielipiteet huomioon ottaen sekä käsittelemään pettymyksiä, ristiriitaisia kokemuksia ja konflikteja väkivallattomasti (esimerkiksi ryhmätyöskentely, yhteissuunnittelu, oppilaskuntatoiminta). Opiskelijalle järjestetään mahdollisuus oppilaskunnan toimintaan, tutor-toimintaan ja muuhun kouluyhteisön toimintaan ja kehittämiseen osallistumalla ottaa vastuuta yhteisön hyvinvoinnista ja tukeutua muihin apua tarvitessaan. Osallistumalla yhteisesti noudatettavien sääntöjen ja käytänteiden luomiseen opiskelija harjaantuu arvioimaan, mitkä yhteisölliset ja yhteiskunnalliset toimintatavat ja rakenteelliset tekijät edistävät hyvinvointia, turvallisuutta ja oikeudenmukaisuutta ja mitkä vaarantavat niitä.

Opiskelija saa tietoa eri oppiaineissa ja erilaisten teematilaisuuksien kautta hyvinvointia ja turvallisuutta edistävästä elämän- ja toimintatavoista sekä hyvinvointia uhkaavista ongelmista.

Lukiassa on kirjallisena toimintamalleja erilaisten kriisitilanteiden hoitamiseksi (muun muassa päihdetoimintamalli, kriisiohjelma, turvallisuussuunnitelma). Opiskelijoille selvitetään toimintatapoja ja annetaan tietoa erilaisista tukipalveluista ja opastetaan, kannustetaan ja autetaan avun hakemisessa. Opinto-oppaassa selvitetään ensisijaiset auttajat, jotka ohjaavat tarvittaessa turvautumaan muihin hyvinvointipalveluihin.

AK 3: Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet. Ihmisen tulee oppia kaikessa toiminnassaan sopeutumaan luonnon toimintaan ja maapallon kantokyvyn rajoihin. Lukion tulee kannustaa opiskelijoita kestäväan elämäntapaan ja toimintaan kestäväan kehityksen puolesta.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee perusasiat kestäväan kehityksen ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta, esteettisestä ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden samanaikainen toteuttaminen tekee kehityksestä kestäväan
- osaa mitata, arvioida ja analysoida sekä luonnonympäristössä että kulttuuri- ja sosiaalisessa ympäristössä tapahtuvia muutoksia
- pohtii, millainen on kestävä elämäntapa, luontoa pilaamaton ja ekologisesti kestävä tuotanto ja yhdyskunta, sosiaalista pääomaansa vahvistava yhteisö ja yhteiskunta sekä luontoperustastaan ylisukupolisesti huolehtiva kulttuuri
- osaa ja tahtoo toimia kestäväan kehityksen puolesta omassa arjessaan, lukiolaisena, kuluttajana ja aktiivisena kansalaisena
- osaa tehdä yhteistyötä paremman tulevaisuuden puolesta paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Kestäväan kehityksen haasteita tulee oppia tarkastelemaan monista näkökulmista. Maantieteen ja biologian kursseilla selvitetään, miten ihmistoiminta on vaikuttanut ympäristöön ja miten ihmisen tapa muokata ympäristöjään on muuttunut kulttuurievoluution aikana. Analysoidaan maailmanlaajuisia ympäristöuhkia ja niiden syitä sekä keinoja korjata kehityksen suuntaa. Maantieteen, historian, yhteiskuntatieteen, taloustieteen ja kielten kursseilla tarkastellaan väestönkasvuun, köyhyyteen ja nälkään liittyviä ongelmia. Maantieteen, biologian, fysiikan ja kemian kursseilla arvioidaan aineiden ja energian kiertokulkuja luonnossa ja tuotantojärjestelmissä sekä opetellaan säästämään energiaa ja raaka-aineita. Pohditaan, millaista voisi olla taloudellinen kasvu, joka ei perustu raaka-aineiden ja energian käytön lisäämiseen, ja mikä merkitys talouden vakaudella on ympäristönsuojelulle ja ihmisten hyvinvoinnille. Tutustutaan kestäväan kehityksen periaatteita toteuttaviin yrityksiin ja teknologioihin sekä opitaan käyttämään kuluttajan vaikutuskeinoja. Selvitetään, miten ihmisen toiminnot voivat sopeutua ympäristöihinsä kulttuuriperintöä arvostaen ja luonnon monimuotoisuutta vaarantamatta. Koko koulun toiminnassa harjoitellaan kestäväan elämäntavan käytäntöjä.

Opetuksen lisäksi kestäväan elämäntapaan kannustaa lukion ympäristöohjelma sekä ympäristötietoinen toimintakulttuuri.

AK 4: Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Lukio-opetus tarjoaa opiskelijalle eri oppiaineissa mahdollisuuksia rakentaa kulttuuri-identiteettiään ja tutustua muihin kulttuureihin. Esimerkiksi äidinkielen ja kirjallisuuden, historian, uskonnon, psykologian, maantieteen ja taideaineiden opetuksessa vahvistetaan opiskelijan myönteistä kulttuuri-identiteettiä ja korostetaan hänen tehtävänsä kulttuuriperinnön ylläpitäjä-

nä ja uudistajana. Eri oppiaineiden, erityisesti vieraiden kielten opetuksessa opiskelija saa tietoa yhteisistä pohjoismaisista, eurooppalaisista ja yleisinhimillisistä arvoista ja siitä, miten ne tai niiden puute näkyvät omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa. Unescon ASPnet-koulutoiminta ja yhteiset projektit ulkomaisten ystävyyskoulujen kanssa tarjoavat opiskelijalle valmiuksia saavuttaa kulttuurien välisen toiminnan taito ja menestyä kansainvälisessä yhteistyössä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kulttuurikäsitteen erilaisia tulkintoja ja osaa kuvata kulttuureiden erityispiirteitä
- tuntee henkistä ja aineellista kulttuuriperintöä
- on tietoinen omasta kulttuuri-identiteetistään, tietää mihin kulttuuriseen ryhmään hän kuuluu ja osaa toimia oman kulttuurinsa tulkina
- arvostaa kulttuureiden monimuotoisuutta elämän rikkautena ja luovuuden lähteenä sekä osaa pohtia tulevan kulttuurikehityksen vaihtoehtoja
- osaa kommunikoida monipuolisesti myös vierailta kielillä kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kanssa
- pyrkii toimimaan aktiivisesti keskinäiseen kunnioittamiseen perustuvan monikulttuurisen yhteiskunnan rakentamiseksi.

Erilaisissa oppimistilanteissa opiskelija tutustuu kulttuurikäsitteen erilaisiin tulkintoihin ja oppii kuvaamaan kulttuureiden erityispiirteitä. Opiskelija saa tietoa henkisestä ja aineellisesta kulttuuriperinnöstä myös erilaisten projektien, vierailujen ja lukion omien tapahtumien yhteydessä. Leirikoulun sisältävät kansainvälisyyskurssit ja opintomatkat ulkomaille sekä vaihto-oppilastoiminta harjaannuttavat opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa tulkina ja antavat hänelle mahdollisuuksia kommunikoida vierailta kielillä kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kanssa. Kummilapsitoimintaan osallistuminen laajentaa kulttuurien tuntemusta kehitysmaihin ja kasvattaa ymmärtämään yksilön vastuuta muista ihmisistä.

AK 5: Teknologia ja yhteiskunta

Teknologian kehittämisen lähtökohtana on ihmisen tarve parantaa elämänsä laatua ja helpottaa elämäänsä työ- ja vapaa-aikanaan. Teknologian perustana on luonnossa vallitsevien lainalaisuuksien tunteminen. Teknologia sisältää tiedon ja taidon suunnitella, valmistaa ja käyttää teknologisia tuotteita, prosesseja ja järjestelmiä. Opetuksessa korostetaan teknologian ja yhteiskunnan kehittymisen vuorovaikutteista prosessia.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnontieteiden ja muiden tieteenalojen tietoa pohtiessaan teknologian kehittämismahdollisuuksia
- ymmärtää ja osaa arvioida ihmisen suhdetta nykyteknologiaan sekä osaa arvioida teknologian vaikutuksia elämäntapaan, yhteiskuntaan ja luonnonympäristön tilaan
- osaa arvioida teknologian kehittämistä ohjaavia eettisiä, taloudellisia, hyvinvointi- ja tasa-arvonäkökohtia sekä ottaa perustellen kantaa teknologisiin vaihtoehtoihin
- ymmärtää teknologian ja talouden vuorovaikutusta sekä osaa arvioida teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työn sisältöön ja työllistymiseen
- oppii yrittäjyyttä ja tutustuu paikalliseen työelämään.

Opiskelijaa ohjataan pohtimaan teknologian kehittämistä suhteessa yhteiskunnallisiin muutoksiin historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista muun muassa historian ja yhteiskuntatieteen, äidinkielen ja kirjallisuuden, biologian ja muiden luonnontieteiden tunneilla. Lukion kaikessa toiminnassa opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, käyttämään ja hallitsemaan teknologiaa. Innovatiivisuutta ja ongelmanratkaisutaitoja kehitetään muun muassa avoimilla

tehtävillä kokeellisessa luonnontieteiden opetuksessa, ohjelmoinnin opetuksessa sekä yhteistyössä muun muassa ammattioppilaitosten, yliopiston ja yritysten kanssa. Teknologian arvolähtökohtia ja seurannaisvaikutuksia tarkastellaan kaikkien oppiaineiden kursseilla. Opiskelijaa kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen sekä osallistumaan yksilönä ja kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sitä koskevaan päätöksentekoon. Nykyihmisen riippuvuutta teknologiasta pohditaan yksilön, työelämän ja vapaa-ajan kysymyksinä. Erityisesti kiinnitetään huomiota ihmisen perustarpeiden näkökulmasta välttämättömään ja ei-välttämättömään teknologiaan.

Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla eri alojen teknologioihin. Näitä ovat esimerkiksi hyvinvointi ja terveys, informaatio ja viestintä, muotoilu ja musiikki, ympäristönsuojelu, energiantuotanto, liikenne sekä maa- ja metsätalous.

AK 6: Viestintä- ja mediaosaaminen

Haukiputaan lukio tarjoaa opiskelijalle opetusta ja toimintamuotoja, joiden avulla hän syventää ymmärrystään median keskeisestä asemasta ja merkityksestä kulttuurissamme. Lukio vahvistaa opiskelijan aktiivista suhdetta mediaan ja valmiutta vuorovaikutukseen sekä mahdollisuuksia yhteistyöhön paikallisen/alueellisen median kanssa. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään media-vaikutuksia, median roolia viihdyttäjänä ja elämysten antajana, tiedon välittäjänä ja yhteiskunnallisena vaikuttajana, käyttäytymismallien ja yhteisöllisyyden kokemusten tarjoajana sekä maailman- ja minäkuvan muokkaajana. Opiskelija havainnoi ja erittelee kriittisesti median kuvaaman maailman suhdetta todellisuuteen. Opiskelija oppii huolehtimaan yksityisyyden suojaamiseen, turvallisuudesta ja tietoturvastaan liikkeessään mediaympäristöissä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa riittävät viestien tulkinta- ja vastaanottotaidot: hän oppii mediakriittisyyttä valinnoissa ja mediatekstien tulkinnoissa sekä kuluttajan tarvitsemia yhteiskunnallisia tietoja ja taitoja
- osaa käsitellä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä: hän oppii vastuuta median sisällöntuotamisessa, käytössä ja mediakäyttäytymisessään
- saa paremmat vuorovaikutus-, viestintä- ja vaikuttamistaidot
- pystyy tuottamaan mediatekstejä ja monipuolistamaan ilmaisullista osaamistaan tuottaessaan itse mediatekstien sisältöjä ja välittäessään niitä
- tottuu käyttämään mediaa opiskelun välineenä ja opiskeluympäristönä, harjaantuu käyttämään mediaa opiskeluun liittyvissä vuorovaikutustilanteissa sekä tiedonhankinnassa ja -välittämisessä
- tuntee median toimintaan vaikuttavia taloudellisia ja yhteiskunnallisia tekijöitä
- saa tietoa viestintäalasta, mediatuotannosta ja tekijänoikeuksista.

Mediaosaaminen on lukiossa sekä taitojen että tietojen oppimista. Media on sekä opiskelun kohde että väline. Mediakasvatus on verbaalisten, visuaalisten, auditivisten, teknisten ja yhteiskunnallisten taitojen sekä opiskelutaitojen kehittämistä. Se edellyttää oppiaineiden välistä yhteistyötä ja yhteistyötä eri viestintävälineiden kanssa sekä oppimista aidoissa toimintaympäristöissä. Eri oppiaineiden kursseilla tehdään tuotoksia erilaisille medioille monipuolisilla välineillä. Koulun kirjasto yhteistyössä kunnan kirjaston kanssa tarjoaa monipuolisen ympäristön itsenäiseen tiedonhankintaan. Lukion eri oppiaineiden suhde mediaan ja siinä tapahtuvaan kommunikaatioon, sen tekniikkaan, sisältöihin, materiaaleihin ja sen ympärille syntyvään mediakulttuuriin on esitetty kunkin oppiaineen yhteydessä.

AK 7: Unescon ASP-kouluna toimiminen

Haukiputaan lukio kuuluu UNESCO ASPnet-kouluverkostoon (Associated School Project)

Verkostoon kuuluvien koulujen tavoitteet ovat maailmanlaajuisia. Koulujen tavoitteena on parantaa opetuksen tasoa erityisesti keskittymällä opetuksen eettisiin, kulttuurisiin ja kansainvälisiin kysymyksiin, uusien opetusmetodien ja opetusmateriaalien käyttämiseen ja kehittämiseen. ASPnet-koulujen keskeisiin tehtäviin kuuluvat rauhankasvatus, kulttuuriperinnön tuntemuksen lisääminen, ihmisten tasa-arvoisuuden korostaminen, suvaitsevaisuuden lisääminen ja yhteisölliseen oppimiseen pyrkiminen. ASPnet-kouluverkostoon kuuluvien koulujen opetuksen innovatiiviset asiat ovat kaikkien verkostoon kuuluvien koulujen käytettävissä ja kouluilla on velvollisuus tiedottaa kansalliselle ja kansainväliselle verkostolle koulussa tapahtuvista uusista asioista, jotta niistä voisivat hyötyä mahdollisimman monet verkoston jäsenkoulut. ASPnet-koulun tulee osallistua aktiivisesti alueellisiin ja maailmanlaajuisiin keskusteluihin ja teemojen käsittelyyn. Tavoitteena on, että kouluissa kehitetyistä projekti-ideoista kehittyy alueellisia tai maailmanlaajuisia esimerkkiprojekteja, joiden kehittämisessä käytetään seminaareja, opettaja- ja opiskelijavaihtoa ja niistä tiedotettaessa kaikkia käytössä olevia viestintäkeinoja.

Haukiputaan lukio noudattaa Unescon ASPnet-koulujen toimintaperiaatteita. Koulun opetuksessa kiinnitetään erityishuomiota luonto- ja kulttuurikohteisiin, jotka kuuluvat Unescon maailmanperintölistalle. Myös oman kunnan ja oman lähialueen tärkeät luonto- ja kulttuurikohteet huomioidaan opetuksessa. Tavoitteiden saavuttamiseksi koulussa toteutetaan opetuksen eheyttämistä ja yhteistyötä eri oppiaineiden välillä ja haetaan aktiivisesti toimintayhteyksiä lähialueella toimivien tavoitteiltaan samantapaisten yhteisöjen kanssa.

6.3 HAUKIPUTAAN LUKION TUNTIJAKO

Oppiaine	Pakolliset	Valtakunnalliset syventävät	Koulukohtaiset syventävät
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3	2
B1-kieli (ruotsi)	5	2	4
A-kieli (englanti)	6	2	4
A-kieli (ranska/saksa/venäjä)	6	2	
B2-kieli (ra/sa/ve)		8	
B3 -kieli(ra/sa/ve)		8	2
Matematiikka lyhyt oppimäärä	6	2	1
Matematiikka pitkä oppimäärä	10	3	2
Biologia	2	3	1
Maantiede	2	2	
Fysiikka	1	7	3
Kemia	1	4	2
Uskonto	3	2	2
Elämäkatsomustieto	3	2	
Filosofia	1	3	
Historia	4	2	2
Yhteiskuntaoppi	2	2	1
Psykologia	1	4	1
Musiikki	2	3	4
Kuvataide	2	3	4
Liikunta	2	3	2
Terveystieto	1	2	
Opinto-ohjaus	1	1	

Soveltavat kurssit

Oppiaine	Valinnaiset
Lukiolaisen kurssi	1
Vaelluskurssi	1
Kansainvälisyyskurssi	1
Graafinen suunnittelu	1
Videokurssi	1
Teatteritaide	2
Teatteritaiteen diplomikurssi	1
Kuvataiteen diplomikurssi	1
Musiikin diplomikurssi	1
Tieto- ja viestintätekniikka	4
Latina	1

6.4 KIELIOHJELMA

Opiskelijat voivat jatkaa seuraavia perusopetuksessa aloittamiaan kielen opintoja:

- A1-kieli englanti (EN)
- A2-kieli ranska (RA), saksa (SA) ja Venäjä (VE)
- B1-kieli ruotsi (RUB)
- B2-kieli ranska (RA), saksa (SA) ja venäjä (VE)

Lukiassa tarjotaan B3-kielenä ranskaa (RA), saksaa (SA) ja venäjää (VE). Latinasta (LA) voi valita soveltavan kurssin.

6.5 PAKOLLISET JA SYVENTÄVÄT KURSSIT

6.5.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus on taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine, joka tarjoaa aineksia kielelliseen ja kulttuuriseen sivistykseen. Äidinkielen myötä ihminen omaksuu yhteisönsä kulttuurin ja rakentaa omaa identiteettiään. Tämä mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä kulttuurin jatkuvuuden ja sen kehittämisen. Sosiaalinen vuorovaikutus ja oppiminen perustuvat monipuoliseen viestintäosaamiseen ja vankkaan luku- ja kirjoitustaitoon sekä taitoon käyttää kieltä tilanteen vaatimalla tavalla. Kirjallisuuden opiskelu tarjoaa aineksia henkiseen kasvuun, kulttuuri-identiteetin muodostumiseen ja omien ilmaisuvarojen monipuolistamiseen (AK 2, 4, 6, 7).

Oppiaine saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurintutkimuksesta. Se ohjaa monikulttuurisuuden ja monikielisyyden ymmärtämiseen ja kielelliseen ja kulttuuriseen suvaitsevaisuuteen sekä aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn ja tulkintaan.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen pohjana on näkemys äidinkielestä käsitejärjestelmänä, jolla ihminen jäsentää maailmaa ja rakentaa sosiaalista todellisuutta. Opetus ja opiskelu tähtäävät sellaisiin viestintä- ja vuorovaikutustaitoihin, jotka luovat riittävät edellytykset jatko-opinnoille, osallisuudelle työelämässä ja aktiiviselle kansalaisuudelle. Kielen, kirjallisuuden ja viestinnän taitoja sekä lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän taitoja opitaan erilaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa. Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat toiminnallisessa yhteydessä toisiinsa. Niitä yhdistävänä tekijänä on kieli ja näkemys ihmisestä tavoitteellisesti toimivana, itseään ilmaisevana, merkityksiä tulkitsevana ja tuottavana viestijänä (AK 1, 2, 6).

Opetuksen tavoitteet

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan kielestä, kirjallisuudesta ja viestinnästä ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä
- syventää ja monipuolistaa viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen vuorovaikutukseen
- oppii käyttämään kieltä entistä tarkoituksenmukaisemmin sekä puheessa että kirjoituksessa
- oppii ymmärtämään ja analysoimaan tekstin ja kontekstin suhdetta

- syventää tekstitaitojaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä entistä tietoisempana niiden tavoitteista ja konteksteista
- oppii arvioimaan tekstin ilmaisua, esimerkiksi retorisia keinoja ja argumentaatiota, sekä soveltamaan tietojaan tekstien vastaanottamiseen ja tuottamiseen
- syventää kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleisivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa
- hallitsee kirjoitetun kielen normit ja ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden
- osaa valikoida ja kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoituspäätä, osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknikkaa oppiaineen opiskelussa
- nauttii kulttuurista ja arvostaa sen monipuolisuutta

Yhteiset aihekokonaisuudet äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa

Monet lukion yhteisistä aihekokonaisuuksista sisältyvät jo luontojaan äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelun tavoitteisiin tai keskeisiin sisältöihin. Aihekokonaisuuksista kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus (AK 4), Unesco ASP-kouluna toimiminen (AK 7) ja viestintä- ja mediaosaaminen (AK 6) ovat oppiaineen tavoitteiden vuoksi painottuneimpia. Aihekokonaisuudet aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys (AK 1) sekä hyvinvointi ja turvallisuus (AK 2) toteutuvat joistakin näkökulmista kaikilla kursseilla. Kestävän kehityksen aihekokonaisuuden (AK 3) huomioon ottaminen näkyy esimerkiksi opetuksen ja opiskelun käytännönjärjestelyissä, joissa suositaan luonnonvarojen säästäviä ja kulutusta vähentäviä ratkaisuja. Sosiaalisella tasolla kestävä kehitys tarkoittaa muun muassa opiskelijan voimavarojen riittävyyden ja jaksamisen huomioon ottamista kurssien työskentelystä sovittaessa. Teknologia ja yhteiskunta - aihekokonaisuutta tarkastellaan eri kursseilla erityisesti informaation ja viestinnän näkökulmista.

Eri aihekokonaisuuksien tavoitteita toteutetaan eri kursseissa luettavien tekstien sisällön valinnassa ja käsittelyssä sekä järjestämällä tilaisuuksia tarkastella ja harjoitella aihekokonaisuuksiin sisältyviä asioita ja tavoitteita puhumalla ja kirjoittamalla. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskeluun on tavoitteena luoda myönteiseen osallistumiseen, aloitteellisuuteen, vastuullisuuteen, suvaitsevaisuuteen ja tasa-arvoon kannustava, turvallinen, opiskelijan yksilönä hyväksyvä ilmapiiri.

Arviointi

Kurssien arviointi kohdistuu monipuolisesti oppiaineen eri alueisiin. Kurssiarvosanaan vaikuttavat erilaiset kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen. Kurssit arvioidaan arvosanoin 4 – 10. Syventävä kurssi (ÄI0) arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä. Arvioinnin pohjana on opiskelijan tieto kurssien tavoitteista ja sisällöistä niin, että hän pystyy seuraamaan omaa edistymistään suhteessa henkilökohtaisiin tavoitteisiinsa itsearviointin ja saamansa palautteen pohjalta. Kunkin kurssin alussa esitellään tavoitteet ja sisällöt, sovitaan työtavoista ja niistä näytöistä, jotka ovat arvosanan pohjana.

Kurssien suoritusjärjestys ja -tapa

Pakolliset kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä. Syventävän kurssin ÄI7 (Puheviestinnän taitojen syventäminen) voi suorittaa milloin tahansa ensimmäisen pakollisen kurssin (ÄI1) suorittamisen jälkeen. Syventävät kurssit ÄI8 (Tekstitaitojen syventäminen) ja ÄI9 (Kirjoittaminen ja nykykulttuuri) suositellaan suoritettavaksi sinä vuotena, jolloin opiskelija osallistuu äidinkielen ylioppilaskokeeseen.

ÄI1	ÄI2	ÄI3	ÄI5	ÄI6
		ÄI4		

ÄI0	Vapaasti valittavissa
ÄI7	Vapaasti valittavissa
ÄI8	Vapaasti valittavissa kurssin 3 jälkeen
ÄI9	Vapaasti valittavissa kurssin 3 jälkeen
ÄI10	Vapaasti valittavissa kurssin 3 jälkeen

Äidinkielen ja kirjallisuuden kursseja ei suositella itsenäisesti opiskeltaviksi oppiaineen kommunikatiivisen luonteen vuoksi. Jos opiskelija haluaa suorittaa kurssin itsenäisesti, parhaiten siihen soveltuvat kurssit ÄI5 ja ÄI6. Kursseja ÄI7, ÄI8 ja ÄI0 ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti. Itsenäisesti suoritettavan kurssin opiskeluun sisältyy opettajan määräämiä kirjallisia ja suullisia osioita, mahdollisesti koe ja vähintään kaksi laajahkoa kirjoitelmaa.

PAKOLLISET KURSSIT

ÄI1: Kieli, tekstit ja vuorovaikutus

Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja niiden tulkinnasta syvenee, ja hänen taitonsa lukea tekstejä kehittyy. Hän osaa jäsentää viestintäympäristöönsä sekä tunnistaa omia taitojaan puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana, lukijana ja median käyttäjänä niin, että hänen viestijäkuvansa tarkentuu.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tekstikäsitystään
- oppii tarkastelemaan monenlaisia tekstejä entistä tietoisempana tulkintaansa ohjaavista seikoista
- ymmärtää tekstin merkityskokonaisuutena ja tarkastelee sen piirteitä tavoitteen, viestintätilanteen ja -välineen kannalta (AK 6)
- oppii tarkastelemaan kielenkäyttöään, lukemistapojaan ja viestintäänsä entistä tietoisemmin (AK 5, 6)
- tottuu huoltamaan tekstiensä kieliasua
- syventää tietojaan ryhmäviestinnästä: hän kehittää ja oppii arvioimaan omia osallistumistapojaan ryhmän vuorovaikutuksen ja ilmapiirin sekä ryhmätyön tai keskustelun tuloksellisuuden kannalta (AK 1, 2, 7).

Keskeiset sisällöt

- kielen tehtävät
- tekstien tulkintaa ja tuottamista ohjaavia perustekijöitä kuten tavoite, vastaanottaja, tekstilaji ja tekstityyppi
- viestintätilanteen ja -välineen vaikutus tekstiin, tarkastelua ja harjoittelua puhumalla ja kirjoittamalla
- tekstikäsitteen syventäminen, esimerkiksi puhutut ja kirjoitetut tekstit, mediatekstit, sähköiset ja graafiset tekstit, asia- ja kaunokirjalliset tekstit, julkiset ja yksityiset tekstit
- erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia ja harjoittelua: ymmärrettävyys, havainnollisuus, eheys

- tekstien referointi ja kommentointi, referaatin kirjoittaminen
- omien viestintätietojen, -taitojen, -asenteiden ja -motivaation arviointi lukio-opiskelun näkökulmasta
- oman lukukokemuksen erittely puheen tai kirjoittaen
- vuorovaikutustaidot ryhmässä, tavoitteellisen keskustelun ja ryhmäsiintymisen harjoittelu

ÄI2: Tekstien rakenteita ja merkityksiä

Opiskelija harjaantuu erittelemään tekstien kieltä, rakenteita ja merkityksiä sekä oppii näkemään tekstin yhteyden kontekstiin ja muihin teksteihin. Opiskelija syventää tekstilajituntemustaan ja kehittyy erilaisten tekstien tuottajana.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida tekstien sisältöä, näkökulmia, tyyliä ja muotoa sekä oppii erittelemään tekstiä temporaalisista, kausaalisista, kontrastiiivisista ja muista merkityssuhteista koostuvana kokonaisuutena, oppii tekstien erittelyssä tarvittavaa käsitteistöä ja pystyy soveltamaan sitä myös tuottaessaan itse tekstiä
- tottuu työstämään tekstiään oman ja toisten arvion pohjalta (AK 7)
- oppii suunnittelemaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä sekä kykenee välittämään sanomansa kuuntelijoille tai lukijoille tavoitteittensa mukaisesti
- oppii tiedonhankintastrategioita, käyttää painettuja ja sähköisiä tietolähteitä sekä löytää käyttökelpoista ja luotettavaa tietoa kirjoitelmansa tai puhe-esityksensä pohjaksi (AK 5, 6).

Keskeiset sisällöt

- tekstuaaliset keinot, esimerkiksi lausetyypit ja -rakenteet, sananvalinnat, kielen kuvallisuus; jaksotus,
- viittaussuhteet, kytkökset; fokusointi, aiheen rajausta ja näkökulman valinta
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi
- kirjoittaminen prosessina: tarkoituksenmukaisen aineksen haku, kriittinen valikointi, aineistoon viittaaminen ja sen hyödyntäminen omassa tekstissä sekä tekstin ja sen kieliasun hioaminen erityisesti rakenteen ja tekstin eheyden kannalta, otsikko- ja aineistoaineen kirjoittaminen
- kielenhuoltoa, suora ja epäsuora esittäminen

ÄI3: Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään kielen kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta (AK 4)
- syventää tietojään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä (AK 4)
- kehittyy fiktiivisten tekstien analysoijana erilaisia lukija- ja tulkintalähtökohtia sekä tarpeellisia kirjallisuustieteellisiä käsitteitä käyttäen (AK 4)
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- harjaantuu käyttämään kurssilla havainnoituja kielen keinoja tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden erittelyä ja tulkintaa tulkinnan kannalta perusteltua käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen
- proosa kirjallisuudenlajina: kerrontateknisiä keinoja, esimerkiksi kertoja, näkökulma, aihe, henkilö, aika, miljö, teema, motiivi
- lyriikka kirjallisuudenlajina: käsitteinä esimerkiksi runon puhuja, säe, säkeistö, rytmi, mitalisuus, toisto, kielen kuvallisuus
- draama kirjallisuudenlajina
- novellien, runojen ja näytelmien erittelyä, novelli- ja runoanalyysi kirjoittaen tai suullisesti
- kirjallisuuden keinojen käyttöä omista teksteistä, fiktiivisen kirjoittamisen harjoittelua

ÄI4: Tekstit ja vaikuttaminen

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden kieltä erityisesti vaikuttamisen näkökulmasta. Hän perehtyy argumentointiin ja syventää siihen liittyviä tietoja. Hän oppii analysoimaan ja tuottamaan argumentatiivisia tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää medialukutaitoaan, jolloin hän pystyy analysoimaan ja tulkitsemaan erilaisia mediatekstejä, niiden taustoja ja tavoitteita sekä kriittisesti arvioimaan median välittämää informaatiota ja vaikutusta yksilöihin ja yhteiskuntaan (AK 5, 6)
- osaa niin kirjoittajana kuin puhujanakin perustella monipuolisesti näkemyksiään sekä arvioida vaikuttamispyrkimyksiä ja tekstin luotettavuutta (AK 1)
- osaa tarkastella kirjallisuuden yhteiskunnallista vaikutusta
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja myös eettisistä lähtökohdista (AK 7)

Keskeiset sisällöt

- suora ja epäsuora vaikuttaminen: esimerkiksi suostuttelu, ohjailu, manipulointi, mainonta, propaganda; ironia, satiiri, parodia
- vaikuttamaan pyrkivien tekstien lajeja, graafisia ja sähköisiä tekstejä: mielipide, kolumni, pakina, arvostelu, pääkirjoitus, kommentti, mainos
- argumentointitavat ja retoriset keinot, mielipidetekstin ja vastineen kirjoittaminen
- kantaa ottavia puheenvuoroja, keskusteluja ja väittelyitä, vaikuttamaan pyrkivän puheen pitäminen
- tietoisesti vaikuttamaan pyrkivää kirjallisuutta ja muita kantaa ottavia tekstejä
- tekstien ideologisuus, lähdekritiikki ja mediakritiikki
- viestijän vastuu; mediavalinnat ja verkkoetiikka

ÄI5: Teksti, tyyli ja konteksti

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden tyyliä siten, että hän osaa ottaa huomioon kontekstin merkityksen tulkinnessa ja tekstin tuottamisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan niin fiktiivisiä tekstejä kuin asiatekstejäkin niiden kulttuurikontekstissa ja suhteessa muihin teksteihin (AK 4, 7)

- oppii erittelemään tyylin elementtejä ja niiden vaikutusta tekstin kokonaisuuteen
- pystyy itsenäiseen kirjoitusprosessiin aiheen ja näkökulman valinnasta, aineiston koonnista ja järjestelystä tekstin muokkaamisen ja tyylin hionnan kautta oman pohdiskelevan tekstin laadintaan
- kehittää omaa ilmaisutapaansa ja kirjallista tyyliään.

Keskeiset sisällöt

- eri aikakausia ja tyylejä edustavia kaunokirjallisia ja muita tekstejä erityisesti kulttuurisen kontekstin näkökulmasta,
- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä oman aikansa että nykyajan kontekstissa
- tyylin aineksien kuten sananvalinnan, sävyn, kielen kuvallisuuden, rytmin ja lauserakenteen vaikutus tekstiin
- oppiaineen sisältöihin liittyvästä aiheesta, itse valitusta näkökulmasta laadittu pohdiskeleva teksti, kirjallisuusesseen kirjoittaminen
- oman tyylin huolto ja hiominen

ÄI6: Kieli, kirjallisuus ja identiteetti

Opiskelija saa yleiskuvan suomen kielen sekä suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan suomen kielen kehityksen vaiheita ja ymmärtää eurooppalaisten kieli- ja kulttuurikontaktien vaikutuksen suomalaisen kulttuurin muotoutumiseen ja jatkuvaan muutokseen (AK 4, 7)
- arvostaa nyky-Suomen monikulttuurisuutta ja -kielisyyttä ja ymmärtää äidinkielen merkityksen jokaiselle ihmiselle (AK 2, 4)
- tuntee suomalaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana (AK 4).

Keskeiset sisällöt

- teksti suullisessa ja kirjallisessa traditiossa: kansanrunoudesta kirjallisuuteen, kirjoitetusta kulttuurista nykyviestintään
- suomen kielen muotoutuminen ja muuttuminen kansainvälisessä ympäristössä; kielenohjailun periaatteet opiskelijan kielenkäytön näkökulmasta
- kielen ja kirjallisuuden merkitys kansallisen identiteetin rakentamisessa
- suomen kielen erityispiirteet
- suomalaista kaunokirjallisuutta aika- ja kulttuurikontekstissaan, keskeisiä teoksia ja teemoja
- kirjallisia ja suullisia tuotoksia kurssin teemoihin liittyvistä aiheista
- kieli- tai kirjallisuusaiheinen essee, päättökokeen kirjoitelmatyyppien harjoittelua

SYVENTÄVÄT KURSSIT

ÄI7: Puheviestinnän taitojen syventäminen

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puheviestintään liittyviä tietojaan ja taitojaan sekä oppii arvioimaan puheviestinnän merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puhekuulttuurista (AK 2, 4, 7)
- kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan (AK 2, 4)
- tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä, tarkastelua, havainnointia ja harjoittelua
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa opiskelijoiden tarpeet huomioon ottaen, rakentavan palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä ja suomalaista puhekuulttuuria

ÄI8: Tekstitaitojen syventäminen

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan analysoida ja tuottaa tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitojaan lukea analyttisesti ja kriittisesti erilaisia tekstejä
- varmentaa taitojaan kirjoittaa sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliältään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä.

Keskeiset sisällöt

Kerrataan ja syvennetään seuraavia asioita:

- tekstityypit ja tekstilajit
- tekstianalyysi ja siinä tarvittavat käsitteet
- tekstin rakentaminen: ideointi, suunnittelu, näkökulman valinta, jäsentely, aineiston käyttö ja viittaaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja ulkoasun viimeistely, päättökökeen kirjoitelmatyypit
- kielenhuoltoa

ÄI9: Kirjoittaminen ja nykykuulttuuri

Opiskelija perehtyy kuultuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, median ajankohtaisaiheisiin ja nykykirjallisuuteen. Hänen kriittinen ja kuultuurinen lukutaitonsa syvenee, ajattelutaitonsa kehittyy ja kirjallinen ilmaisunsa kypsyy kohti lukion päättötason vaatimuksia.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia kielen, kirjallisuuden ja viestinnän teemoja (AK 4)
- oppii arvioimaan ajankohtaisia tekstejä eettisin ja esteettisin perustein ja näkemään niiden merkityksen osana yhteiskunnallista keskustelua (AK 1)

- löytää nykykirjallisuudesta itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun (AK 4)
- osoittaa kypsyyttä oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, ajattelun itenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä.

Keskeiset sisällöt

- nykykirjallisuutta ja sen ilmiöitä
- ajankohtaisia suullisia ja kirjallisia puheenvuoroja kieltä ja kulttuuria käsittelevistä aiheista ja lukion yhteisistä aihekokonaisuuksista
- mediatekstien ajankohtaisaiheiden, ilmaisukeinojen ja vaikutusten tarkastelua
- osallistumista lukija- ja kirjoittajayhteisöön

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

ÄI0: Äidinkielen perustaidot

Tavoitteet

Tukee äidinkielen ja vieraiden kielten opintoja sekä varmentaa peruskieliopin ja keskeisten oikeakielisyysasioiden hallintaa.

Keskeiset sisällöt

Peruskielitieto, lauseopin ja oikeakielisyyden keskeiset seikat, esimerkiksi virkerakenteet, välimerkit, yhdyssanat, kielenhuoltoa.

Kielitiedon ja kielenhuollon harjoittelua omien ja valmiiden tekstien pohjalta.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

ÄI10: Sukellan kirjallisuuteen

Kurssin tarkoituksena on innostaa opiskelijoita lukemaan kirjallisuutta ja syventämään luku-harrastustaan. Opiskelijat ja opettaja yhdessä valitsevat kurssilla luettavat teokset sekä päättävät yhdessä aiheista ja työtavoista. Eri-ikäistä, eri tyyliin ja eri kirjallisuuden lajeihin kuuluvaa kirjallisuutta luetaan ja tarkastellaan suullisesti ja kirjallisesti yksilö- ja ryhmätöissä.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarvosanalla.

6.5.2 Ruotsi

Perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkanut oppimäärä (B1)

Ruotsin kielen opetus kehittää opiskelijoiden kulttuurien välisen viestinnän taitoja. Se antaa heille ruotsin kieleen ja sen käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja sekä tarjoaa heille mahdollisuuden kehittää pohjoismaista yhteiskuntaa ja kulttuuria koskevaa tietoisuuttaan, ymmärtämystään ja arvostustaan. Se auttaa opiskelijoita syventämään tietojaan kaksikielisestä Suomesta. Ruotsin kielen opetus antaa opiskelijoille valmiudet ruotsin kielen omaehtoiseen opiskeluun auttamalla heitä ymmärtämään, että viestintätaidon saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Ruotsin kieli oppiaineena on taito-, tieto- ja kulttuurialue.

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri oppimäärissä kielitaidon kuvausasteikon (liite) tasot seuraavasti:

Oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A-oppimäärä	B2.1	B1.2	B2.1	B1.2
B1-oppimäärä	B1.2	B1.1	B1.2	B1.1

Tavoitteena on myös, että opiskelija

- osaa viestiä ruotsin kielelle ja sen kulttuurialueelle ominaisella tavalla
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana
- osaa kehittää kielitaitoaan kehittymistarpeensa ja opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta tarkoituksenmukaisin strategioin.

Arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti.

Kurssit

Kurssien aiheita käsitellään oman kulttuurin sekä suomenruotsalaisen ja pohjoismaisen kulttuurialueen kannalta niin, että opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus vertailuihin. Aiheiden käsitelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuuksissa esiin tuodut näkökulmat. Kullakin kursilla voidaan käsitellä myös muita aiheita opiskelijoiden harrastuneisuuden ja toisaalta ajankohtauuden vaatimusten huomioon ottamiseksi.

Opiskelijoilla tulee olla jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kurkseittain. Rakenteiden ja sanaston tuntemuksen laajentamiseen ja käytön monipuolistamiseen ja tarkkuuteen kiinnitetään huomiota kaikilla kursseilla kummankin oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Huomiota kiinnitetään äidinkielen ja ruotsinkielisen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin. Kaunokirjallisuus ja muu autenttinen materiaali tarjoaa tähän mahdollisuuksia. Kulttuurisen herkkyuden kehittymiseksi opiskelijoita tulee ohjata tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvostuksien kulttuurisidonnaisuus.

Opiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla. Heitä ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijöinä ja kielen opiskelijoina. Heitä

ohjataan käyttämään strategioita, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehittymistarpeensa ja kulloisenkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

Kurssien suoritusjärjestys

Kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

PAKOLLISET KURSSIT

RUB1: Koulu ja vapaa-aika

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeen mukaan. Aihepiireinä ovat opiskelu ja nuorten harrastukset, ja kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

Rakenteet:

- päälauseen sanajärjestys
- kysymyssanat ja kysymyslauseet
- deklinaatiot ja määräysmuodot
- adjektiivin perusmuodot
- verbien taivutus ja aikamuodot
- persoona- ja refleksiivipronominit
- prepositioita

RUB2: Arkielämää Pohjoismaissa

Kurssilla jatketaan sanaston ja rakenteiden vahvistamista ja painotetaan puheviestinnän harjoittamista sekä kirjoittamista lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla. Kurssilla jatketaan nuorten elämän, opiskelun, työn, harrastusten, palveluiden ja vapaa-ajan tarkastelua. Aihekokonaisuudet ”hyvinvointi ja turvallisuus” (AK 2) ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” (AK 6) antavat näkökulmia kurssin aiheiden tarkasteluun. Vankennetaan suullisen viestinnän strategioiden hallintaa ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

Rakenteet:

- adjektiivi ja substantiivi omistusmuodon jälkeen
- adjektiivin vertailumuodot
- apuverbit ja apuverbien kaltaiset verbit
- infinitiivi ja att
- sivulauseet
- prepositioita

RUB3: Suomi, Pohjoismaat ja Eurooppa

Aihepiireinä ovat kotimaa, suomenruotsalaisuus, vertailu muihin Pohjoismaihin sekä Suomi pohjoismaisena valtiona Euroopassa. Aihekokonaisuus ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” (AK 4) tarjoaa mahdollisuuksia käsitellä kurssin aiheita. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita.

Rakenteet:

- loput pronominit
- erisnimien suku
- substantiiviattribuutti
- lukusanat ja lukusanailmaukset
- käskymuoto
- prepositioita

RUB4: Elämää yhdessä ja erikseen

Aihepiireinä ovat elämänarvot, ihmissuhteet, sukupuolten ja ikäryhmien kohtaaminen opiskelussa ja työssä sekä ajankohtaiset yhteiskunnalliset ilmiöt. Aihekokonaisuuksista korostuu ”hyvinvointi ja turvallisuus” (AK 2).

Rakenteet:

- adverbit ja niiden vertailu sekä missä-verbit
- konditionaali
- s-passiivi
- adjektiivin käyttö substantiivisena
- omistusmuodon vastineet

RUB5: Elinympäristömme

Aihepiireinä ovat luonto, muuttuva elin- ja työympäristö sekä joukkoviestimet. Aihekokonaisuudet ”kestävä kehitys” (AK 3), ”teknologia ja yhteiskunta” (AK 5) sekä ”viestintä- ja mediaosaaminen” (AK 6) tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Harjoitellaan ymmärtävän lukemisen strategioita ja hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

Rakenteet:

- partisiipit
- vara- ja bli-passiivit
- konjunktiot ja sanajärjestys
- sananmuodostus
- prepositioilmauksia
- vahvat ja epä säännölliset verbit johdannaisineen
- kertausta

SYVENTÄVÄT KURSSIT

Syventävillä kursseilla kielitaitoa kehitetään monipuolisesti.

RUB6: Kulttuurin tekijöitä ja näkijöitä

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Aihekokonaisuudet ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” (AK 4) ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” (AK 6) tarjoavat erilaisia näkökulmia kurssin aiheista. Opiskelijat valmistavat valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen ja esittelevät sen.

Rakenteet:

- kerrataan keskeisimpiä kielioppiasioita

RUB7: Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen

Aihealueita ovat maailmanlaajuiset ilmiöt ja kansainvälinen vaikuttaminen. Kurssilla käsitellään yhteiskunnallisia asioita, päätöksentekoon osallistumista sekä kansainvälistä vaikuttamista ja vastuuta. Aihekokonaisuus ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” (AK 1) korostuu aiheiden käsittelyssä. Kurssilla painotetaan ymmärtämisvalmiuksien lisäämistä entistä vaativamman kieliaineksen avulla.

Rakenteet:

- syvennetään kieliopin tuntemusta

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

RUB0: Välkommen

Kurssi on luonteeltaan niveltävä. Koska peruskoulun toisen kielen B-oppimäärä näyttää jäävän melko lyhyeksi, tarvitsevat ainakin jotkut opiskelijat lisäopetusta ensimmäisen lukiovuoden aikana. Tarkoituksena on vankentaa sanaston ja rakenteiden hallintaa. Harjoitellaan myös tekstin ja kuullun ymmärtämistä. **Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.**

Aihepiirit

Jokapäiväinen elämä. Harrastukset.

Kielioppi

Kerrataan perusrakenteita esimerkiksi substantiivien ja adjektiivien taivutus, aikamuodot ja sanajärjestys.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

RUB8a ja RUB8b: Ruotsin kuuntelu 1 ja 2

Kurssit on tarkoitettu 2. vuoden opiskelijoille (½ kurssia) ja ylioppilastutkintoon valmistautuville 3. vuoden opiskelijoille (½ kurssia). **Kursseja ei voi suorittaa itsenäisesti.**

Arviointi: Kurssit arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

RUB9a ja RUB9b: Ruotsin kirjoittaminen 1 ja 2

Kurssi 9a on tarkoitettu 2. vuoden opiskelijoille (½ kurssia) ja kurssi 9b kolmannen vuoden opiskelijoille (½ kurssia).

Tavoitteena on kehittää opiskelijan kirjoitustaitoja. Perehdytään tarkasti erityyppisten ja erimittaisten kirjoitelmien tekoon sekä harjoitellaan monipuolista ilmaisua. Kirjoitelmien pohjana voidaan käyttää muuta materiaalia, esimerkiksi kirjallisuutta tai videoita. Tarvittaessa kirjoitetaan myös tiivistelmiä.

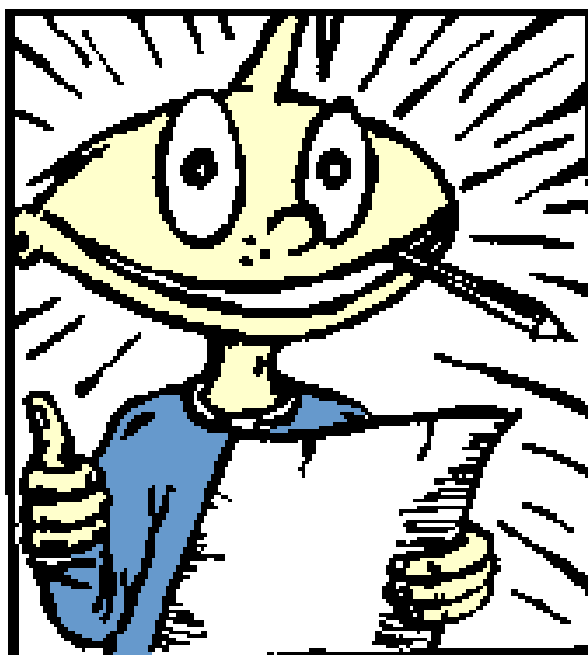
Arviointi: Kurssit arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

RUB10a ja RUB10b: Ruotsin suullisen kielitaidon kurssi 1 ja 2

Kurssi 10a on tarkoitettu 2. vuoden opiskelijoille (½ kurssia) ja kurssi 10b kolmannen vuoden opiskelijoille (½ kurssia).

Kursseilla kehitetään ruotsin suullista kielitaitoa. Ne antavat myös valmiuksia valtakunnallisen suullisen kielitaidon päättökokeen suorittamiseen. **Kursseja ei voi suorittaa itsenäisesti.**

Arviointi: Kurssit arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

6.5.3 Vieraat kielet

Vieraiden kielten opetus kehittää opiskelijoiden kulttuurien välisen viestinnän taitoja: se antaa heille kieleen ja sen käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja ja tarjoaa heille mahdollisuuden kehittää opiskeltavan kielen kielialueen tai yhteisön kulttuuria koskevaa tietoisuuttaan, ymmärtämystään ja arvostustaan. Tällöin otetaan huomioon erityisesti eurooppalainen identiteetti ja eurooppalainen monikielisyys ja -kulttuurisuus. Kielten opetus antaa opiskelijoille valmiudet kielten omaehtoiseen opiskeluun auttamalla heitä ymmärtämään, että viestintätaidon saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Vieraskieli oppiaineena on taito-, tieto- ja kulttuuriaine.

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri oppimäärissä kielitaidon kuvausasteikon (liite) tasot seuraavasti:

Kieli ja oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet A	B1.1-B1.2	B1.1	B1.2	B1.1-B1.2
Muut kielet B2	A2.2	A2.1-A2.2	A2.2-B1.1	A2.1-A2.2
Muut kielet B3	A2.1-A2.2	A2.1	A2.1-A2.2	A1.3-A2.1

Tavoitteena on myös, että opiskelija

- osaa viestiä kohdekielelle ja sen kulttuurille ominaisella tavalla
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana
- osaa kehittää kielitaitoaan kehittymistarpeensa ja opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta tarkoituksenmukaisin strategioin.

Tavoitteita tukevana menetelmänä käytetään yhteisöllistä oppimista ja hyödynnetään informaatioteknologiaa.

Arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti.

Kurssit

Aiheita käsitellään oman maan, opiskeltavan kielen kulttuurialueen ja kielestä ja aiheesta riippuen myös laajemmasta näkökulmasta niin, että opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus vertailuihin. Aiheiden käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuuksissa esiin tuodut näkökulmat. Kullakin kurssilla voidaan käsitellä myös muita aiheita opiskelijoiden harrastuneisuuden ja toisaalta ajankohtaisuuden vaatimusten huomioon ottamiseksi. Aihekokonaisuuksista 4 (kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus) sekä 6 (viestintä- ja mediaosaaminen) ovat erottamaton osa jokaisen kielen opetusta ja jokaista kurssia. Mikäli ne korostuvat jollakin kurssilla, ne on erikseen mainittu.

Opiskelijoilla tarjotaan jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kursseittain. Opiskeltavan kielen rakenteiden ja sanaston tuntemuksen laajentamiseen ja käytön monipuolistamiseen ja tarkkuuteen kiinnitetään huomiota kaikilla kursseilla kunkin oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Vaa-

tivimpia viestinnän muotoja harjoitetaan oppimäärissä, joiden opiskelu on alkanut peruskoulussa. Huomiota kiinnitetään äidinkielen ja opiskeltavan kielen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin. Kaunokirjallisuus ja muu autenttinen materiaali tarjoaa tähän mahdollisuuksia. Kulttuurisen herkkyyden kehittymiseksi opiskelijoita ohjataan tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvostuksien kulttuurisidonnaisuus.

Opiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla. Heitä ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijöinä ja kielen opiskelijoina. Opiskelijoita ohjataan käyttämään strategioita, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehittymistarpeensa ja kulloisenkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

Kurssien suoritusjärjestys ja -tapa

Kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Oppimäärän vaihtaminen

Mikäli opiskelija vaihtaa A-kielen oppimäärän B2/B3 oppimäärään käytetään hyväksi lukemissa seuraavia vastaavuuksia:

A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8
B33	B34	B35	B36	B37	B38	B39	B310

B3-oppimäärän 1. ja 2. kurssin opiskelija voi suorittaa antamalla näytön taidoistaan opettajan kanssa sovitulla tavalla. Tämän näytön perusteella määrätään opiskelijan arvosana.

Vieraiden kielten koodit

Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

EN = englannin kieli

RA = ranskan kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-oppimäärän kurssia numero 2.

PERUSOPETUKSEN VUOSILUOKILLA 1-6 ALKANUT OPPIMÄÄRÄ (A)

PAKOLLISET KURSSIT

A1: Nuori ja hänen maailmansa

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään ja henkilökohtaiseen kanssakäymiseen ja ihmissuhteisiin, ja kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Aihekokonaisuus 2 ”hyvinvointi ja turvallisuus” tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

A2: Viestintä ja vapaa-aika

Kurssilla harjoitetaan puheviestintää monipuolisesti. Lisäksi vahvistetaan ja laajennetaan rakenteiden ja sanaston hallintaa. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät vapaa-aikaan ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Aihekokonaisuudet 2 ”hyvinvointi ja turvallisuus” sekä 6 ”viestintä- ja mediaosaaminen” korostuvat kurssin aiheiden käsittelyssä. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Puheviestinnän strategioiden hallintaa van-
kennetaan ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

A3: Opiskelu ja työ

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun ja työelämään, ja kurssilla harjoitellaan niille tyypillistä suullista ja kirjallista viestintää. Harjoitetaan myös muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja käyttämistä. Aihekokonaisuus 1 ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittä-
jyys” tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn.

A4: Yhteiskunta ja ympäröivä maailma

Kurssilla painotetaan puhumista ja tekstin ymmärtämistä vaativahkolla tasolla. Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntiin liittyvät tekstit. Aihekokonaisuudet 1 ”aktiivi-
nen kansalaisuus ja yrittäjäyys” ja 2 ”hyvinvointi ja turvallisuus” tarjoavat näkökulmia kurssin
aiheiden käsittelyyn. Kurssilla käsitellään muun muassa rauhan ja demokratian periaatteita. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita. Kirjallista ilmaisua harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

A5: Kulttuuri

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti ja ohjataan opiskelijoita englanninkielisen kirjallisuuden lukemiseen. Aihekokonaisuudet 4 ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” ja 6 ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Kurssilla voidaan esimerkiksi käsitellä kulttuuriperintöä. Opiskelijat valmistavat valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen ja esittelevät sen.

A6: Tiede, talous ja tekniikka

Kurssilla painotetaan vaativan kieliaineksen ymmärtämistä. Aiheina ovat eri tieteenalat, tekniikan saavutukset, viestinnän eri muodot ja talouselämä. Aihekokonaisuus 5 ”teknologia ja yhteiskunta” korostuu kurssin aiheiden käsittelyssä. Jatketaan lukemisstrategioiden harjoittelua ja hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

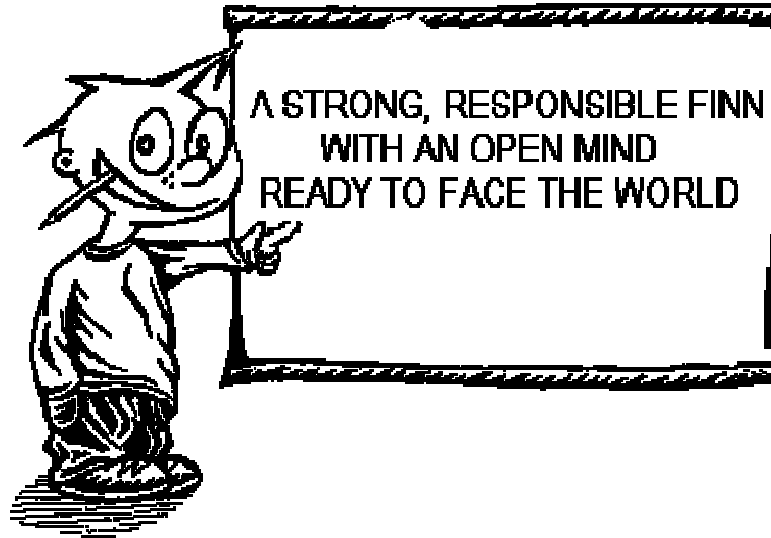
Syventävillä kursseilla keskitytään kielitaidon monipuoliseen kehittämiseen.

A7: Luonto ja kestävä kehitys

Kurssi antaa opiskelijalle valmiuksia ymmärtää ja käyttää luontoon, luonnontieteisiin ja kestävä-
n kehityksen aihepiiriin liittyvää kieltä. Aihekokonaisuudet 1 ”aktiivinen kansalaisuus” ja 3 ”kestävä kehitys” tarjoavat mahdollisuuksia aiheen käsittelyyn.

A8: Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen

Aihealueita ovat yleismaailmalliset kehityslinjat, ajankohtaiset tapahtumat ja erilaisiin maailmankuviin liittyvät aiheet. Aihekokonaisuus 1 ”aktiivinen kansalaisuus” antaa luontevan pohjan aiheiden käsittelyyn. Monikulttuurinen maailma on keskeinen teema. Lisäksi kerrataan edellisten kurssien oleellisia aihepiirejä.

RAKENTEET

	Englanti	Ranska	Saksa	Venäjä
A1	Kerrataan peruskoulussa opittua keskeistä ainesta kuten aikamuodot ja kysymyslauseet. Käydään läpi myös ehtolauseet, liitekysymykset ja pronomineja.	Kerrataan pronomineja ja aikamuotoja. Opitaan persoonapronominien objekti- ja adverbialimuotojen paikka, possessiivipronominien itsenäiset muodot, pronominaalit EN ja Y, pluskvamperfekti, varsinainen futuuri, partisiipin perfektin taipuminen ja ajanilmaisuja.	Käsitellään aikamuodot, apuverbit, persoonapronominin, kieltolauseet, monikko, sanajärjestys (sivulause), akkusatiivi ja datiivi sekä prepositiot.	Rakenteista keskitytään verbeihin.
A2	Opitaan apuverbeja, passiivi, it ja there sekä sanajärjestys.	Kerrataan pronomineja. Käsitellään determinatiivipronominin, relatiivipronomini dont, relatiivipronominien yhdistetyt muodot, konditionaalien preesens, infinitiivirakenteita sekä suora- ja epäsuora esitys.	Opitaan sijamuotoja (genetiivi, heikko maskuliini), omistuspronominin, infinitiivi sekä adjektiivien taivutus.	Rakenteista esillä ovat substantiivit ja adjektiivit.
A3	Opitaan adjektiiveja, adverbeja, epäsuora kerronta, relatiivilauseet ja kansallisuus-sanat.	Kerrataan indefiniittipronominin, kieltorakenteet ja partitiivi. Opitaan subjunktiivin preesens, passiivi, partisiipin preesens ja liittomuoto sekä gerundi.	Opitaan konditionaali ja konjunktiivin imperfekti ja pluskvamperfekti, imperatiivi sekä järjestysluttu ja kaksoisinfinitiivi.	Rakenteista opitaan lisää verbien käytöstä.
A4	Opitaan infinitiivi ja ing-muoto sekä käydään läpi indefiniittipronominin.	Kerrataan imperatiivi ja imperfektin ja passé composé-muodon käyttöerot. Opitaan konjunktiot, pääverbin liittymisen infinitiiviin, passé simple ja passé antérieur.	Käsitellään man-rakenne ja passiivi sekä pronominin. Lisäksi kerrataan adjektiivien taivutus sekä opetellaan substantivoitujen adjektiivit ja adjektiivien vertailu.	Rakenteista ovat esillä passiivi, partisiipit ja gerundit.
A5	Opitaan konjunktiot, ajan ja paikan prepositioita sekä prepositiosanontoja. Lisäksi käydään läpi välimerkit ja fraasiverbejä.	Käsitellään liittofutuuri, konditionaalien perfekti, subjunktiivin perfekti, sanajärjestys ja prepositioiden käyttö.	Kerrataan sanajärjestys ja opetellaan relatiivilause, epäsuora esitys ja pronominaaliadverbit.	Rakenteista keskitytään pronomineihin.
A6	Käsitellään substantiivit, artikkelit, paljous sanat ja numeraalit.	Kerrataan adjektiivien ja adverbien käyttö. Opitaan prepositioiden käyttö, indefiniittipronominin ja neutriset pronominit.	Käsitellään rektio sekä konjunktiivin preesens ja perfekti.	Rakenteista perehdytään erisnimien taivutukseen, adjektiivien lyhyisiin muotoihin sekä vertailumuotoihin.
A7	Kerrataan pääasiassa verbioppia ja sanajärjestystä.	Opitaan subjunktiivin imperfekti ja pluskvamperfekti, epäsuora kerronta, aikamuotojen vastavuus, artikkelin käytön erikoistapauksia sekä infinitiivi- ja konjunktiolauseiden käyttö.	Kerrataan keskeisiä rakenteita, kuten verbioppia	Kurssilla on esillä kaikki kieliopin osat, joita kerrataan ja syvennetään.
A8	Kerrataan rakenteita monipuolisesti ylioppilaskirjoitusten vaatimukset huomioon ottaen.	Opitaan sanojen johtaminen ja idiomattisia sanontoja. Kerrataan keskeisiä rakenteita.	Kerrataan rakenteita monipuolisesti ylioppilaskirjoitusten vaatimukset huomioon ottaen.	Kurssilla on esillä kaikki kieliopin osat, joita kerrataan ja syvennetään.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT ENGLANNIN KIELESSÄ

EN0: Brush up

Kurssi on tarkoitettu erityisesti niille, joille saattaa tulla vaikeuksia lukion pitkän kielen oppimistavoitteiden saavuttamisessa (peruskoulun päästötodistuksen englannin arvosana on 7 tai sitä alempi). **Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.**

Tavoitteet

Tavoitteena on tukea 1. lukiovuoden englannin opiskelua niin, että opiskelija pystyy mahdollisimman tehokkaasti käyttämään hyväkseen lukiossa annettavaa varsinaista englannin opetusta.

Painotus

Peruskoulun keskeisin kieliaines kerrataan painottaen rakenteita ja sanastoa mielekkäissä tekstiyhteyksissä.

Keskeiset oppisisällöt

Kerrattavat rakenteet: aikamuodot, passiivi, epäsuora esitys, apuverbit, keskeiset pronominit, adjektiivien ja adverbien vertailu. Aihepiirit: oma itse, koti perhe, ystävät, jokapäiväiset askareet, harrastukset, tavallisimmat palvelutilanteet.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

ENA9a ja b: Englannin kuuntelu 1 ja 2

Kurssi 9a on tarkoitettu 2. vuoden opiskelijoille (½ kurssia) ja kurssi 9b ylioppilastutkintoon valmistautuville 3. vuoden opiskelijoille (½ kurssia). **Kursseja ei voi suorittaa itsenäisesti.**

Arviointi: Kurssit arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

ENA10a ja 10b: Englannin kirjoittaminen 1 ja 2

Kurssi 10a on tarkoitettu 2. vuoden opiskelijoille (½ kurssia) ja 10b kolmannen vuoden opiskelijoille (½ kurssia). **Kursseja ei voi suorittaa itsenäisesti.**

Tavoitteena on kehittää opiskelijan kirjoitustaitoja. Perehdytään tarkasti erityyppisten ja erimittaisten kirjoitelmien tekoon sekä harjoitellaan monipuolista ilmaisua. Kirjoitelmien pohjana voidaan käyttää muuta materiaalia, esimerkiksi kirjallisuutta tai videoita. Tarvittaessa kirjoitetaan myös tiivistelmiä.

Arviointi: Kurssit arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

ENA11a ja 11b: Englannin suullisen kielitaidon kurssi 1 ja 2

Kurssi 11a on tarkoitettu 2. vuoden opiskelijoille (½ kurssia) ja 11b kolmannen vuoden opiskelijoille (½ kurssia). **Kursseja ei voi suorittaa itsenäisesti.**

Kursseilla kehitetään englannin suullista kielitaitoa. Ne antavat myös valmiuksia valtakunnallisen suullisen kielitaidon päättökokeen suorittamiseen.

Arviointi: Kurssit arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

PERUSOPETUKSEN VUOSILUOKILLA 7 - 9 ALKANUT OPPIMÄÄRÄ (B2)

SYVENTÄVÄT KURSSIT

B21: Vapaa-aika ja harrastukset = B33

B22: Meillä ja muualla = B34

B23: Ennen ja nyt = B35

B24: Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat = B36

B25: Kulttuuri = B37

B26: Yhteinen maapallomme = B38

B27: Tiede ja tekniikka = B39

B28: Luonto ja kestävä kehitys = B310

LUKIOSSA ALKAVA OPPIMÄÄRÄ (B3)

Mikäli opiskelija on peruskoulussa suorittanut B2-oppimäärän mukaiset opinnot, hän voi suorittaa lukion B3-oppimäärän 1. ja 2. kurssin antamalla näytön taidoistaan opettajan kanssa sovitulla tavalla. Tämän näytön perusteella määrätään opiskelijan arvosanat kursseista B31 ja B32.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

Tavoitteet ja aihepiirit

B31: Hyvää päivää, hauska tutustua

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet, ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Kurssilla painotetaan puheviestintää.

B32: Näin asiat hoituvat

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa kuten ostoksilla ja käytettäessä esimerkiksi pankki-, posti-, lääkäri-, liikenne-, majoitus- ja ateriointipalveluita. Aihekokonaisuus 2 ”hyvinvointi ja turvallisuus” tarjoaa näkökulmia aiheiden käsitelyyn. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

B33: Vapaa-aika ja harrastukset

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaaajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielipiteen ilmaisemista ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

B34: Meillä ja muualla

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomanviettomahdollisuudet. Aihekokonaisuus 4 ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” korostuu. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan yksinkertaisten viestinnällisten tehtävien avulla.

B35: Ennen ja nyt

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi, jotka sisältyvät aihekokonaisuuteen 2 ”hyvinvointi ja turvallisuus”. Kurssilla painotetaan puheviestintää. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan muun muassa viestinnällisten tehtävien avulla.

B36: Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

B37: Kulttuuri

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Aihekokonaisuus 4 ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” korostuu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

B38: Yhteinen maapallomme

Lähtökohtana ovat esimerkiksi oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan sekä maapallon nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Aihekokonaisuus 3 ”kestävä kehitys” korostuu. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

B39: Aktiivinen kansalainen

Kurssin aihepiireinä ovat osallistuminen ja vaikuttaminen yhteiskunnan eri alueilla. Osallistumisen tasoja ovat paikallinen, valtakunnallinen, eurooppalainen ja globaali. Tavoitteena on, että opiskelija syventää demokraattisen yhteiskunnan toimintaperiaatteiden ja ihmisoikeuksien tuntemustaan. Aihekokonaisuus 1 ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” tarjoaa mahdollisuuksia aiheiden käsittelyyn. Kurssilla painotetaan vaativien tekstien ja kuunteluiden ymmärtämistä sekä kirjallista tuottamista.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarvosanalla.

B310: Kohti kirjoituksia

Kurssin tavoitteena on kerrata ja täydentää koko oppimäärää ja antaa opiskelijalle hyvät valmiudet selviytyä ylioppilaskirjoituksista.

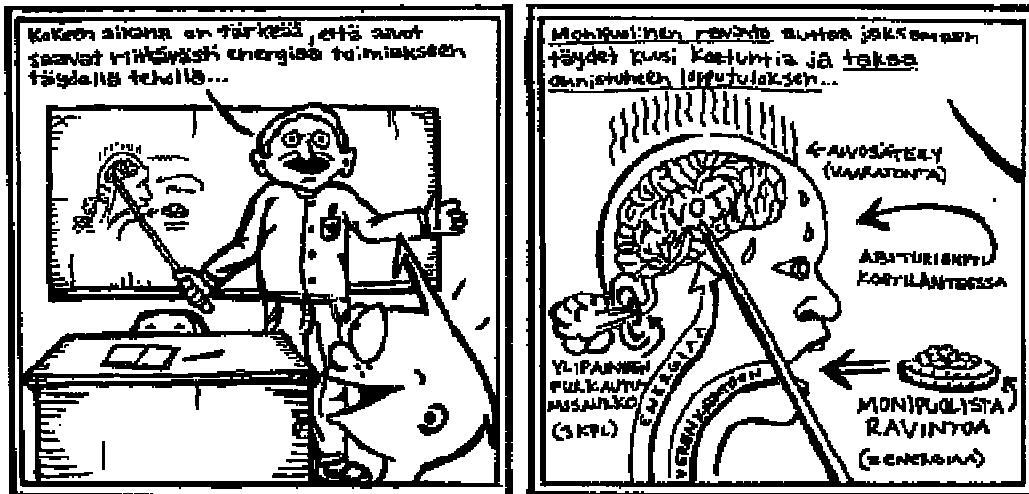
Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarvosanalla.

RAKENTEET

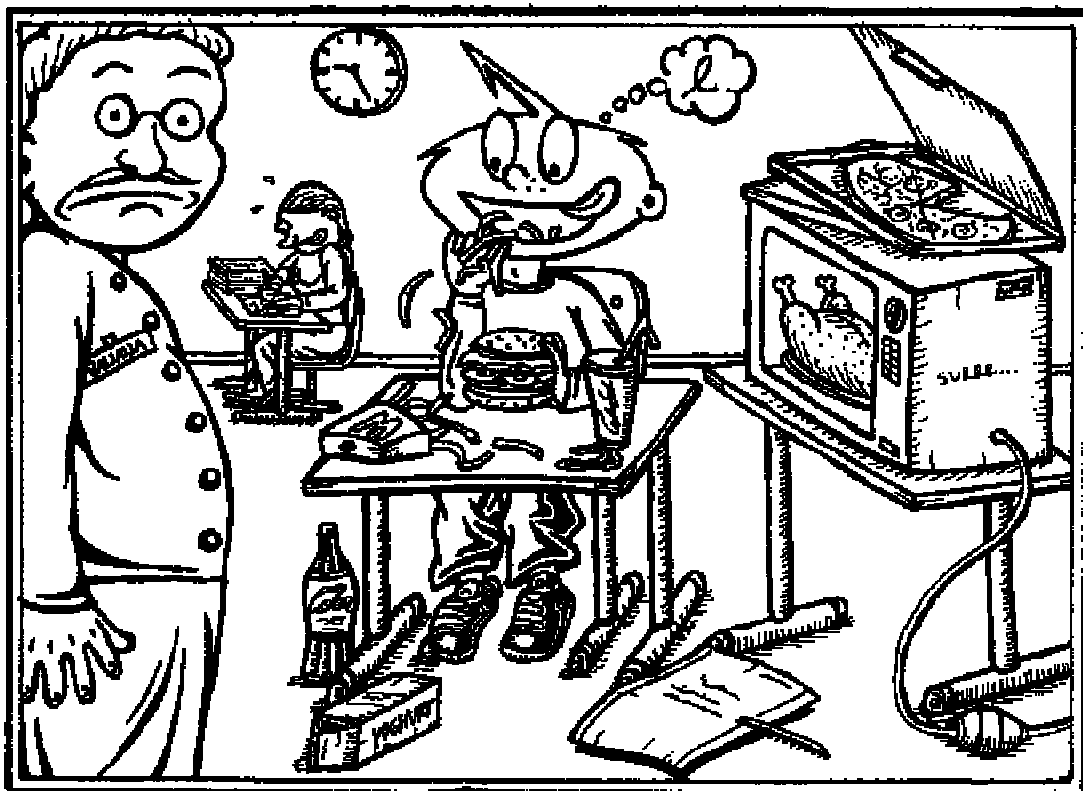
	Ranska	Saksa	Venäjä
B31	Artikkelien, eri pronominiin ja prepositioiden sekä verbien peruskäyttö, lukusanat, genetiivi, adjektiivien käyttö.	Opitaan verbin preesenstaivutus, persoonapronominit, lukusanat, kysymys- ja kieltolauseet, epämääräinen ja määräinen artikkeli, modaaliapuverbit, monikko, s-genetiivi ja päälauseen sanajärjestys.	Substantiivin suku, persoonapronominit, possessiivipronominit, yksikön prepositionaali, verbin preesenstaivutus, adjektiivin sukupäätteet, substantiivin monikon nominatiivi ja preteriti.
B32	Keskeisiä säännöllisiä ja epäsäännöllisiä verbejä, partitiivi, imperatiivi, aller-futuuri, pronomineja.	Kerrataan modaaliapuverbit ja sanajärjestys. Opitaan eriävät yhdysverbit, refleksiiviverbit, omistuspronominit, kohteliaat kehotukset, man-pronomini ja akkusatiivi.	Yksikön akkusatiivi, yksikön genetiivi, järjestysluvat ja tutustuminen verbien aspekteihin sekä liikeverbeihin.
B33 B21	Refleksiiviverbit, passé composé, pronominiin kertausta, kieltoilmauksia.	Kerrataan akkusatiivi. Datiivi, imperfekti, sivulauseen sanajärjestys sekä sein- ja haben-verbien imperfekti.	Kehotusilmauksia, tutustuminen sja-verbeihin, adjektiivin päätteiden kertaus, yksikön instrumentaali aikailmauksissa, yksikön dativi ja lisää tietoa liikeverbeistä.
B34 B22	Imperfekti, gerundi, adverbit, pronominaalit en ja y, imperfektin ja passé composé ero, pluskvamperfekti.	Kerrataan akkusatiivi ja dativi, omistuspronominit ja perusverbioppia. Opitaan akkusatiivia ja dativia vaativat prepositiot sekä vaihtoprepositiot, genetiivi ja adjektiivin taivutus.	Substantiivien yksikön nominatiivi, adjektiivien yksikön ja monikon nominatiivi, eri pronomineja, yksikön prepositionaali, adjektiivien ja adverbien vertailu sekä verbien konditionaali.
B35 B23	Adjektiivien ja adverbien vertailu, subjunktiivi, demonstratiivi- ja indefiniittipronomineja, partisiihin preesens, määränilmauksia.	Kerrataan aiemmin opittuja asioita. Pronominaaliadverbit ja rektioverbejä, imperfekti ja pluskvamperfekti, konditionaali ja konjunktiivin imperfekti, adjektiivin vertailu, järjestysluvat ja epäsuora kysymyslause.	Adjektiivien yksikön genetiivi ja lyhyt muoto, partikkeleita, adjektiivin yksikön akkusatiivi sekä liikeverbejä.
B36 B24	Futuuri, konditionaali, infinitiivirakenteet, relatiivipronominit, partisiihin perfektin tapahtuminen, epäsuora esitys.	Vahvistetaan aikaisemmin opittuja rakenteita. Opitaan infinitiivi ja kaksoisinfinitiivi, futuuri, imperatiivi sekä relatiivipronominit.	Adjektiivien yksikön dativi, tutustuminen verbien aspekteihin ja käskymuotoihin sekä etuliitteellisiä liikeverbejä.
B37 B25	Passiivi, jälkilauseen sanajärjestys, verbien liittyminen toisiinsa, passé simple, adjektiiviattribuutin paikka, konjunktiot, lauseenvastikkeet, muodollinen subjekti, sanojen johtaminen.	Vahvistetaan aikaisemmin opittuja rakenteita sekä harjoitellaan rektiota. Opiskellaan passiivi ja konjunktiivin pluskvamperfekti.	Monikon genetiivi, akkusatiivi, dativi, instrumentaali ja prepositionaali.
B38 B26	Aikamuotojen, pronominiin, partitiivin kertausta, konditionaalin imperfekti, subjunktiivin erikoistapauksia, itsenäinen possessiivipronomini.	Kerrataan adjektiivin taivutus sekä infinitiivi ja kaksoisinfinitiivi.	Aikailmauksia, relatiivipronominit, kollektiiviluvat, sja-verbejä, aspektien käskymuotojen eroja sekä suora ja epäsuora ilmaisu.

B39 B27	Aikamuotojen ja verbirakenteitten kertausta.	Vahvistetaan aikaisemmin opeltuja rakenteita.	Partisiipit, passiivi-ilmaus ja gerundit pääpiirteittäin sekä alustuskonjunktiot.
B310 B28	Keskeisten rakenteitten kertausta.	Kerrataan edellisten kurssien rakenteita ja valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.	Kerrataan ja syvennetään edellisten kurssien rakenteita

ENNEN YO-KIRJOITUKSIA...

KIRJOITUSTEN ALETTUA...

6.5.4 Matematiikka

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin.

Opiskelijaa myös kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Arviointi

Matematiikan opetuksessa arvioinnin tulee kehittää opiskelijan kykyä esittää ratkaisuja, tukea opiskelijaa matemaattisten käsitteiden muodostamisprosessissa ja arvioida kirjallista esitystä sekä opettaa opiskelijalle oman työnsä arvioimista. Osaamisen arvioinnissa kiinnitetään huomio laskutaitoon, menetelmien valintaan ja päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen käytetään hyväksi lukemisessa seuraavia vastaavuuksia:

MAA1	MAA3	MAA6	MAA7	MAA8
MAB1	MAB2	MAB5	MAB4	MAB3

Jos opiskelija vaihtaa pitkän oppimäärän lyhyeen, hänen täytyy suorittaa ainakin kaikki ne lyhyen matematiikan kurssit, joita vastaavia pitkän matematiikan kursseja hän ei ole suorittanut. Lyhyen matematiikan koko oppimäärän arvosanaa määrättäessä otetaan huomioon lyhyen matematiikan kurssit ja ne pitkän matematiikan kurssit, jotka opiskelija on lukenut hyväkseen edellä olevan taulukon mukaan.

MATEMATIIKAN PITKÄ OPPIMÄÄRÄ

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle matemaattiset valmiudet, joita tarvitaan ammatillisissa opinnoissa ja korkeakouluopinnoissa. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii sitä kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- rohkaistuu kokeilemaan ja tutkivaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin (AK 1)
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä (AK 1, 6)
- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksuja, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä (AK 1, 6)
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä (AK 5).

Kurssien suoritusjärjestys ja -tapa

Matematiikan pakolliset kurssit suoritetaan pääsääntöisesti numerojärjestyksessä. Jos numerojärjestyksestä halutaan poiketa, noudatetaan seuraavaa taulukkoa.

MAA	MAA	MAA	MAA	MAA	MAA	MAA	MAA	MAA	MAA
0	1	2	3	4	5	7	8	9	10

MAA6 Vapaasti valittavissa

MAA11 Vapaasti valittavissa kurssin 2 jälkeen

MAA12 Vapaasti valittavissa kurssin 2 jälkeen

MAA13 Vapaasti valittavissa kurssin 10 jälkeen

MAA14 Viimeisenä suoritettava kurssi

Kursseja MAA0 ja MAA14 ei voi suorittaa itsenäisesti.

PAKOLLISET KURSSIT

MAA1: Funktiot ja yhtälöt

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa yhtälön ratkaisemisen ja prosenttilaskennan taitojaan
- syventää verrannollisuuden, neliöjuuren ja potenssin käsitteiden ymmärtämistään
- tottuu käyttämään neliöjuuren ja potenssin laskusääntöjä
- syventää funktiokäsitteen ymmärtämistään tutkimalla potenssi- ja eksponenttifunktioita
- oppii ratkaisemaan potenssiyhtälöitä.

Keskeiset oppisisällöt

- potenssifunktio
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- juuret ja murtopotenssi
- eksponenttifunktio

MAA2: Polynomifunktiot

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- oppii ratkaisemaan toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkimaan ratkaisujen lukumäärää
- oppii ratkaisemaan korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- oppii ratkaisemaan yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä.

Keskeiset oppisisällöt

- polynomien tulo ja binomikaavat
- polynomifunktio
- toisen ja korkeamman asteen polynomiyhtälöitä
- toisen asteen yhtälön juurten lukumäärän tutkiminen
- toisen asteen polynomien jakaminen tekijöihin
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

MAA3: Geometria

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita
- ratkaisee geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa.

Keskeiset oppisisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

MAA4: Analyttinen geometria

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja
- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$
- vahvistaa yhtälöryhmän ratkaisemisen taitojaan.

Keskeiset oppisisällöt

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

MAA5: Vektorit

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- oppii tutkimaan kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla
- tutkii kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla.

Keskeiset oppisisällöt

- vektoreiden perusominaisuudet
- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- suorat ja tasot avaruudessa

MAA6: Todennäköisyys ja tilastot

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii havainnollistamaan diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittämään ja tulkitsemaan jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa.

Keskeiset oppisisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

MAA7: Derivaatta

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta
- määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot
- osaa määrittää rationaalifunktion suurimman ja pienimmän arvon sovellusongelmien yhteydessä.

Keskeiset oppisisällöt

- rationaaliyhtälö ja -epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

MAA8: Juuri- ja logaritmfunktiot

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- tutkii juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioita derivaatan avulla
- oppii yhdistetyn funktion derivoimisen
- tutkii aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita.

Keskeiset oppisisällöt

- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmfunktiot ja -yhtälöt
- yhdistetyn funktion derivaatta
- käänteisfunktio
- juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden derivaatat

MAA9: Trigonometriset funktiot ja lukujonot

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tutkimaan trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- oppii ratkaisemaan sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometrinen funktioiden yhteydet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ ja $\tan x = \sin x / \cos x$
- tutkii trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- oppii määrittelemään lukujonoja palautuskaavojen avulla
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla.

Keskeiset oppisisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksiin
- trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen
- trigonometrinen funktioiden derivaatat
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- geometrinen jono ja summa

MAA10: Integraalilaskenta

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- oppii määrittämään pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin.

Keskeiset oppisisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-ala ja tilavuuden laskeminen

SYVENTÄVÄT KURSSIT

MAA11: Lukuteoria ja logiikka

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii formalisoimaan väitelauseita ja tutkimaan niiden totuusarvoja totuustaulujen avulla,
- ymmärtää avoimen lauseen käsitteen ja oppii käyttämään kvanttoreita,
- oppii todistusperiaatteita ja harjoittelee todistamista,
- oppii lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin,

- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla,
- osaa määrittää kokonaislukujen suurimman yhteisen tekijän Eukleideen algoritmilla.

Keskeiset oppisisällöt

- lauseen formalisoiminen
- lauseen totuusarvot
- avoin lause
- kvanttorit
- suora, käänteinen ja ristiriitatodistus
- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenssi

MAA12: Numeerisia ja algebrallisia menetelmiä

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään absoluuttisen ja suhteellisen virheen käsitteet ja niiden avulla likiarvolaskujen tarkkuutta koskevat säännöt peruslaskutoimitusten tapauksessa,
- ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan yhtälöitä numeerisesti,
- oppii tutkimaan polynomien jaollisuutta ja määrittämään polynomin tekijät,
- oppii algoritmista ajattelua
- harjaantuu käyttämään nykyaikaisia matemaattisia välineitä
- oppii määrittämään numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa.

Keskeiset oppisisällöt

- absoluuttinen ja suhteellinen virhe
- Newtonin menetelmä ja iterointi
- polynomien jakoalgoritmi
- polynomien jakoyhtälö
- muutosnopeus ja pinta-ala

MAA13: Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan,
- täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen
- tutkii lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia.

Keskeiset oppisisällöt

- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

MAA0: Matkalle matematiikkaan

Kurssi on luonteeltaan niveltävä. Se on tarkoitettu kaikille pitkän matematiikan valinneille. Tarkoituksena on vahvistaa pitkän matematiikan opiskelussa tarvittavia taitoja.

Tavoitteena on, että kurssin jälkeen opiskelija osaa käyttää potenssin laskusääntöjä ja muisti-kaavoja, sieventää neliöjuuria, polynomeja ja rationaalilausekkeita sekä ratkaista ensimmäisen asteen yhtälöitä ja epäyhtälöitä. Kurssilla myös harjaannutaan pitkän matematiikan opiskeluun.

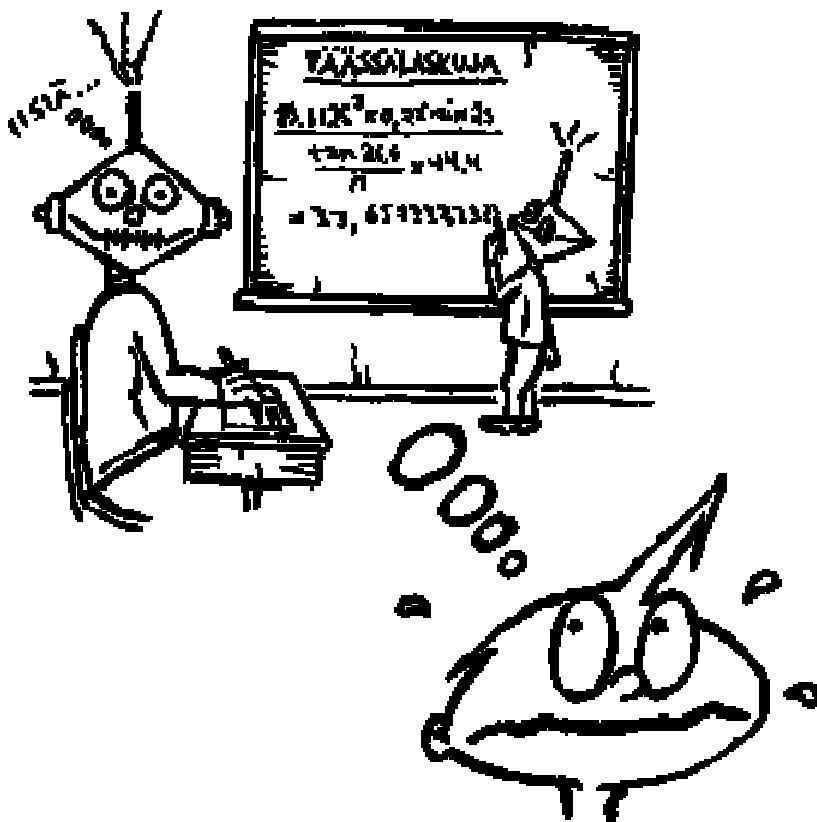
Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

MAA14: Pitkän matematiikan kokonaiskuva

Kurssin tavoitteena on eheyttää pitkän matematiikan oppisisällöt kokonaisuudeksi.

Kurssilla kerrataan pitkän matematiikan keskeiset osa-alueet ja valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarvosalla.

MATEMATIIKAN LYHYT OPPIMÄÄRÄ

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä (AK 1)
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään ja oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa, rohkaistuu kokeilemaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä (AK 1)
- saa käsityksen matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatioita ja arvioimaan sen luotettavuutta (AK 6)
- tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä (AK 4)
- oppii käyttämään kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna (AK 5, 6).

Kurssien suoritusjärjestys

Matematiikan pakolliset kurssit suoritetaan pääsääntöisesti numerojärjestyksessä. Jos numerojärjestyksestä halutaan poiketa, noudatetaan seuraavaa taulukkoa.

MAB1	MAB2	MAB3	MAB4	MAB6	MAB8	MAB9
------	------	------	------	------	------	------

MAB5	Vapaasti valittavissa	MAB7	Vapaasti valittavissa kurssin 3 jälkeen
------	-----------------------	------	---

PAKOLLISET KURSSIT

MAB1: Lausekkeet ja yhtälöt

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä.

Keskeiset oppisisällöt

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen

- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

MAB2: Geometria

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen.

Keskeiset oppisisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

MAB3: Matemaattisia malleja I

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta.

Keskeiset oppisisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla

MAB4: Matemaattinen analyysi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- oppii sovellusten yhteydessä määrittämään polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon.

Keskeiset oppisisällöt

- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen
- graafisia ja numeerisia menetelmiä

MAB5: Tilastot ja todennäköisyys

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- tutustuu laskinten ja tietokoneiden käyttöön tilastotehtävissä
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin.

Keskeiset oppisisällöt

- jatkuvien ja diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- normaalijakauma ja jakauman normittaminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

MAB6: Matemaattisia malleja II

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- varmentaa ja täydentää yhtälöiden ratkaisutaitojaan
- osaa ratkaista käytännön tilanteisiin liittyviä lineaarisia optimointitehtäviä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- ratkaisee käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja summan avulla.

Keskeiset oppisisällöt

- kahden muuttujan lineaariset yhtälöt
- lineaarisen yhtälöparin ratkaiseminen
- kahden muuttujan epäyhtälön graafinen ratkaiseminen
- lineaarinen optimointi
- lukujono
- aritmeettinen ja geometrinen jono ja summa

SYVENTÄVÄT KURSSIT

MAB7: Talousmatematiikka

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- saa matemaattisia valmiuksia oman taloutensa suunnitteluun
- saa laskennallisen pohjan yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun
- soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn.

Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

MAB8: Matemaattisia malleja III

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa käsitystään teknologisoituvassa yhteiskunnassa tarvittavasta matematiikasta
- saa apuneuvoja jaksollisten ilmiöiden matemaattiseen käsittelyyn.

Keskeiset sisällöt

- trigonometrinen funktioiden määrittely yksikköympyrän avulla
- radiaani
- tyyppiä $f(x) = a$ olevien trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen
- muotoa $f(x) = A \sin (bx)$ olevien funktioiden kuvaajat jaksollisten ilmiöiden mallintajina
- vektorin käsite ja vektoreiden peruslaskutoimitusten periaatteet
- koordinaatiston vektoreiden komponenttiesitys ja skalaaritulo
- kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteiden ja kulmien tutkiminen vektoreiden avulla

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

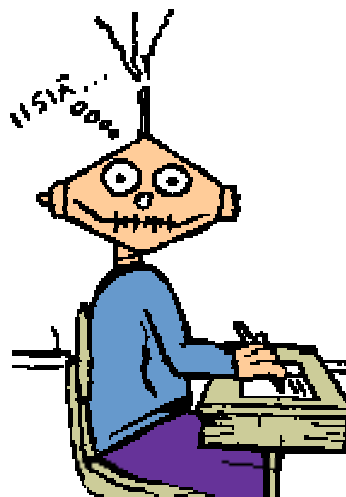
MAB9: Lyhyen matematiikan yhteenveto

Kurssin tavoitteena on eheyttää lyhyen matematiikan oppisisällöt kokonaisuudeksi.

Keskeiset oppisisällöt

Kurssilla kerrataan lyhyen matematiikan keskeiset osa-alueet ja valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarvosanalla.

6.5.5 Biologia

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyli- ja solutasolta biosfääriin (AK 5). Biologialle tieteenä on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta. Biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään laajasti yhteiskunnassa (AK 1, 6). Biologia tuo esille uutta tietoa elollisen luonnon monimuotoisuudesta ja kestävän kehityksen edistämisestä (AK 3).

Biologian opetuksen tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää toimivan eliömaailman rakenteen ja kehityksen, ihmisen osaksi eliömaailmaa sekä ihmisen toiminnan merkityksen ympäristössä (AK 3). Lukion biologian tulee myös luoda perusta ymmärtää biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia (AK 2). Opetus kehittää opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua, herättää kiinnostusta biotieteisiin sekä edistää opiskelijan luonnon monimuotoisuutta säilyttävää ja ympäristövastuullista käyttäytymistä (AK 1-6).

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee biologian keskeiset käsitteet (AK 3)
- tunnistaa elämän tuntomerkit ja osaa jäsentää elämän ilmiöt sekä biologian eri organisatiotasot molekyyalitasolta biosfääriin (AK 3)
- oppii arvostamaan eliökunnan monimuotoisuutta ja ymmärtämään eliöiden sopeutumisen erilaisiin ympäristöihin (AK 3)
- ymmärtää perimän ja evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä (AK 3)
- perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin sekä osaa arvioida kriittisesti eri lähteistä saamaansa biologista tietoa (AK 5, 6)
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisen biologisen kokeen sekä tulkita sen tuloksia (AK 6)
- tuntee biotieteiden, esimerkiksi bioteknologian ja lääketieteen sovelluksia (AK 1- 6)
- tuntee ihmiselimestön toiminnan peruspiirteet (AK 2)
- ymmärtää perimän ja ympäristötekijöiden merkityksen terveyden taustana sekä yksilön että ihmiskunnan kannalta (AK 2, 3)
- tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta (AK 1- 6)

Kestävän kehityksen aihekokonaisuus (AK 3) on keskeisenä teemana kaikessa biologian opetuksessa. Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuva jatkuva yhteiskunnan muutos, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville eliösukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä liittyy läheisesti aktiiviseen kansalaisuuteen ja yrittäjyyteen (AK 1), viestintä ja mediaosaamiseen (AK 6), yksilön vaikutukseen ympäristöönsä ja siihen liittyvään päätöksentekoon.

Kestävä kehitys tähtää usein myös eliöiden ympäristön hyvinvoinnin ja turvallisuuden (AK 2) vaalimiseen. Biologian opetuksen yksi tehtävä on lajien ja rotujen välisen tasa-arvon ymmärtäminen ja jokaisen yksilön ja yhteisön ainutlaatuisuuden vaaliminen (AK 4). Biologia (geenitekniologia) on nopeasti kehittyvä tieteenala, jonka teknisiä sovelluksia niin ihmisiin kuin muihin eliöihin voidaan tarkastella monelta osa-alueelta (AK 5 - 6): Miten ratkaisut vaikuttavat tuleviin sukupolviin? Mikä on eettisesti oikein ja väärin? Toteutuuko ihmisten ja lajien välinen tasa-arvo uusien keksintöjen käyttöönoton myötä? Biologian tutkimusmenetelmät, käytännön sovellukset ja niiden globaalinen vaikutus tekevät biologiasta monitieteellisen tieteenalan.

Kestävän kehityksen periaatteita toteutetaan kaikessa toiminnassa, etenkin lukion oman ympäristöohjelman avulla.

Biologisia ilmiöitä pyritään soveltamaan mahdollisuuksien mukaan paikallisiin olosuhteisiin. Samoin paikallisia alan yrityksiä ja asiantuntijoita käytetään opetuksessa.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opiskelijan kykyä hallita ja käyttää biologian keskeisiä käsitteitä sekä soveltaa biologisia tietoja. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Taitojen arvioinnissa painotetaan opiskelijan luonnontieteellisiä työskentelytaitoja, ryhmässä toimimista, kykyä käyttää erilaisia lähteitä biologisen tiedon hankinnassa sekä kykyä arvioida tietoa kriittisesti. Harrastuneisuus biologian eri osa-alueisiin voidaan ottaa arvioinnissa huomioon.

Suoritusjärjestys ja -tapa

Biologian pakolliset kurssit (BI1, BI2) suoritetaan numerojärjestyksessä. Syventävät kurssit (BI3, BI4, BI5) suoritetaan pakollisten kurssien jälkeen. Lisäksi tarjotaan soveltavaa Biologian ja maantieteen yhteistä ylioppilastutkintoon valmentavaa kertauskurssia (BI6). Kurssia BI6 ei voi suorittaa itsenäisesti. Soveltavista kursseista Vaelluskurssi (VAE) liittyy läheisesti biologian pakollisten ja syventävien kurssien aiheisiin.

PAKOLLISET KURSSIT

BI1: Eliömaailma

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan
- ymmärtää solun merkityksen elämän perusyksikkönä, tunnistaa erilaisia soluja ja niiden rakenteita
- osaa solun kemiallisen rakenteen ja toiminnan sekä osaa kytkeä ne yksilön toimintaan
- ymmärtää, mitä luonnon monimuotoisuus biosysteemien eri tasoilla tarkoittaa
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä
- tuntee ekosysteemien keskeiset toimintaperiaatteet.

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän ominaisuudet ja perusedellytykset
- biologiset tieteet ja tutkimusmenetelmät

Solu elämän perusyksikkönä

- miten soluja tutkitaan
- erilaisia soluja
- solun rakenne ja toiminta

Solun energiatalous

- energian sitominen
- energian vapauttaminen

Luonnon monimuotoisuuden ilmeneminen

- ekosysteemien ja lajien monimuotoisuus
- eläinten käyttäytyminen monimuotoisuuden ilmentäjänä
- geneettinen monimuotoisuus

Miten luonto toimii?

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutus
- ekosysteemien rakenne ja toiminta
- populaatioiden ominaisuudet
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja levinneisyys

Eliöiden välinen vuorovaikutus

- lajien väliset suhteet
- lajin sisäiset suhteet
- eliöiden kommunikaatio

Tarkastellaan biologiaa monitieteellisenä alana, erityisesti kemian, fysiikan ja lääketieteen merkitystä korostetaan. Luonnon monimuotoisuus on keskeinen teema kurssien aihepiireissä. Asioita tarkastellaan erityisesti suomalaisten ja haukiputaalaisten lajien avulla.

BI2: Solu ja perinnöllisyys

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää solun merkityksen elämän perusyksikkönä, tunnistaa erilaisia soluja ja niiden rakenteita
- ymmärtää solurakenteiden kehityksen ja merkityksen sekä evoluutioprosessin kokonaisuuden
- osaa solun kemiallisen rakenteen ja toiminnan sekä osaa kytkeä ne yksilön toimintaan
- tuntee geneettisen informaation rakenteen sekä sen siirtymisen solusta soluun ja sukupolvelta toiselle
- tietää, miten geenit ohjaavat solun toimintaa
- osaa periytyksen lainalaisuuksien perusperiaatteet
- tietää, kuinka soluja tutkitaan ja hallitsee kokeellisen työskentelyn taitoja
- ymmärtää evoluution jatkuvuuden, mekanismit ja merkityksen

Keskeiset sisällöt

Solujen toiminnan ohjaaminen

- DNA:n rakenne ja toiminta
- proteiinisynteesi

Solujen lisääntyminen

- mitosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

Periytymisen perusteet

- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meioosissa
- periytymismekanismit

Evoluutio – elämän kehittyminen

- elämän syntyvaiheet
- lisääntymisstrategiat ja evoluutiovoimat
- lajien syntyminen ja häviäminen
- nykyinen eliökunta

Populaatiogenetiikka ja synteettinen evoluutioteoria

Kurssin keskeisenä teemana on solutason toiminnan merkitys yksilön toiminnan ja kehittymisen ohjaajana. Korostetaan sukupolvien välisten ominaisuuksien periytymistä.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

BI3: Ympäristöekologia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ekologian perusteet ja ymmärtää ihmisen toiminnan vaikutuksen elolliseen luontoon
- ymmärtää biodiversiteetin merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle
- hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä
- tutustuu suomalaisiin ekosysteemeihin ja niiden erityispiirteisiin sekä perehtyy myös ihmisen muokkaamiin ekosysteemeihin
- tuntee ja osaa arvioida menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia
- osaa suunnitella ja toteuttaa pienen tutkimuksen ympäristön tilasta ja esittää sen tulokset
- kehittää ympäristölukutaitoaan, ymmärtää vastuunsa ympäristön tilasta ja osaa toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Ekologinen tutkimus

- ekologisten peruskäsitteiden syventäminen
- ekologisen tutkimuksen tehtävä
- ympäristön laadun indikaattorit
- oman tutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen

Biodiversiteetti ja sen merkitys

- biodiversiteetti luonnonvarana
- eliölajien ja elinympäristöjen uhanalaisuus ja suojelu
- biodiversiteetin väheneminen

Ekologiset ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- aineiden kiertoon liittyvät ongelmat
- paikalliset ympäristöongelmat

Suomen luonnon haavoittuvuus

- pohjoiset metsät
- suot
- järvet ja virtavedet
- Itämeri

Kestävä tulevaisuus

- ekologisesti kestävä kehitys ja yksilön valinnat
- rakennettu ympäristö ja kaupunkiekologia
- ekologisesti kestävä tuotanto
- ympäristötekniikan mahdollisuudet

Kurssin keskeinen sisältö "monimuotoisuus ja uhanalaisuus" käsitellään vesi- ja metsäekosysteemien avulla. Käytetään paikallisia esimerkkejä (Itämeri, Kiiminkijoki, Häyryseniemi, Sydänmaa). Kunnan ympäristöohjelmaa sovelletaan opetukseen. Tehdään maastohavainnoiteja ja vierailuja paikallisiin ympäristöalan laitoksiin. Käytetään hyväksi maantieteen tarjoamia paikannusmenetelmiä. Soveltavalla kurssilla (VAE) käytetään hyväksi Bi3-kurssilla opittuja asioita.

BI4: Ihmisen biologia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ihmissolun erilaistumisen pääpiirteet sekä kudosten ja elinten rakenteet ja toimintaperiaatteet
- ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelymekanismeja sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia niihin
- ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana
- ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia sekä ihmisen yhteisöllisyyden merkityksen terveyden kannalta
- pystyy selittämään elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan ja tuntee merkityksellisimpien sairauksien syntymekanismeja
- ymmärtää ihmisen lajinkehityksen sekä perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- pystyy tarkastelemaan oppimiaan asioita arkielämän esimerkkien avulla ja tutustumaan alan uutisiin ja arvioimaan niitä kriittisesti.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen solujen ja kudosten erityispiirteet

- solujen synty, kasvu ja erilaistuminen kudoksiksi sekä kantasolujen merkitys
- solujen vanheneminen ja kuolema
- syöpä

Elimistöjen rakenne, toiminta ja merkitys

- ruoansulatus ja ravitsemus
- hengityselimistö ja hengityksen säätely
- veri ja verenkierto
- erityselimistöt ja kemiallinen tasapaino
- tuki- ja liikuntaelimistö

Elintoimintojen säätely

- umpirauhaset ja hormonit
- hermosto ja aistit
- lämmönsäätely

Ihmisen lisääntyminen

- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Ihmisen elämänsä ja yhteisöllisyys

Perimän merkitys

- ihmisen evoluutio ja ihminen lajina
- perinnöllisyys ja terveys

Elimistön sopeutuminen ja puolustusmekanismit

- elimistön puolustusjärjestelmät
- ihminen ja mikrobit
- myrkylliset aineet ja mutageenit

Tavoitteena on myös, että opiskelija ymmärtää omien valintojensa merkityksen terveydelle ja hyvinvoinnille. Aiheita mitataan, tutkitaan ja demonstroidaan. Biologian lähitieteitä, kuten kemiaa, fysiikkaa, psykologiaa, terveystiedettä ja lääketiedettä painotetaan ihmiskehon toimintojen ymmärtämisessä.

BI5: Bioteknologia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojansa solun hienorakenteesta ja solun eri osien toiminnasta
- ymmärtää elämän keskeisten molekyylien rakenteen ja merkityksen solun toiminnassa
- hallitsee tärkeimpien mikrobiryhmien kuten bakteerien ja virusten rakenteen, toiminnan ja lisääntymisen periaatteet
- tuntee geenien toiminnan ja sen säätelyn
- tuntee geenien etsintä- ja tunnistusmenetelmiä sekä geenien siirtämisen tekniikan pääpiirteet ja hallitsee geeni- ja biotekniikan keskeiset käsitteet
- tuntee biotekniikan tarjoamia sovellusmahdollisuuksia eri biotieteissä ja teollisuudessa
- pystyy arvioimaan biotekniikan kehittymisen luomia mahdollisuuksia, uhkatekijöitä ja eettisiä ongelmia sekä tekemään niiden pohjalta perusteltuja arkielämän ratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

Solun hienorakenne ja solujen välinen viestintä

Solut proteiinien valmistajina

- DNA:n, geenien ja genomien rakenne
- entsyymit solun ja biotekniikan työkaluina

Geenien toiminta

- geenin toiminta ja sen säätely
- mutaatiot

Geeniteknologia ja sen mahdollisuudet

- geenitekniikan menetelmät ja geenikartoitus
- geenitutkimus lääketieteessä
- geenitutkimus yksilöiden tunnistamismenetelmänä

Mikrobit ja niiden merkitys

- bakteerin ja viruksen rakenne, toiminta ja lisääntyminen
- bakteerien viljely ja käsittely
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa

Biotekniikka teollisuudessa

Kasvien ja eläinten jalostus

Geenitekniikan etiikka ja lainsäädäntö

Ilmiöiden tutkimisessa ja mittaamisessa käytetään hyväksi biologian lähitieteitä. Teknologian tarjoamia mahdollisuuksia tarkastellaan myös maantieteelliseltä kannalta.

6. Biologian ja maantieteen kertauskurssi (BI 6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaan biologian ja maantieteen pakollisten ja syventävien kurssien asiat (AK 1-6)
- syventää edellisten kurssien tietoja ja taitoja (AK 1-6)
- pystyy tarkastelemaan oppimiaan asioita arkielämän esimerkkien avulla ja tutustumaan alan uutisiin ja arvioimaan niitä (AK 1-6)
- osaa suunnitella ja toteuttaa tutkielman biologiaa ja maantiedettä koskevista asioista (AK 3-6)
- pystyy arvioimaan biologian ja maantieteen kehittymisen luomia mahdollisuuksia, uhkatekijöitä ja eettisiä ongelmia sekä tekemään niiden pohjalta perusteltuja arkielämän ratkaisuja (AK 3-7)
- osaa soveltaa hankkimaansa tietoa sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti (AK 3-7).

Keskeiset sisällöt

- solun rakenne, toiminta ja tutkimusmenetelmät
- DNA:n rakenne, toiminta ja tutkimusmenetelmät
- periytymismekanismit
- elimistön rakenne, toiminta ja säätely
- evoluutio
- ekosysteemit ja uhanalaisuus
- monimuotoisuus lajien, ekosysteemien ja geneettisen vaihtelun kannalta
- lajien väliset suhteet
- eri eliöiden rakenne, toiminta ja lisääntyminen
- kestävä kehitys alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- luonnonmaantieteellisten tekijöiden vaikutus ja toiminta
- väestön sijoittuminen, väestönkasvu ja kaupungistuminen
- luonnonvarojen ja energian käyttö
- ihmisen ja luonnon toimintaan liittyvät riskit

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarvosanalla.

6.5.6 Maantiede

Maantieteessä tarkastellaan elottoman ja elollisen luonnon sekä ihmisen luomien järjestelmien rakennetta ja toimintaa. Maantieteen opetuksen tulee ohjata opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija saa valmiuksia ympäristökysymysten alueelliseen jäsentämiseen ja kestävän kehityksen mukaisten ratkaisujen etsimiseen.

Lukion maantieteen opetuksen tulee auttaa opiskelijaa ymmärtämään maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Tavoitteena on, että opiskelija oppii maantieteellisen tiedon avulla havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja mielipiteitä, ottamaan kantaa lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hankkia, tulkita ja kriittisesti arvioida maantieteellistä tietoa, kuten karttoja, tilastoja, kirjallisia, digitaalisia ja muita medialähteitä sekä osaa hyödyntää monipuolisesti tietotekniikkaa maantieteellisten tietojen esittämisessä
- ymmärtää, mitä alueellisuus, tila ja paikka merkitsevät maantieteessä ja maantieteellisessä ajattelussa
- osaa kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä osaa kriittisesti arvioida ajankohtaisia maailman tapahtumia
- osaa havainnoida, analysoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti ja maailmanlaajuisesti
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee ja osaa pohtia mahdollisuuksia ratkaista taloudellisia ja sosiaalisia eriarvoisuusongelmia
- tuntee ja ymmärtää erilaisia kulttuureja sekä suvaitsee ja kunnioittaa erilaisuutta
- tuntee suunnittelun keinoja eri aluetasoilla ja tietää mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä kehitykseen
- osaa toimia ympäröivän maailman kysymyksiin kantaaottavana ja kestävän kehityksen puolesta toimivana aktiivisena maailmankansalaisena.

Kestävän kehityksen aihekokonaisuus (AK 3) on keskeisenä teemana kaikessa maantieteen opetuksessa: Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuva jatkuva yhteiskunnan muutos, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville eliö sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä liittyy läheisesti aktiiviseen kansalaisuuteen ja yrittäjyyteen (AK 1), viestintä ja mediaosaamiseen (AK 6), yksilön vaikutukseen ympäristöönsä ja siihen liittyvään päätöksentekoon.

Kestävä kehitys tähtää usein myös eliöiden ympäristön hyvinvoinnin ja turvallisuuden (AK 2) vaalimiseen. Maantieteen opetuksen yksi tehtävä on lajien ja rotujen välisen tasa-arvon ymmärtäminen ja jokaisen yksilön ja yhteisön ainutlaatuisuuden vaaliminen (AK 4). Maantieteessä hyödynnetään sen lähitieteitä ja niiden antamia mahdollisuuksia. Muun muassa geeniteknologia on nopeasti kehittyvä tieteenala, jonka teknisiä sovelluksia niin ihmisiin kuin muihin eliöihin voidaan tarkastella monelta osa-alueelta. Erityisesti painotetaan ihmisen perustarpeiden

tyydyttämisen mahdollisuuksia globaalisti (AK 5 - 6). Olennaisena osana on yksilön valintojen merkitys tulevaisuuden kannalta.

Kestävän kehityksen periaatteita toteutetaan kaikessa toiminnassa, etenkin lukion oman ympäristöohjelman avulla.

Maantieteellisiä ilmiöitä pyritään soveltamaan mahdollisuuksien mukaan paikallisiin olosuhteisiin. Samoin paikallisia alan yrityksiä ja asiantuntijoita käytetään opetuksessa.

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan maantieteellisen ajattelun kehittymistä tietojen ja taitojen suhteen. Arvioinnin kohteina ovat peruskäsitteiden hallinta, valmius perustella maantieteellisiä väittämiä ja kannanottoja sekä taito havaita alueellisia riippuvuuksia. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito tulkita ja arvioida maantieteellistä tietoa sekä soveltaa maantieteellistä tietoa eri tilanteissa. Arvioitavia taitoja ovat maantieteellisen tiedon analysointi-, käsittely- ja esittämistaidot kuten kartan tulkintataito ja muut graafiset taidot sekä opiskelijan yhteistyötaidot.

Maantieteen pakolliset kurssit (GE 1, GE 2) suoritetaan numerojärjestyksessä. Syventävät kurssit (GE 3, GE 4) suoritetaan pakollisten kurssien jälkeen. Lisäksi tarjotaan soveltavaa Biologian ja maantieteen yhteistä ylioppilastutkintoon valmentavaa kertauskurssia. Soveltavista kursseista Vaelluskurssi (VAE) liittyy läheisesti maantieteen pakollisten ja syventävien kurssien aiheisiin.

PAKOLLISET KURSSIT

GE1: Sininen planeetta

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvat ilmiöt
- osaa kuvata ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla
- osaa soveltaa hankkimaansa luonnonmaantieteellistä tietoa sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- mitä maantiede on?
- maantiede luonnontieteenä
- maantieteellinen tietoinen, tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen kulku
- maailmankuvan muutos ja karttakuvan kehitys

Maan planetaarinen luonne

- aurinkokunnan synty ja perusrakenne
- Aurinko ja sen vaikutukset maapallolla
- Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä liikkeessä

- ilmakehän rakenne ja merkitys
- tuuli ja sen synty, planetaariset ja alueelliset tuulet sekä paikallistuulet

Vesikehä liikkeessä

- veden kiertokulku luonnossa
- sateiden synty ja jakautuminen
- meriveden liikkeet ja merkitys

Sää ja ilmasto

- sää ja sen ennustaminen
- lämpö- ja ilmastovyöhykkeet
- ilmastonmuutos

Maapallon muuttuvat pinnanmuodot

- Maan rakenne
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina

Maapallon kasvillisuusvyöhykkeet

- kasvillisuusvyöhykkeiden sijainti ja kuvaus
- ihmisen toiminnan edellytykset ja vaikutukset eri kasvillisuusvyöhykkeillä

Luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla

Luonnonmaantieteellisiä kohteita verrataan ja havainnollistetaan paikallisten esimerkkien avulla. Sidotaan asiat biologisiin taustatekijöihin. Kurssin aiheet liittyvät läheisesti soveltavaan Vaelluskurssiin.

GE2: Yhteinen maailma

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää kulttuurimaantieteen käsitteitä sekä osaa tulkita ihmisen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja rakenteita kulttuurimaantieteen teorioita ja malleja hyväksi käyttäen
- tuntee eri kulttuureja ja osaa arvioida niiden kehittymiseen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida maapallon eri alueiden väestönkehitystä ja asutuksen piirteitä sekä kaupungistumisen syitä ja seurauksia
- osaa arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan eri alueilla sekä ymmärtää ekologisesti ja taloudellisesti kestävä kehityksen merkityksen
- tuntee aluesuunnittelun tavoitteita ja vaikuttamiskeinoja
- tuntee kehittyneisyserojen erilaiset ilmenemismuodot
- osaa arvioida ihmisten hyvinvointia, ympäristön tilaa sekä kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitystä nyt ja tulevaisuudessa maapallon eri alueilla.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurimaantieteen olemus ja tehtävät

- lähestymistavat ja näkökulmat
- maantieteellinen mieltäminen ja miellekartat
- paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti

Väestö ja asutus

- väestönkehitys ja väestönkasvu
- asutuksen alueellinen jakautuminen, muuttoliikkeet ja kaupungistuminen
- kulttuurit ja kulttuurien muuttuminen sekä vähemmistökulttuurit

Luonnonvarat

- luokittelu ja riittävyys

Alkutuotanto ja ympäristö

- ravinnontuotanto ja ravinnon riittävyys sekä kestävä maa- ja kalatalous
- maatalouden muodot
- metsät luonnonvarana ja kestävä metsätalous

Teollisuus ja energia

- raaka-aineet ja energialähteet
- teollisuuden sijainti
- kestävä teollisuuden ja energiatalouden periaatteet

Liikkuminen ja vuorovaikutus

- liikennejärjestelmät
- matkailu ja sen merkitys eri alueilla
- maailmankauppa
- alueellinen leviämisen ilmiö – maantieteellinen diffuusio

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- ytimet ja periferiat
- maankäyttö maaseudulla ja kaupungeissa
- keskukset ja vaikutusalueet
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen kuvien avulla

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet
- kehittyneisyserot eri aluetasoilla
- kansainvälinen yhteistyö
- globalisaatio

Aiheita syvennetään ja sovelletaan paikallisella tasolla. Ihmisen toiminnan vaikutusta ympäristöön tarkastellaan myös biologian näkökulmasta. Olennaisena osana on yksilön valintojen ja vaikutuksen merkitys niin paikallisesti kuin globaalisesti. Käytetään hyväksi tilastomatematiikan, historian ja yhteiskuntaopin sisältämiä tietoja ja taitoja.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

GE3: Riskien maailma

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyvät riskit maapallolla sekä osaa arvioida niiden merkitystä ihmisen ja ympäristön kannalta

- tuntee, millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee sekä osaa vertailla ja arvioida eri alueiden riskiherkkyyttä sekä maailmanlaajuisesti että paikallisesti
- osaa arvioida alueiden kehittyneisyyden ja alueilla ilmenevien riskien välistä suhdetta
- osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia riskiuutisia eri medioissa sekä osaa soveltaa oppimaansa tietoa riskiuutisten analysointiin ja arviointiin
- tietää, millaisten ratkaisujen avulla uhkia voidaan välttää tai niiden vaikutuksia lieventää
- ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen
- tietää mahdollisuudet ennakoida ja varautua riskeihin, säädellä ristiriitoja sekä toimia kestävän kehityksen mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Riskien maantiede, riskien luokittelu ja merkitys

Luonnon toimintaan liittyvät riskit ja riskialueet

- avaruuteen liittyvät uhkat, endogeeniset riskit, myrskyt, tulvat, kuivuus ja eliöperäiset riskit
- luonnonriskeihin varautuminen

Ihmisen ja luonnon riippuvuuteen liittyvät ympäristöriskit ja riskialueet

- luonnonvarojen käyttöön liittyvät riskit: energiakysymykset ja luonnonvarojen riittävyys, puhtaan veden saatavuus, eroosio ja aavikoituminen, ilmaston muutos, saastuminen ja biodiversiteetin heikkeneminen
- mahdollisuudet estää ja pienentää ympäristöriskejä kestävän kehityksen keinoin

Ihmiskunnan riskit ja riskialueet

- väestönkasvu ja nälkä, kaupungistuminen, globalisoitumiseen liittyvät riskit, yhteiskunnalliset ja poliittiset jännitteet, sodat, pakolaisuus ja sosiaalinen eriarvoistuminen
- ristiriitojen säätelymahdollisuudet

Tekniset riskit

Kurssilla ovat olennaisena osana median tulkintataidot ja tiedon hankinta. Painotetaan luonnon ja ihmisen vuorovaikutuksen mekanismeja ja ihmisen aiheuttamia ongelmia niissä.

GE4: Aluetutkimus

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kartografian perusteet
- tuntee maantieteellisten paikkatietojärjestelmien periaatteita ja sovellusmahdollisuuksia
- osaa kerätä tiettyyn alueeseen liittyvää tietoa eri tavoin kuten kenttähavainnoinnin, kyselyn tai haastattelun avulla sekä kartastoista, kartoista, tilastoista ja muista lähteistä
- osaa käyttää tietoverkkoja aineistojen hankinnassa, vuorovaikutteisessa työstämisessä ja tulosten julkaisemisessa
- osaa visualisoida alueellista tietoa karttoina, diagrammeina ja valokuvina
- osaa analysoida ja tulkita hankkimaansa aineistoa ja laatia aineiston avulla kuvauksen alueesta
- osaa tieteellisen kirjoittamisen periaatteet, kuten kriittisen lähteiden käytön ja viittaustekniikan sekä tuntee tekijänoikeudet.

Keskeiset sisällöt

Kartografian perusteet ja maantieteelliset lähdeaineistot

- kenttähavainnot, kysely ja haastattelu
- kartat, niiden mittakaavat, karttaprojektiot ja karttatyypit, ilmakuvat ja satelliittikuvat
- numeeriset lähteet sekä niiden visualisointi karttoina ja diagrammeina
- painettu lähdekirjallisuus ja digitaalisessa muodossa kuten tietoverkoissa ja CD-ROM-tallenteina olevat lähteet

Paikkatietojärjestelmät

- paikkatiedon perusteet ja sen sovellusmahdollisuudet
- esimerkkejä maantieteellisen lähdeaineiston käsittelystä, tulkinnasta ja visualisoinnista eritasoisilla alueilla paikkatieto-ohjelman avulla

Oma aluetutkimus

- tutkimusalueen valinta
- aineiston keruu karttojen, tilastojen, digitaalisen paikkatietoaineiston tai muiden tietolähteiden avulla, aineiston käsittely ja tulkinta sekä pienimuotoisen aluekuvauksen raportointi
- aihealueet: tutkimusalueen sijainti osana laajempia aluekokonaisuuksia, alueen koko, luonnonolot, väestö ja asutus, luonnonvarat ja maankäyttö, elinkeinot, liikenne ja palvelut, alueen jako osa-alueisiin sekä alueen ongelmat ja kehittäminen

Kurssilla tarkastellaan ihmisen vuorovaikutusta alueellisesti hankiputaalaisesta näkökulmasta lähtien laajeten suurempiin aluekokonaisuuksiin. Tiedonhankinnassa käytetään hyväksi paikallisia instituutioita ja tutustutaan kuntaorganisaatioon.

6.5.7 Fysiikka

Fysiikka on empiirinen luonnontiede, jossa luonnon perusrakennetta ja -ilmiöitä pyritään ymmärtämään ja selittämään käyttäen luonnosta kokeellisin menetelmin saatavaa tietoa. Tavoitteena on löytää luonnossa yleispäteviä lainalaisuuksia ja esittää ne matemaattisina malleina.

Fysiikan opiskelulle luonteenomainen kokeellisuus voi olla aihepiirin, opetuksen vaiheen ja välineiden mukaan opiskelijoiden omakohtaista työskentelyä, opettajan esittämiä demonstraatioita, vierailujen, videoiden tai kerronnan kautta tapahtuvaa toimintaa. Kokeellisuudella tuetaan opiskelijaa omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja. Fysiikan opiskelu kehittää opiskelijan kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja. Kokeellisuus auttaa opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja tukee luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä.

Opiskelija oppii tarkastelemaan luonnon rakenteita ja ilmiöitä omien aikaisempien tietojensa ja käsityksensä valossa. Hän oppii tiedostamaan ja kyseenalaistamaan ennakkokäsityksiään ja tarkentamaan maailmankuvaansa hankkimansa uuden tiedon perustella. Opiskelija oppii suunnittelemaan kokeita yhdessä ja keskustelemaan kokeellisesti hankitusta tiedosta tai aineistosta, sen käsittelystä ja mallintamisesta sekä sen luotettavuuden arvioimisesta. Opiskelijayhteisö oppii jakamaan uuden tiedon keskenään.

Luonnontieteiden opiskelussa tiedon hankkimiseen käytetään kokeellisia menetelmiä, erilaisia tiedon lähteitä sekä tapoja käsitellä tietoa. Fysikaalisen tiedon lähteenä on ensisijaisesti luonto. Koulussa luonnontieteellisen tiedon lähteinä ovat lisäksi oppi- ja tietokirjat, digitaaliset tietovarannot ja alan asiantuntijat.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa ihmisen osana luontoa ja ymmärtää fysiikan merkityksen luonnon ilmiöiden mallintamisessa
- ymmärtää kokeellisen toiminnan ja teoreettisen pohdiskelun merkityksen luonnontieteellisen tiedon muodostumisessa
- hahmottaa fysiikan merkityksen tieteessä, taiteessa, tekniikassa, kommunikaatiossa ja elinkeinoelämässä sekä ihmisen arkiympäristössä
- vaikuttaa aktiivisesti ja vastuullisesti terveellisen ja turvallisen ympäristön luomiseksi
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- pystyy ratkaisemaan luonnontieteiden ja teknologian alaan kuuluvia ongelmia fysiikan lakeja ja käsitteitä luovasti hyväksi käyttäen
- hankkii ja käsittelee tietoa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa asiantuntijayhteisön tapaan
- suunnittelee ja tekee yksinkertaisia mittauksia, kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan tuloksia sekä soveltamaan niitä
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä tiedonhankinnassa sekä kykenee esittämään ja julkistamaan tietoja monipuolisella tavalla myös teknisiä apuvälineitä käyttäen
- tarkastelee fysiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta sekä ihmistä fysiikan tietojen soveltajana, tutustuu fysiikan sovelluksiin ja niiden taitavaan, eettiseen ja hallittuun käyttöön tuotteiden aikaansaamisessa ja arkielämän helpottamisessa sekä saa valmiuksia ymmärtää teknologisten sovellusten vaikutuksia.

Arviointi

Fysiikassa arvioidaan opetussuunnitelman perusteissa esitettyjen kurssikohtaisten fysiikan tietojen ja niiden soveltamistaitojen saavuttamista erityisesti matemaattisia malleja käyttäen. Arvioinnin kohteena

ovat myös tiedonkäsittelytaitojen, kokeellisen työskentelyn taitojen sekä muiden opiskelua tukevien taitojen kehittyminen, kuten fysikaalisen ongelman ratkaisuprosessin jäsenetty kuvaaminen.

Fysiikan kurssit on lueteltu toivotussa suoritusjärjestyksessä. Jos suoritusjärjestyksestä halutaan poiketa, on siitä neuvoteltava opettajan kanssa.

PAKOLLINEN KURSSI

FY1: Fysiikka luonnontieteenä

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa tyydytystä tiedon ja ymmärtämisen tarpeelleen sekä saa vaikutteita, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa kohtaan (AK 1)
- tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja osaa jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla (AK 2, 3)
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- suunnittelee ja tekee yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita sekä kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan kokeellisesti saatua tietoa ja esittämään sitä muille (AK 5)
- tulkitsee ja mallintaa kokeellisen työn tuloksia graafisesti
- käyttää opiskelun tukena tieto- ja viestintätekniikkaa (AK 6).

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys historian eri vaiheissa ja nykyaikana
- aineen ja maailmankaikkeuden rakenteet ja perusvuorovaikutukset
- energian, erityisesti säteilyn, sitoutuminen ja vapautuminen luonnon ja ihmisen aikaansäämissä prosesseissa
- kokeellisuus ja mallintaminen perustana fysikaalisen tiedon rakentumisessa, mittaaminen, tulosten esittäminen ja niiden luotettavuuden arviointi
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana
- liikkeen kuvaamisessa tarvittavat peruskäsitteet ja liikkeen graafinen esitys

SYVENTÄVÄT KURSSIT

Syventävien kurssien tavoitteena on, että opiskelija

- saa valmiuksia opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla
- tutkii luonnon ilmiöitä sekä mallintaa ja esittää niitä matemaattisten ja graafisten menetelmien avulla
- rakentaa fysiikan malleja ja käyttää niitä ennusteiden tekemiseen
- tutkii ja havainnollistaa malleja tieto- ja viestintätekniikan avulla (AK 5)
- tutustuu klassisen fysiikan osa-alueisiin ja modernin fysiikan alkeisiin
- tutustuu fysiikan eri osa-alueisiin liittyvään teknologiaan (AK 5)
- tutustuu fysiikan merkitykseen yhteiskunnan eri alueilla (AK 1)
- tutustuu fysiikan sovelluksiin ja niihin liittyviin turvallisuustekijöihin (AK 2)

FY2: Lämpö

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää lämpöön liittyvät ilmiöt
- tutkii aineen termodynaamiseen tilaan tai lämpöopin pääsääntöihin liittyviä ilmiöitä
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan kriittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon (AK 1, 3).

Keskeiset sisällöt

- kaasujen tilanmuutokset ja lämpölaajeneminen
- paine, hydrostaattinen paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen energia, työ, teho ja hyötysuhde
- lämpöopin pääsäännöt, sisäenergia
- energiavarat

FY3: Aallot

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa yleiskuvan luonnon jaksollisista ilmiöistä ja perehtyy niitä selittäviin keskeisiin periaatteisiin
- perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä, ääntä tai sähkömagneettisia aaltoja (AK 2).

Keskeiset sisällöt

- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen interferenssi, diffraktio ja polarisoituminen
- heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valo, peilit ja linssit
- ääni, melun terveysvaikutukset ja kovalta ääneltä suojautuminen

FY4: Liikkeen lait

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää liikkeeseen liittyviä ilmiöitä ja käsittelee niitä selittäviä malleja
- tutkii etenemisliikkeeseen liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja perehtyy niiden avulla Newtonin lakeihin
- ymmärtää säilymlakien merkityksen fysiikassa.

Keskeiset sisällöt

- liikkeen mallit ja Newtonin lait
- etä- ja kosketusvoimat, erityisesti liikettä vastustavat voimat, noste
- liikemäärän säilyminen ja impulssiperiaate
- liike- ja potentiaalienergia sekä työperiaate
- värähdysliikkeen energia

FY5: Pyöriminen ja gravitaatio

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää osaamistaan mekaniikassa sekä statiikkaan ja pyörimiseen liittyvien ilmiöiden laskennallista hallintaa
- syventää tuntemustaan mekaniikan maailmankuvasta (AK 5, 6).

Keskeiset sisällöt

- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen
- pyörimisliikkeen mallit, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä pyörimisliike
- pyörimisen liikeyhtälö
- pyörimismäärän säilyminen
- pyörimisliikkeen energia
- ympyräliike ja ympyräliikkeen kiihtyvyys
- gravitaatio ja gravitaation alainen liike
- heittoliike ja planeettojen liike
- satelliitit ja niiden käyttö

FY6: Sähkö

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää sähköön liittyviä peruskäsitteitä, tutustuu mittaustekniikkaan (AK 5)
- osaa tehdä sähköopin perusmittauksia sekä rakentaa ja tutkia yksinkertaisia virtapiirejä.

Keskeiset sisällöt

- sähköpari, sähkövirran kulku metallijohteessa
- jännitteen ja sähkövirran mittaaminen
- Ohmin laki
- Joulen laki
- vastukset, vastusten kytkennät ja Kirchoffin lait
- Coulombin laki, homogeeninen sähkökenttä ja aine sähkökentässä
- kondensaattori, kytkennät ja energia
- sähkövirran kulku puolijohteessa, esimerkkinä diodi

FY7: Sähkömagnetismi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tuntemustaan sähkömagnetismin ilmiöistä
- perehtyy sähköturvallisuuteen (AK 2)
- syventää tuntemustaan sähkömagneettisten ilmiöiden merkityksestä yhteiskunnassa (AK 1, 5, 6).

Keskeiset sisällöt

- magneettinen voima, magneettikenttä ja aine magneettikentässä
- varattu hiukkanen homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- induktiolaki ja Lenzin laki
- induktioilmiöt: pyörrevirrat, generaattori ja itseinduktio

- energian siirto sähkövirran avulla
- tehollisen jännitteen ja sähkövirran mittaaminen sekä impedanssin taajuusriippuvuuden määrittäminen
- värähtelypiiri ja antenni, sähkömagneettinen viestintä
- sähköturvallisuus
- energiateollisuus

FY8: Aine ja säteily

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu kvantittumiseen, dualismiin sekä aineen ja energian ekvivalenssiin aineen rakennetta ja rakenneosien dynamiikkaa hallitsevina periaatteina
- syventää kokonaiskuvaa fysiikan kehityksestä ja sen pätevyysalueesta luonnonilmiöiden tulkitsijana (AK 1, 2, 4).

Keskeiset sisällöt

- kvantittuminen, viivaspektri, atomin energiatilat ja energiatasokaavio
- atomiytimen rakenne
- radioaktiivisuus ja säteilyturvallisuus
- massan ja energian ekvivalenssi
- ydinreaktiot ja ydinenergia
- aineen pienimmät osat ja niiden luokittelu

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

FY9: Fysiikan kertauskurssi

Tavoitteet

- Parannetaan opiskelijoiden valmiuksia ylioppilaskokeeseen ja jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

- Kerrataan lukion fysiikka erityisesti parantuneita laskuvalmiuksia hyödyntäen.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

FY10: Fysiikan työkurssi

Tavoitteet

- Tutustutaan fysiikan mittauksiin ja raportointiin (AK 5, 6).

Keskeiset sisällöt

- Tehdään noin 10 fysiikan kursseihin liittyvää ryhmätyötä työselostuksineen

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

FY11: Elektroniikka

Tavoitteet

- Opiskelija osaa määritellä käytettävät komponentit ja niiden väliset kytkennät eli piirtää piirilevysuunnitelman sekä rakentaa suunnittelemansa laitteen (AK 5).

Keskeiset sisällöt

- Kurssi järjestetään Oulunseudun ammattiopiston Haukiputaan yksikön sähköosaston tiloissa. Kurssilla käytetään PADS- piirilevysuunnitteluohjelmistoa. Lisäksi kurssilla käydään ohjelmiston dokumenttien tuottaminen, joiden pohjalta rakennetaan toimiva laite.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

6.5.8 Kemia

Kemian opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyi-
kaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus välittää kuvaa
kemiasta yhtenä keskeisenä perusluonnontieteenä, joka tutkii ja kehittää materiaaleja, tuotteita,
menetelmiä ja prosesseja kestävän kehityksen edistämiseksi. Opetus auttaa ymmärtämään jo-
kapäiväistä elämää, luontoa ja teknologiaa sekä kemian merkitystä ihmisen ja luonnon hyvin-
voinnille tutkimalla aineita, niiden rakenteita ja ominaisuuksia sekä aineiden välisiä reaktioita.

Kemian opetukselle on luonteenomaista kemiallisten ilmiöiden ja aineiden ominaisuuksien ha-
vaitseminen ja tutkiminen kokeellisesti, ilmiöiden tulkitseminen ja selittäminen mallien ja ra-
kenteiden avulla, ilmiöiden kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä ilmiöiden mallintaminen
ja matemaattinen käsittely. Monipuolisin työtavoin ja arviointimenetelmin opiskelijoita ohja-
taan kemian tietojen ja taitojen sekä persoonallisuuden kaikkien osa-alueiden kehittämiseen.
Kemian opetuksen toteutuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden opiskeluvalmiudet ja luo-
daan myönteinen kuva kemiaa sekä sen opiskelua kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kemian keskeisimmät peruskäsitteet ja tietää kemian yhteyksiä jokapäiväisen elämän
ilmiöihin sekä ihmisen ja luonnon hyvinvointiin (AK 2, 3)
- osaa kokeellisen työskentelyn ja muun aktiivisen tiedonhankinnan avulla etsiä ja käsitellä
tietoa elämän ja ympäristön kannalta tärkeistä kemiallisista ilmiöistä ja aineiden ominai-
suuksista sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- osaa tehdä ilmiöitä koskevia kokeita ja oppii suunnittelemaan niitä sekä osaa ottaa huomi-
oon työturvallisuuskohdat
- osaa tulkita ja arvioida kokeellisesti tai muutoin hankkimaansa tietoa ja keskustella siitä se-
kä esittää sitä muille (AK 1, 6)
- perehtyy tieto- ja viestintätekniiikan mahdollisuuksiin tiedonhankinnan ja mallintamisen vä-
lineinä (AK 5, 6)
- perehtyy nykyaikaiseen teknologiaan teollisuudessa ja ympäristötekniikassa (AK 5)
- osaa käyttää kemiallista tietoa kuluttajana terveyden ja kestävän kehityksen edistämässä
sekä osallistuttaessa luontoa, ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätök-
sentekoon (AK 1, 2, 3)
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua koh-
taan.

Arviointi

Kemiassa arvioinnin kohteena on kemiallisen tiedon ymmärtäminen sekä soveltamisen taito.
Arvioinnissa tulee lisäksi ottaa huomioon kokeellisen tiedonhankinnan ja -käsittelytaitojen ke-
hittyminen, johon kuuluvat

- havaintojen tekeminen, mittausten ja kokeiden suunnittelu ja toteutus
- työvälineiden ja reagenssien turvallinen käyttö
- tulosten esittäminen sekä suullisesti että kirjallisesti
- tulosten tulkitseminen, mallintaminen ja arviointi
- johtopäätösten tekeminen ja soveltaminen.

Kemiassa arvioinnin menetelminä käytetään kurssikokeita, osallistumisaktiivisuuden seuranta, kokeellista työskentelyä, työselostuksia, projektitöitä, esitelmiä tai tutkielmia. Lisäksi opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti.

Suoritusjärjestys ja -tapa:

Kemian kurssit suoritetaan pääsääntöisesti numerojärjestyksessä. Koulukohtaisen kurssin KE7 voi valita kurssien 1 ja 2 jälkeen. Kurseja 6 ja 7 ei voi suorittaa itsenäisesti.

PAKOLLINEN KURSSI

KE1: Ihmisen ja elinympäristön kemia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kuvan kemiasta, sen mahdollisuuksista ja merkityksestä (AK 1)
- syventää aiemmin opittujen kemian perusteiden ymmärtämistä kurssilla käsiteltävien asioiden yhteydessä
- osaa orgaanisten yhdisteiden rakenteita, niiden ominaisuuksia ja reaktioita sekä ymmärtää niiden merkityksen ihmiselle ja elinympäristölle (AK 3)
- tuntee erilaisia seoksia sekä niihin liittyviä käsitteitä
- kehittää tietojen esittämisessä ja keskustelussa tarvittavia valmiuksia (AK 6)
- oppii kokeellisen työskentelyn, kriittisen tiedonhankinnan ja -käsittelyn taitoja (AK 1)
- osaa tutkia kokeellisesti orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia, reaktioita ja erotus- ja tunnistamismenetelmiä sekä osaa valmistaa liuoksia.

Keskeiset sisällöt

- orgaanisia yhdisteryhmiä kuten hiilivetyjä, orgaanisia happiyhdisteitä, orgaanisia typpiyhdisteitä sekä niiden ominaisuuksia ja sovelluksia
- orgaanisissa yhdisteissä esiintyvät sidokset sekä poolisuus
- erilaiset seokset, ainemäärä, pitoisuus
- orgaanisten yhdisteiden hapettumis- ja pelkistymisreaktioita sekä protoninsiirtoreaktioita

SYVENTÄVÄT KURSSIT

KE2: Kemian mikromaailma

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee aineen rakenteen ja ominaisuuksien välisiä yhteyksiä
- osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä erilaisia kemian malleja, taulukoita ja järjestelmiä (AK 6)
- ymmärtää orgaanisten yhdisteiden rakenteita ja tuntee rakenteen määrittämisessä käytettäviä menetelmiä (AK 5)
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen aineiden rakenteeseen, ominaisuuksiin ja reaktioihin liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- alkuaineiden ominaisuudet ja jaksollinen järjestelmä
- elektroniverhon rakenne ja atomiorbitaalit

- hapetuslukujen määräytyminen ja yhdisteen kaava
- kemiallinen sidos, sidosenergia ja aineen ominaisuudet
- atomiorbitaalien hybridisoituminen ja orgaanisten yhdisteiden sidos- ja avaruusrakenne
- isomeria

KE3: Reaktiot ja energia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen reaktion tapahtumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä niiden merkityksen elinympäristössä (teollisuus) (AK 1, 5)
- ymmärtää energian sitoutumisen ja vapautumisen kemiallisissa reaktioissa sekä niiden merkityksen yhteiskunnassa (AK 1, 5)
- osaa kirjoittaa reaktioyhtälöitä ja käsitellä reaktioita matemaattisesti
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin, reaktionopeuteen ja -mekanismeihin liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu
- epäorgaanisia ja orgaanisia reaktiotyyppejä, mekanismeja sekä sovelluksia
- stoikiometrisia laskuja, kaasujen yleinen tilanyhtälö
- energianmuutokset kemiallisessa reaktiossa
- reaktionopeus ja siihen vaikuttavat tekijät

KE4: Metallit ja materiaalit

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee teollisesti merkittäviä raaka-aineita sekä niiden jalostusprosesseja (AK 1, 5)
- tuntee hapettimia ja pelkistimiä ja niiden käyttöä sekä osaa kirjoittaa hapettumis-pelkistymisreaktioita
- osaa sähkökemiallisten ilmiöiden periaatteet sekä niihin liittyviä kvantitatiivisia sovelluksia
- tuntee erilaisia materiaaleja, niiden koostumusta, ominaisuuksia ja valmistusmenetelmiä sekä kulutustavaroiden ympäristövaikutusten arviointiin käytettäviä menetelmiä (AK 1, 2, 3)
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen metalleihin ja sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- sähkökemiallinen jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari ja elektrolyysi
- hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallit ja epämetallit sekä niiden happi- ja vety-yhdisteet
- bio- ja synteettiset polymeerit, komposiitit

KE5: Reaktiot ja tasapaino

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää reaktion tasapainotilan muodostumisen ja siihen liittyviä laskennallisia tasapainosovelluksia

- ymmärtää tasapainon merkityksen ja tutustuu tasapainoon teollisuuden prosesseissa ja luonnon ilmiöissä (AK 5)
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä (AK 6).

Keskeiset sisällöt

- reaktiotasapaino
- happo-emästätasapaino, vahvat ja heikot protolyytit, puskuriliuokset ja niiden merkitys
- liukoisuus ja liukoisuustasapaino
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

KE6: Lukion keskeinen kemia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on

- vahvistaa erityisesti luonnontieteellisten ja teknisten alojen jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja
- kehittää päättelykykyä ja laskuteknisiä valmiuksia
- kehittää valmiuksia kokeellisen aineiston käsittelyyn ja analysointiin

Keskeiset sisällöt:

- aineen rakenne
- kemiallinen reaktio
- sähkökemia
- kemiallinen tasapaino
- orgaanisten yhdisteiden rakenne, reaktiotyypit ja isomeria

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

KE7: Kemian työkurssi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tulkita ja arvioida kokeellisesti hankkimaansa tietoa sekä esittää tuloksia sekä suullisesti että kirjallisesti (AK 5, 6).

Keskeiset sisällöt

- tehdään kemian kursseihin liittyviä laboratoriotöitä

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarvosanalla.

6.5.9 Uskonto

Uskonnonopetuksen keskeinen tehtävä on perehdyttää opiskelija omaan uskontoonsa, sen kulttuuriperintöön sekä uskonnosta nousevaan elämäntutkimukselliseen ja eettiseen ajatteluun. Muihin uskontoihin tutustutaan niiden omista lähtökohdista käsin. Uskonnonopetuksessa uskontoa tarkastellaan laajasti osana kulttuuria ja yhteiskuntaa sekä yhteisön että yksilön elämää.

Uskonnonopetus on erilaisia näkemyksiä huomioonottavaa ja yksilöllistä vakaumusta kunnioittavaa. Oppiaineen opetuksessa hyödynnetään viimeaikaista teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta. Koska uskonto on osa kulttuuria ja yhteiskuntaa, uskonnon opetuksella on luontaiset yhteydet myös humanistis-yhteiskunnallisiin tieteisiin ja taideaineisiin.

Uskonnonopetuksessa luodaan edellytykset ymmärtää uskontoja ja soveltaa tätä tietoa oman maailmankatsomuksen, kulttuurin ja yhteiskunnan jäsentämisessä sekä kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa. Haukiputaan lukiossa perehdytään erityisesti lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin liikkeisiin ja niiden kulttuurivaikutukseen. Opetuksessa käytetään hyväksi uskontojen omia lähteitä, tutkimusta ja eri medioiden välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa painottuvat aktivoivat työtavat, joiden avulla uskonnon sisältöjä liitetään opiskelijoiden kokemusmaailmaan ja autetaan heitä prosessoimaan ja sisäistämään kurssien sisältöjä ja kasvamaan asetettujen tavoitteiden suuntaan.

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa niin, että hän ymmärtää uskonnon merkityksen ja vaikutuksen niin yksityisen ihmisen ja yhteisön elämässä kuin yhteiskunnassa ja kulttuurissakin
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoa, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida erilaisia uskontoihin liittyviä kysymyksiä
- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään sekä arvostaa oman kulttuurinsa ja muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä
- kunnioittaa ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja pystyy elämään ja toimimaan eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ja uskovien ihmisten kanssa monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- ymmärtää henkilökohtaisen vastuun merkityksen sekä tiedostaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavat arvot ja niiden merkityksen
- hallitsee uskonnollisiin ja moraalisiin kysymyksiin liittyviä keskustelu- ja ajattelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

Arviointi

Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu katsomuksellisten ajattelutaitojen hallintaan, joka tarkoittaa kykyä yhdistellä, eritellä ja arvioida uskontoja, uskonnon ja kulttuurin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta. Opetuksessa opiskelijoita ohjataan arvioimaan asetettujen ja omien tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työn määrä ja laatu sekä opiskelijoiden yksilölliset taidot. Arvioinnin tulee kannustaa opiskelijoita oman työskentelynsä suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

6.5.9.1 Evankelis-luterilainen uskonto

Kurssien suoritusjärjestys ja -tapa

Uskonnon kurssi yksi (UE1) tulee suorittaa ennen muita kursseja, koska siellä perehdytään uskonnon peruskäsitteisiin ja uskontoon ilmiönä. Kurssien 1 ja 3 itsenäinen suorittaminen on mahdollista vain erittäin perustellusta syystä.

PAKOLLISET KURSSIT

UE1: Uskonnon luonne ja merkitys

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, millainen ilmiö uskonto on ja tuntee Raamatun ominaislaadun pyhän kirjallisuuden edustajana
- ymmärtää uskonnon yleismaailmallisen luonteen, uskonnoissa ilmenevät kysymyksenasettelut ja uskonnon nivoutumisen kulttuuriin ja yhteiskuntaan (AK 4)
- saa aineksia ja käsitteellisiä välineitä oman maailmankatsomuksensa jäsentämiseen (AK 2)
- tuntee Raamatun vaikutukset länsimaisessa kulttuurissa ja Raamatun tutkimuksen osana uskonnon tutkimusta (AK 6)
- oppii pyhyiden ymmärtämisen avulla kunnioittamaan ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus (AK 1).

Keskeiset sisällöt

- uskonnon määrittely ja tutkiminen
- uskonnot ja ydinkysymykset
- uskonto yhteisössä ja yksilön kokemuksessa
- Raamattu pyhänä kirjallisuutena
- yleispiirteet Raamatun synnystä ja sisällöstä
- Raamatun tutkimus- ja tulkintatavat
- Raamatun vaikutukset maailmankuvaan ja kulttuuriin

UE2: Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, miten kristillinen kirkko on muotoutunut, levinnyt ja vaikuttanut ympäristöönsä eri aikoina ja miten se on ollut vuorovaikutuksessa aikansa kulttuurin ja yhteiskunnan kanssa (AK 4)
- tuntee kirkonopin rakentumisen, jumalanpalveluselämän ja taiteen vuorovaikutuksen, sekä kirkon poliittisen ja sosiaalisen merkityksen historian eri vaiheissa (AK 2)
- ymmärtää, miten kristinusko vaikuttaa erilaisina kirkkokuntina eri puolilla maailmaa (AK 4)
- osaa analysoida erilaisten kristillisten perinteiden ilmenemistä nykyajassa ja ymmärtää näihin sisältyvän yhteisen, ekumeenisen perustan (AK 1, 2).

Keskeiset sisällöt

- kristillisen kirkon synty
- alkukirkosta idän ja lännen kirkon eroon
- lännen kirkko keskiajalla
- idän kirkon kehitys

- reformaatio ja kirkkojen kehitys uudella ajalla
- nykyinen kristikunta ja kirkkojen rooli nykyajan maailmassa
- kirkkojen ja uskontojen välinen vuoropuhelu

UE3: Ihmisen elämä ja etiikka

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee eettisen kysymyksenasettelun ja ymmärtää elämäkysymysten ja eettisen pohdinnan merkityksen (AK 1, 2, 3, 5, 6)
- saa käsitteellisiä välineitä eettisten kysymysten tarkasteluun (AK 1, 2, 4)
- ymmärtää tekevänsä päivittäin moraalisia valintoja ja tietää olevansa vastuussa ratkaisuisiaan (AK 1 – 7)
- saa perustiedot ihmisen elämäkysymyksistä ja ajankohtaisista etiikan aiheista ja osaa kytkeä ne uskonnon kannalta keskeisiin kysymyksenasetteluihin (AK 3, 4, 7)
- ymmärtää Raamatun yhteyden elämäkysymyksiin ja etiikkaan (AK 2, 3)
- ymmärtää kristinuskon ja etiikan yhteyden, erityisesti luterilaisen etiikan keskeisen sisällön ja kirkkojen eettisten kannanottojen taustalla olevia teologisia perusteluja (AK 3).

Keskeiset sisällöt

- ihmisen tärkeät elämäkysymykset: elämän tarkoitus, kärsimys, kuolema
- kristillinen käsitys Jumalasta, ihmisestä, luonnosta ja pelastumisesta
- hyvän ja pahan käsitteet
- kristillinen etiikka ja etiikan teoriat
- yksilöeettisiä kysymyksiä
- yhteiskuntaeettisiä kysymyksiä

SYVENTÄVÄT KURSSIT

UE4: Uskontojen maailmat

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet (AK 3, 6)
- ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan (AK 2)
- ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista ja eettistä perinnettä (AK 2, 4, 7).

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta. Lisäksi tarkastellaan luonnonkansojen uskontojen yhteisiä piirteitä.

- uskontojen levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja oppi
- uskontojen eettiset ohjeet
- uskontojen kultit ja rituaalit
- uskontojen suuntaukset
- uskonnot ja yhteiskunta

UE5: Mihin suomalainen uskoo?

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee uskonnon ilmenemismuodot Suomessa muinaissuomalaisesta uskonnosta nykypäivän uskonnollisuuteen (AK 1, 6)
- ymmärtää Suomen uskonnollisista ja maailmankatsomuksellisista kysymyksistä käytyä keskustelua ja siihen liittyviä taustatekijöitä (AK 4)
- osaa jäsentää Suomen uskonnollisia liikkeitä niiden toiminnan ja opillisten korostusten näkökulmasta (AK 1, 2, 6).

Keskeiset sisällöt

- muinaissuomalainen uskonto
- Suomen kirkkohistorian yleislinjat
- luterilainen kirkko ja muut kristilliset kirkot nykypäivän Suomessa
- ei-kristilliset yhteisöt Suomessa
- kristinuskon vaikutus suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

UE6: Raamattutiedon kurssi

Tutustutaan syvällisesti Raamattuun kirjana, sen henkilöihin ja teemoihin. Syventävän tarkastelun kohteeksi voidaan valita opiskelijoiden ehdotusten pohjalta mikä tahansa Raamatusta esille nouseva tema tai henkilö.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

Kurssi läpäisee kaikki aihekokonaisuudet. Kulloinkin ajankohtaiset aiheet ja opiskelijoiden tarpeet pyritään ottamaan huomioon.

UE7: Uskonnon kertauskurssi

Kurssilla kerrataan pakollisten ja syventävien kurssien keskeiset sisällöt.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarvosanalla.

Kurssilla toteutuvat kaikki aihekokonaisuudet.

6.5.9.2 Ortodoksinen uskonto

PAKOLLISET KURSSIT

UO1: Ortodoksinen maailma

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kirkon synnyn ja kehityksen sekä kirkon nykyisyyttä muovanneet tekijät
- ymmärtää oman kirkkonsa muotoutumisen historian kulussa
- tuntee ortodoksisia paikalliskirkkoja sekä niiden historiallista ja kulttuurista merkitystä
- näkee oman uskonnollisen perinteensä osana historiallista ketjua.

Keskeiset sisällöt

- varhaiskirkko
- Bysantin aika – oppi ja hallinto määräytyvät
- idän ja lännen kirkon ero
- Venäjän kirkko ja muut ortodoksiset paikalliskirkot
- orientaaliset kirkot
- lännen kirkot

UO2: Uskonoppi ja etiikka

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ortodoksisen kirkon opin lähteet ja perusteet
- hahmottaa eri kirkkojen opillisia eroja ja eriävään kehitykseen johtaneita syitä
- tuntee ortodoksisen ihmiskuvan ja etiikan perusteet sekä ymmärtää, kuinka näiden pohjalta kirkko voi muodostaa eettisiä kannanottoja uusiin esille tuleviin kysymyksiin
- ymmärtää, että eri maiden ortodoksiset kirkot voivat päätyä erilaisiin eettisiin tulkintoihin.

Keskeiset sisällöt

- ortodoksisen opin lähteet ja pyhän käsite
- Pyhä Kolminaisuus
- Jumalansynnyttäjä
- pyhät ihmiset ja ajan pyhittäminen
- ortodoksinen ihmiskuva
- yksilö- ja yhteisöeettisiä kysymyksiä

UO3: Raamattutieto

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Raamatun synnyn ja rakenteen sekä taustalla vaikuttaneen kulttuurihistorian
- hahmottaa jumalakuvan kehityksen historian kulussa ja Raamatun sisällä sekä messiasodotuksen syntymisen ja täyttymisen Palestiinassa
- tuntee Raamatun käytön ortodoksisessa kirkossa ja sen liturgisessa elämässä
- ymmärtää eri Raamatun kirjojen merkityksen tämän päivän kristinuskolle ja erityisesti ortodoksiselle kirkolle sekä Raamatun merkityksen etiikan muotoutumisessa
- osaa omatoimisen Raamatun käytön.

Keskeiset sisällöt

- Jumala ja ihminen Pentateukissa
- viisaukirjallisuus
- profeetat ja messiasodotus
- evankeliumien synty ja niiden erityispiirteet
- Jeesuksen henkilö
- Apostolien tekojen kuvaus kirkon ensi vaiheista
- Paavali ja hänen kirjeensä

SYVENTÄVÄT KURSSIT

UO4: Uskontojen maailmat

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet
- ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta. Lisäksi tarkastellaan kristillisperäisiä uskontoja ja uususkontoja.

- uskontojen levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja oppi
- uskontojen eettiset ohjeet
- uskontojen kultit, rituaalit ja taide
- uskontojen suuntaukset
- uskonnot ja yhteiskunta

UO5: Ortodoksinen Suomi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon historian ja nykypäivän
- ymmärtää eri kirkkojen merkityksen suomalaisessa yhteiskunnallisessa kehityksessä
- hahmottaa uskonnon ilmenemisen taiteessa
- tuntee Suomessa elävää monikansallista ortodoksista kulttuuria
- osaa jäsentää nykyistä uskonnollista tilannetta Suomessa.

Keskeiset sisällöt

- suomalainen muinaisusko
- ortodoksit idän ja lännen välissä
- katolisuudesta luterilaisuuteen
- itsenäisen Suomen ortodoksinen kirkko
- maahanmuuttajien ortodoksinen perinne – ykseys ja erilaisuus
- uskonnollinen tilanne nykypäivän Suomessa

6.5.10 Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustieto oppiaineena on perustaltaan monitieteinen. Filosofian ohella se hyödyntää niin ihmis-, yhteiskunta- kuin kulttuuritieteitäkin. Elämänkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä pidetään luonnollisina, tajunnallisina ja kulttuurisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämänkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineen opetuksessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämänkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä hahmottumista.

Elämänkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, toiminnallista arviointikykyä ja tilannetajua, eettisiä valmiuksia ja suvaitsevaisuutta sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Katsomuksellisen arviointikyvyn kehittyminen on avain hyvään elämään sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti.

Opetuksen tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija saa tukea pyrkimyksilleen

- rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta- ja toimintakykyään
- sisäistää ihmisoikeuksien, myönteisen monikulttuurisuuden, yhteiskunnallisen ja globaalien oikeudenmukaisuuden sekä kestävä kehityksen periaatteita.

Arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sisällöllisen tiedon omaksumisen ja katsomuksellisen ymmärryksen kehittymisen lisäksi opiskelijan valmiutta tarkastella sekä ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti, taitavasti ja luovasti. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan suvaitsevaisuutta, eri näkökulmien ja toisten katsomustapojen huomioimista.

PAKOLLISET KURSSIT

ET1: Hyvä elämä

Kurssilla pohditaan, mitä on hyvä elämä, millaisista aineksista identiteetti ja yksilöllinen elämä koostuvat ja millaiset mahdollisuudet ihmisillä on tavoitella hyvää elämää.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kasvattaa kykyään sitoutua valitsemiinsä moraalisiin periaatteisiin ja haluaan toimia arvostustensa mukaisesti

- kasvattaa valmiuttaan ja haluaan välittää ja kantaa vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- kehittää kykyään nähdä kokonaisuuksia yhä monimuotoisemmaksi käyvässä maailmassa ja näin vahvistaa kykyään muodostaa omaa identiteettiään ja elämäntapomustaan
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämäntapomuksia koskevia väitteitä
- kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämäntapomustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tunteita suvaitsevaisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

- peruskäsitteet: elämäntapomus, elämäntapomustieto, hyvä elämä, minuus, identiteetti
- hyvä elämä: ihmisen perustarpeita, maallisia ja uskonnollisia hyvän elämän malleja
- ihmisen yksilöllisen olemassaolon peruskysymykset: vapaa tahto ja valinnat, syntymä ja kuolema, optimismi, pessimismi ja realismi
- elämäntapomuksen keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- identiteetin muodostaminen ihmisen elämäntapomuksen aikana sekä eettiset valinnat eri elämäntapomusvaiheissa
- yksilöllinen elämä ennen sekä nykyisessä monien mahdollisuuksien yhteiskunnassa
- hyveitä ja paheita koskevia käsityksiä ennen ja nyt sekä niiden suhde elämäntapomuksiin ja tottumuksiin

ET2: Maailmankuva

Kurssilla pohditaan maailmankuvan muodostumista ja maailmankuvien eroja. Kurssilla perehdytään maailman käsitteellistämisen tapoihin sekä tiedon ja eri yhteisöllisten instituutioiden merkitykseen siinä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan historiallisesti merkittäviä ja nykyajassa vaikuttavia maailmankuvia sekä kasvattaa tietämystään niiden perustalla olevista uskomusjärjestelmistä
- oppii kysymään ja arvioimaan väitteiden ja uskomusjärjestelmien perusteluja
- kehittää ymmärrystään eri instituutioiden merkityksestä maailmankuvan muokkaajina ja välittäjinä
- jäsentää omaa maailmankuvaansa samalla pitäen sen avoimena mielekkäälle keskustelulle.

Keskeiset sisällöt

- maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämäntapomuksen käsitteet ja niiden keskinäinen suhde
- maailmankuvan rakenne ja ydinalueet: käsityksiä ihmisestä, yhteiskunnasta, kulttuurista ja luonnosta sekä todellisuuden rakenteesta
- maalliset ja uskonnolliset katsomukset maailmankuvan perustana: tieteiden, näennäistieteiden ja uskontojen rajankäynti
- koulu, media ja taide maailmankuvaa luovina ja välittävinä instituutioina
- länsimaisen maailmankuvan murrokset ja mullistajat
- kokemusten, arkikäsitysten ja uskomusten synty ja tiedollinen luotettavuus
- maailmankuvien ja tiedon lähteiden järkiperäinen arviointi

ET3: Yksilö ja yhteisö

Kurssilla pohditaan yksilöä, yhteisöllisyyttä, yhteiskuntaa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. Kurssilla perehdytään oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja yksilölliselle identiteetille (AK 2)
- oppii arvioimaan omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä ja yhteiskunnassa, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä (AK 1, 2)
- oppii tarkastelemaan yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toimintaa osana yhteiskunnallista vallankäyttöä
- oppii arvioimaan poliittisia keinoja ja päämääriä sekä kasvattaa kykyään ja haluaan rakentamaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen (AK 1)
- ymmärtää ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeudenmukaisuuden merkityksen hyvän yhteiskunnan ja tulevaisuuden kannalta (AK 2).

Keskeiset sisällöt

- ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys, yksityinen ja julkinen
- vallan käsite, vallan muodot ja valtasuhteet sekä erilaiset vaikuttamiskeinot
- teorioita yhteiskunnan rakenteesta ja muutoksesta
- hyvä kansalainen suomalaisena, eurooppalaisena ja maailmankansalaisena
- ihmisoikeudet ja niiden historia
- poliittiset ihanteet, ideologiat, utopiat ja demokratian muodot
- oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena, maailmanlaajuisena ja ekologisena kysymyksenä

SYVENTÄVÄT KURSSIT

ET4: Kulttuuriperintö ja identiteetti

Kurssilla pohditaan kulttuuriperintöä hyvän elämän lähtökohtana ja hyvän elämän mittana sekä toisaalta jatkuvasti kehittyvänä ja muuttuvana ilmiönä. Kurssilla perehdytään sekä maailman että suomalaisen nyky-yhteiskunnan monikulttuurisuuteen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan kulttuuria merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana
- tutustuu erilaisiin kulttuuriperintöihin ja niihin liittyviin elämäntapoihin
- kehittää kykyään arvioida ihmisten käsityksiä ja tekoja suhteessa heidän omiin arvostuksiinsa ja uskomusjärjestelmiinsä
- oppii suvaitsevaisuutta erilaisia elämänkatsomuksellisia ratkaisuja ja identiteettivalintoja kohtaan (AK 4, 7)
- perehtyy suomalaisen identiteetin ilmenemismuotoihin
- ymmärtää rasismia, muukalaisvihan ja syrjinnän ihmisoikeusloukkauksina (AK 2, 7).

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys ennen ja nyt
- identiteetti, etnisuus ja kulttuuriperintö
- saamelaiset, suomalaiset ja eurooppalaiset kulttuuripiirteet ja niiden nykyinen merkitys
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus
- etninen ja kulttuurinen moninaisuus Suomessa ja maailmassa

- elämä monikulttuurisessa yhteiskunnassa
- etnosentrisyys sekä rasismin ja suvaitsevaisuuden historiaa

ET5: Maailman selittäminen katsomusperinteissä

Kurssilla pohditaan erilaisia tapoja selittää maailmaa myyttisissä, uskonnollisissa ja katsomuksellisissa perinteissä. Kurssilla perehdytään erilaisten katsomusten syntyyn, historiaan ja tutkimukseen.

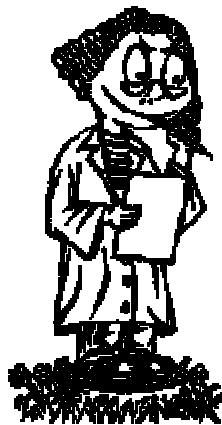
Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää herkkyyttään arvioida arvostuksissa ja uskomusjärjestelmissä esiintyviä eroja ja yhtäläisyyksiä
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämäntapomerkkejä koskevia väitteitä (AK 1)
- tuntee eri kulttuureissa vaikuttavia ja tärkeinä pidettyjä uskomusjärjestelmiä ja elämäntapomerkkejä sekä kasvattaa tietämystään niiden taustoista sekä niiden välittymisestä nykyajassa (AK 4)
- ymmärtää myyttien ja uskonnollisten käsitysten historiallisen synnyn ja nykyisen merkityksen maailman ilmiöiden selittäjinä
- oppii hahmottamaan maailman selittämistä eurooppalaisessa kulttuuriperinnössä.

Keskeiset sisällöt

- maailman myyttinen selittäminen ennen ja nyt
- uskonnon ja uskonnollisuuden olemus
- uskontokritiikki: sosiologinen, moraalinen, antropologinen ja psykologinen
- ateismi ja agnostismi
- sekulaarin humanismin ja vapaa-ajattelun historiaa ja nykysuuntauksia
- humanismi ja kristinusko länsimaiden katsomuksellisina perusvirtauksina

6.5.11 Filosofia

Johdanto

Filosofinen ajattelu käsittelee koko todellisuutta, sen monimuotoista hahmottamista ja ihmisen toimintaa siinä. Filosofian erityisluonne on sen tavassa jäsentää ongelmia käsitteellisesti, järjestyksellisesti ja keskustellen. Filosofian opiskelu tukee yksilöllistä kehitystä ja edistää yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia, joita tarvitaan muuttuvassa ja monimutkaisessa yhteiskunnassa. Opiskeltavat tiedolliset kokonaisuudet auttavat ymmärtämään kulttuuriperintöä ja nykykulttuuria.

Filosofian käytännön merkitys perustuu siihen, että opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Tietojen ja taitojen erikoistumisen vastapainona filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajempia käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset todellisuudesta, arvoista ja normeista voivat muodostaa keskenään johdonmukaisia kokonaisuuksia tai olla keskenään ristiriidassa. Filosofia kehittää arvostelukykä.

Filosofian opetus edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofiasa annetaan runsaasti tilaa opiskelijoiden yksilöllisten näkemysten muodostamiselle. Kun opiskelijat paneutuvat filosofian peruskysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteluita näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeita ongelmia. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden kasvua aktiivisiksi, vastuullisiksi ja suvaitsevaisiksi kansalaisiksi.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja
- osaa jäsentää puhetta ja tekstiä käsitteellisesti sekä tunnistaa väitteitä ja niiden perusteluita
- ymmärtää erilaisten filosofisten käsitysten perusteluita sekä pystyy keskustelemaan niistä johdonmukaisesti ja järkevästi
- hallitsee yleissivistävät perustiedot sekä filosofian historiasta että nykysuuntauksista ja osaa suhteuttaa niitä yhteiskunnan ja kulttuurin ilmiöihin

Arviointi

Filosofiassa arvioidaan käsitteiden ja teorioiden omaksumista sekä kykyä ilmaista omaa filosofista ajattelua. Opiskelijoiden suhde filosofisiin kysymyksiin on yksilöllinen, mutta kysymysten käsittelyn perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja järjestelmällisyys. Filosofien kurssien arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä kuten pari- tai ryhmätenttiä, oppimispäiväkirjaa, opintotehtäviä ja esitelmiä. Arvioinnin perusteet sovitaan kurssikohtaisesti. Arvioinnissa painottuvat myös opiskelijan aktiivisuus ja argumentointi.

Suoritusjärjestys

Pakollinen kurssi on edellytys muiden kurssien suorittamiselle. Syventävien kurssien suoritusjärjestys on vapaa. Pakollista kurssia ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

PAKOLLINEN KURSSI

FI1: Johdatus filosofiseen ajatteluun

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja, ymmärtää, miten filosofiassa käsitteellistetään todellisuutta, tietämistä, toimintaa ja arvoja (Ak 1- 7)
- tunnistaa erilaisia filosofisia, tieteellisiä ja arkisia käsityksiä todellisuudesta, sen tietämisestä ja siinä toimimisesta (AK1)
- hahmottaa kuvailevien ja normatiivisten väitteiden eroja ja osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta (AK 1, 2).

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten luonne ja niiden suhde käytännöllisiin, tieteellisiin ja uskonnollisiin kysymyksiin, filosofian keskeiset osa-alueet
- todellisuuden luonnetta koskevia filosofisia perusnäkömynkiä ja niiden suhde tieteellisiin ja arkisiin näkökulmiin: tieto, totuus ja perustelu, käsitteellisen ja kokemuksellisen suhde tiedon muodostumisessa
- yksilön ja yhteiskunnan suhde filosofisena kysymyksenä, oikeudenmukaisuuden ja vapauden käsitteet
- hyvän ja oikean käsitteet, toimintaa ohjaavien moraalisten arvojen luonne ja suhde tosiasioihin ja muihin arvoihin

SYVENTÄVÄT KURSSIT

FI2: Filosofinen etiikka

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan tärkeimpiin ongelmiin, käsitteisiin ja teorioihin (AK 1 – 7)
- osaa arvioida elämää ja toimintaa moraalisisista näkökulmista sekä perustella arvioitaan etiikan käsittein (AK 1 – 7)
- kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja perusteitaan filosofisen etiikan välinein (AK 1 – 7)
- oppii kriittisyyttä ja suvaitsevaisuutta niin itseä kuin toisia kohtaan (AK 1, 2).

Keskeiset sisällöt

- moraali ja sitä pohtiva soveltava ja normatiivinen etiikka sekä metaetiikka
- moraalisia arvoja ja normeja koskevien vakaumusten erilaiset perustat, moraalin suhde oikeuteen ja uskoon, järjen ja tunteiden asema moraalisisissa vakaumuksissa
- moraalisten arvojen ja normien objektiivisuus ja subjektiivisuus
- klassisen hyve-etiikan sekä seuraus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- filosofinen etiikka ja kysymys hyvästä elämästä

Kurssi läpäisee kaikki aihekokonaisuudet. Kulloinkin ajankohtaiset eettiset aiheet pyritään ottamaan huomioon.

FI3: Tiedon ja todellisuuden filosofia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa, mitä tieto ja tietäminen ovat filosofiassa, tieteessä ja arkielämässä
- osaa arvioida, millaisia kuvia todellisuuden perusrakenteesta muodostuu filosofiassa, tieteessä ja katsomuksissa (AK 4)
- oppii erittelemään ja arvioimaan kriittisesti tiedollisia uskomuksia ja väitteitä (AK 1, 6)
- oppii hahmottamaan tieteellisen tutkimuksen ja päättelyn luonnetta (AK 2, 5).

Keskeiset sisällöt

- metafysiikan keskeisiä kysymyksiä ja peruskäsitteitä, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta, todellisuuden rakenne luonnontieteellisen, ihmistieteellisen ja käytännöllisen tiedon valossa
- totuuden luonne ja totuusteoria
- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tietäminen, ymmärtäminen ja tulkinta, käytännöllisen ja tieteellisen tiedon eroja ja yhtäläisyyksiä, tietäminen luonnontieteissä ja ihmistieteissä
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja sen metodologisia peruskäsitteitä
- argumentoinnin ja päättelyn perusteita

FI4: Yhteiskuntafilosofia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy yhteiskuntafilosofian käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii hahmottamaan yhteiskunnan luonnetta ja sen keskeisten instituutioiden toimintaa (AK 1, 2, 3)
- osaa arvioida yhteiskunnallisten järjestyksen oikeutusta (AK 2, 6)
- osaa jäsentää yhteiskunnan ja yksilön suhdetta sekä yhteiskunnallista ja poliittista toimintaa (AK 1).

Keskeiset sisällöt

- yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus
- yksilön oikeudet ja velvollisuudet, rikos ja rangaistus
- yhteiskuntajärjestyksen, vallan ja omistamisen oikeuttaminen: yhteiskuntasopimusteoria, anarkismi ja yhteiskunnalliset utopiat
- poliittinen filosofia: konservatismiin, liberalismiin ja sosialismiin perusajatukset ja niiden yhteiskuntafilosofiset nykytulkinnot
- nykykulttuuriin liittyviä filosofisia kysymyksiä: sukupuoli ja sukupuolisuus, identiteetti ja identiteetin rakentuminen, toiseus, vieraus ja monikulttuurisuus

6.5.12 Historia

Lukion historian opetus luo opiskelijalle edellytyksiä ymmärtää eri aikakausien luonnetta, oman aikansa ongelmia ja muutosprosesseja sekä auttaa häntä hahmottamaan kansainvälistä maailmaa. Historia on yksilöllistä, kansallista ja eurooppalaista identiteettiä luova oppiaine. Haukiputaan lukiossa (Unesco-koulu) kiinnitetään huomiota myös muiden kulttuurien tuntemiseen ja hyväksymisen vahvistamiseen (AK 7).

Opetuksen lähtökohtana ovat historian luonne tieteenalana ja sen tiedon muodostumisen perusteet. Sen vuoksi huomiota kiinnitetään tietojen kriittiseen pohdintaan ja tulkintaan sekä pyritään ottamaan huomioon ilmiöiden moniperspektiivisyys. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos ja jatkuvuus sekä syy-yhteydet. Muutoksen analyysiä korostavana oppiaineena historia luo mahdollisuuksia käsitellä tulevaisuutta sekä arvioida tulevaisuuteen liittyviä mahdollisuuksia. Opetuksessa korostetaan ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä inhimillisen kulttuurin laaja-alaisuutta, kulttuurien erilaisuuden ymmärtämistä ja kansainvälisen yhteisymmärryksen merkitystä. Tässä korostuvat suvaitsevaisuuden ja erilaisuuden ymmärtämisen laajentamisen kautta (ASPnet-koulun maailmanlaajuiset arvot). Oman maan menneisyyttä tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset tapahtumat sekä niiden taustat ja seuraamukset
- näkee nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historian jatkumoon ja näin rakentamaan historiantietoisuuttaan
- osaa hankkia menneisyyttä koskevaa tietoa ja arvioida sitä kriittisesti sekä ymmärtää sen monitulkintaisuuden, suhteellisuuden ja syy-yhteyksien monisäikeisyyden
- kykenee järjestämään hankkimansa tiedon tieteen peruskriteerien mukaisesti
- osaa arvioida menneisyyden ihmisen toimintaa ja historiallisia ilmiöitä kunkin ajan omista lähtökohdista sekä nykyajan näkökulmasta
- ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden erilaisuutta
- saa aineksia ihmisoikeuksia ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan luomiseen sekä toimintaan vastuullisena kansalaisena.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historialle ominaiset taidot ja ajattelutavat sekä oppimäärän keskeisten sisältöjen hallinta. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan valmiuteen rakentaa tiedoistaan jäsenyneitä kokonaisuuksia, erottaa olennainen ja epäolennainen tieto toisistaan, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja tiedonlähteitä kriittisesti. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä: kokeiden asemasta voidaan käyttää opintotehtäviä, tutkielmia ja muita vaihtoehtoisia arviointikeinoja.

PAKOLLISET KURSSIT

HI1: Ihminen, ympäristö ja kulttuuri

Kurssi tarkastelee ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta sekä tämän tuloksena tapahtunutta kulttuuriympäristön rakentumista ja kehittymistä esihistoriasta nykyaikaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen ja luonnon välisen riippuvuussuhteen osana kestävästä kehitystä (AK 3)
- ymmärtää, miten ihminen käyttää luonnonvaroja toimeentulon lähteenä ja miten se vaikuttaa ympäristöön ja yhteiskuntarakenteeseen (AK 2, 3)
- tuntee tuotantotalouden kehityslinjat ja vaikutukset elämäntapaan (AK 3, 4, 5)
- tietää väestönkasvun pääpiirteet ja siihen vaikuttavat tekijät (AK 3 - 7).

Keskeiset sisällöt

Esihistoria – pyyntikulttuurin aika

- ihmisen kehitysvaiheet
- keräilijöiden ja metsästäjien elämäntapa
- metsästäjät Suomen asuttajina
- kalastuksen rooli Haukiputaan seudun asutuksessa

Maanviljely ja sen aiheuttamat muutokset

- työnjako ja kulttuurin synty
- suurten jokilaaksojen kulttuurit
- kaukokauppa Pohjolassa

Välimeren talousalue antiikin aikana

- Kreikan talouselämä
- Rooma – miljoonakaupunki ja imperiumi
- orjuus ja antiikin ajan tekniikka

Keskiajan talous- ja yhteiskuntajärjestelmä

- feodaaliyhteiskunta
- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki
- Pohjois-Pohjanmaan asutuksen kehityksestä

Löytöretket

- löytöretkien edellytykset ja seuraukset
- maailmantalouden syntyminen

Teollistuva maailma

- tekniset innovaatiot ja koneteollisuuden alkuvaiheet
- muutokset sukupuolten työnjaossa
- yhteiskunnalliset muutokset ja ympäristövaikutukset
- muutokset kaupunkirakenteessa
- teollistumisen Haukiputaan alueella esimerkiksi sahat ja maatalous

Globaali kulutusyhteiskunta

- raaka-aineiden ja markkinoiden jakaminen

- massatuotanto ja kulutusyhteiskunta
- sosialistinen suunnitelmatalous
- kolmannen maailman muotoutuminen
- kasvun rajat ja uudet haasteet
- kaikki aihekokonaisuudet

HI2: Eurooppalainen ihminen

Kurssi tarkastelee eurooppalaisen kulttuurin keskeisiä saavutuksia sekä eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan muutosta ja sen taustalla vaikuttanutta tieteellistä ja aatehistoriallista kehitystä. Kurssilla tutustutaan eurooppalaisen kulttuurin tuotoksiin erityyppisen historiallisen lähdeaineiston avulla. Kulttuuri ymmärretään laaja-alaisena käsitteenä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mistä eurooppalaisuus rakentuu tutustumalla sen keskeiseen kulttuuriperintöön (AK 1 – 7)
- ymmärtää tieteen saavutusten merkityksen ihmisen maailmankuvan muokkaajana (AK 1 – 7)
- osaa analysoida kulttuuri-ilmiöitä aikakautensa ilmentäjinä (AK 4, 5)
- tuntee yhteiskunnallisen kehityksen taustalla vaikuttavia aatehistoriallisia virtauksia (AK 1, 2, 4, 6, 7)
- tuntee eri aikakausien elämäntapoja ja maailmankuvaa.

Keskeiset sisällöt

Antiikin aika

- demokratian synty
- antiikin kulttuuri

Keskiajan yhtenäiskulttuuri

- keskiajan ihmisen maailmankuva ja tapakulttuuri
- uskonnon merkitys kulttuurissa

Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous
- uskonpuhdistus
- barokki itsevaltiuden ja vastauskonpuhdistuksen ilmentäjänä
- luonnontieteellisen maailmankuvan synty
- Haukiputaan kirkko

Valistuksen aikakausi

- valistusfilosofia ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja taiteeseen
- Yhdysvaltain itsenäistymisen ja Ranskan suuren vallankumouksen aatteellinen perintö

Aatteiden vuosisata

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata

Nyky aika

- kulttuurin pirstoutuminen
- populaarikulttuuri massaviihteeksi

HI3: Kansainväliset suhteet

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä tapahtumia, taustoja ja muutoksia 1800-luvun lopulta lähtien. Kurssilla analysoidaan kansainvälisen politiikan ilmiötä taloudellisen, aatteellisen ja valtapoliittisen kilpailun perusteella. Kurssin keskeisiä tarkastelunäkökulmia on demokratia vastakohtanaan diktatuuri.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kansainvälisen politiikan pääpiirteet ja teoriaa (AK 1 – 7)
- ymmärtää kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen perusteita (AK 1 – 7)
- ymmärtää aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen vaikutuksen kansainvälisten suhteiden historiassa (AK 1 – 7).

Keskeiset sisällöt

Suurvaltojen ylivalta-yritykset

- kansainvälisen politiikan peruskäsitteet
- imperialismin teoria ja käytännöt
- ensimmäinen maailmansota ja sen vaikutukset kansainväliseen politiikkaan

Maailmansotien välinen aika ja toinen maailmansota

- eurooppalaiset ääriliikkeet, demokratian kriisi ja kansanvainot
- toinen maailmansota seurausilmiöineen

Kylmä sota

- kylmän sodan teoriat: Yhdysvallat ja Neuvostoliitto kaksinaapaisen maailman johtajina
- kylmän sodan ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset rintamat
- kylmän sodan kriisien luonne
- Saksa kylmän sodan näyttämönä
- Kiinan rooli kansainvälisessä politiikassa

Uusi epävarmuuden aika

- Neuvostoliiton hajoaminen ja kaksinaapaisuuden purkautuminen
- kansainväliset rauhanpyrkimykset
- kolmas maailma osana kansainvälistä politiikkaa
- Lähi-idän ongelmakenttä
- Yhdysvaltain aseman muutos kansainvälisessä politiikassa
- uudet kansainväliset rakenteet

HI4: Suomen historian käännekohtia

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja 1800-luvulta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelukohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman muuttuminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä taloudelliset ja kulttuuriset murrokset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset (AK 1 - 3)
- osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan (AK 4)
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden (AK 1, 4, 6).

Keskeiset sisällöt

Ruotsin ajan perintö

Vallanvaihdos

- Suomen liittäminen Venäjään
- autonomian synty
- Haukipudas osana Oulun talousaluetta
- Oulun seudun asema sodassa

Suomalaisuuden synty ja kansallinen herääminen

- aatteellinen ydin ja keskeiset vaikuttajat
- vaikutus Oulun seudulla

Yhteiskunnallinen ja taloudellinen murros

- elinkeinorakenteen muuttuminen ja Suomen teollistuminen
- sääty-yhteiskunnan hajoaminen ja kansalaisyhteiskunnan synty
- sortokaudet ja kansanvallan synty
- teollisuuden ja kansallisen heräämisen tulo Haukiputaan alueelle
- Haukipudas vuosisadan vaihteessa
- Haukiputaan kunta

Suomen itsenäistymisprosessi

- Suomen itsenäistyminen
- sisällissota
- hallitusmuoto
- Oulun taistelut
- Haukiputaan kaksinaisuus

Kahtiajaosta eheytymiseen

- oikeistoradikalismien nousu
- elintason nousu
- kulttuurista kulutustavaraa
- vaikutus Oulun ja Haukiputaan alueella
- kieltolaki

Toinen maailmansota jälkiseurauksineen

- sodat ja jälleenrakentaminen
- ulkopoliittikan muutos
- vaikutus Haukiputaalla

Hyvinvointivaltion rakentaminen

- rakennemuutos

- 1960- ja 1970-lukujen kulttuurinen ja yhteiskunnallinen muutos
- vaikutus Oulun seudulla
- kaikki aihekokonaisuudet

Suomen uusi kansainvälinen asema

- kytkeytyminen kansainväliseen talouteen kulttuurisesti, taloudellisesti ja poliittisesti
- suomalaisten tulevaisuus osana globaalia järjestelmää
- Oulun seudun ja Haukiputaan rooli
- kaikki aihekokonaisuudet

SYVENTÄVÄT KURSSIT

HI5: Suomen vaiheet esihistoriasta autonomian aikaan

Kurssi tarkastelee Suomen historian keskeisiä kehityslinjoja ennen vuotta 1809 sekä suomalais-ta kulttuuriperintöä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maamme historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen (AK 4, 5)
- tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen (AK 2, 5)
- ymmärtää suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin (AK 4)
- oppii arvostamaan suomalaista kulttuuriperintöä (AK 1, 4)
- oppii yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta (AK 4).

Keskeiset sisällöt

Esihistoria

- esihistoria ja tulkinnat suomalaisten ja saamelaisten alkuperästä
- asutus, elinehdot, uskonnot ja uskomukset sekä ulkoiset yhteydet
- asutus pohjoisessa, Kierikki

Suomen liittyminen länsieurooppalaiseen kulttuuriyhteisöön keskiajalla

- Suomi idän ja lännen välimaastossa
- sääty-yhteiskunnan synty
- asutus, elinkeinot, uskonnolliset ja poliittiset muutokset
- joet reitteinä pohjoiseen
- Haukipudas, Kello, Oulu

Uuden ajan uudet tuulet

- uskonpuhdistus ja keskusvallan voimistuminen
- nuijamiehet pohjoisessa, Juho Vesainen

Suurvaltakausi

- suurvaltakauden vaikutukset Suomessa
- talous, väestö, koulutus
- tapakulttuurin nousu

Vapauden ja hyödyn aika

- kulttuurillinen ja taloudellinen kehitys
- kustavilaiset uudistukset
- kansallisen tietoisuuden ensi askeleet
- Oulun seutu kaupan keskuksena
- kyläkuvan kehitys

HI6: Kulttuurien kohtaaminen

Kurssilla tarkastellaan valinnaisesti jonkun tai joidenkin kulttuuripiirien ominaispiirteitä ja nykyaikaa sekä kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Käsiteltävät kulttuurialueet valitaan Euroopan ulkopuolelta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kulttuurin peruskäsitteitä ja oppii ymmärtämään omasta kulttuuristaan poikkeavan kulttuurin arvomaailmaa ja elämäntapaa (AK 4, 6, 7)
- ymmärtää henkisen kulttuurin, yhteiskuntarakenteen, talouselämän ja luonnonolosuhteiden keskinäisen riippuvuuden (AK 3, 4, 7)
- tuntee tarkasteltavan kulttuurin historiallisen kehityksen sekä sen vuorovaikutuksen muiden kulttuurien kanssa (AK 4, 7)
- oppii analysoimaan kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja esimerkiksi taiteissa, uskonossa ja sosiaalisissa rakenteissa (AK 4, 7)
- osaa ottaa huomioon kulttuuritaustojen erilaisuuden vuorovaikutustilanteissa (AK 4, 7).

Keskeiset sisällöt

Tarkasteltavaksi kulttuurialueeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- Afrikka
- arktiset kulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Intia
- islamin maailma
- Japani
- Kiina
- Korea
- Latinalainen Amerikka
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

HI7: Maailma nyt

Kurssilla tarkastellaan ajankohtaisilmiöitä, erityisesti keskitytään suurpolitiikkaan. Kurssilla käsiteltävät alueet ja probleemit valitaan kurssin alussa aina tilanteen mukaan. Kurssi täydentää ja syventää kurssin Kansainväliset suhteet (**HI3**) sisältöä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa lisätietoa suurpolitiikan keskeisistä ja ajankohtaisista teemoista (AK 4, 6)

- oppii paremmin ymmärtämään kansainvälisiä selkkauksia ja niiden taustoja (AK 4, 6)
- oppii mediakriittisyyttä (AK 6)
- osaa hakea tietoa eri lähteistä (AK 1, 6)
- oppii ymmärtämään ja käsittelemään eri kulttuuritaustaisia ongelmia (AK 4, 7)
- kykenee keskustelemaan omat näkökohtansa hyvin argumentoiden (AK 1, 6)

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsiteltävät asiat ja ongelmat valitaan kurssin suunnittelun yhteydessä. Valinnassa tulee huomioida erityisesti eurooppalaisen kulttuuripiirin ulkopuoliset alueet ja niiden ongelmat.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan niin halutessa numeroarvioinnilla.

HI8: Historian ja yhteiskuntaopin kertauskurssi

Kurssilla käydään läpi opiskeltujen historian (HI 1 - 6) ja yhteiskuntaopin (YH 1 - 4) kurssien keskeiset sisällöt. Kurssi on tarkoitettu tukemaan ylioppilaskokeen reaalikokeessa historian ja/tai yhteiskuntaopin kirjoittavien opiskelijoiden valmistautumista reaalikokeeseen. Kurssilla syvennetään jo opiskeltuja asioita ja harjoitellaan erityyppisiin reaalikokeen tehtäviin vastaamista kertauskirjojen ja vanhojen yo-tehtävien avulla.

Keskeiset sisällöt

- kerrataan keskeisiä asioita ja teemoja historian ja yhteiskuntaopin kurssien sisällöistä
- opiskelija valmistautuu reaalikokeeseen

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan niin halutessa numeroarvioinnilla.

Suoritusjärjestys

Kurssin voi suorittaa vasta kun on suorittanut ainakin kaikki kirjoittamansa aineen pakolliset kurssit (HI 1-4) ja/tai (YH 1-2).

6.5.13 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijoiden käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta. Yhteiskunnan rakennetta ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisen yhteiskunnan, Euroopan ja maailman näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteiden sisällöistä. Se luo opiskelijoille edellytyksiä aktiiviseen ja kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan.

Opetus perustuu keskeisiin yhteiskuntaeettisiin arvoihin, kuten oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon, sosiaaliseen vastuuseen, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, työn ja yrittäjyyden arvostukseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen historiallisen kehityksen tuloksena
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön (AK 1)
- on selvillä vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksista kansalaisyhteiskunnassa ja osaa myös käyttää niitä (AK 1,2)
- pystyy hankkimaan ajankohtaista tietoa eri lähteistä sekä arvioimaan kriittisesti verbaalista, kuvallista ja tilastollista informaatiota (AK 6)
- kykenee muodostamaan itselleen perustellun näkemyksen ristiriitaisista ja arvosidonnaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä (AK 1, 2, 3, 5)
- saa edellytyksiä vastuuntuntoisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja suvaitsevan yhteiskuntakäsityksen rakentamiseen (AK 2, 4).

Arviointi

Yhteiskuntaopin oppimisen arvioinnissa huomio kiinnitetään oppimäärän asiasisällön ja keskeisten käsitteiden hallintaan, opiskelijan valmiuteen ilmaista tietonsa jäsentyneesti sekä arvioida ja tulkita yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota kriittisesti. Näitä valmiuksia arvioidaan kurssien yhteydessä monipuolisten koetehtävien avulla tai käyttämällä vaihtoehtoisia arviointikeinoja.

YH1: Yhteiskuntatieto

Kurssi perehdyttää valtiolliseen ja yhteiskunnalliseen järjestelmään ja keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja –mahdollisuudet (AK 1)
- omaksuu tasapainoisen ja analyyttisen näkökulman yhteiskuntaan (AK 1, 2)
- tuntee hyvinvointiyhteiskunnan perusteet (AK 2).

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan kehitys

- Suomen väestörakenne, sen mahdollisuudet ja uhkat
- hyvinvointivaltion rakentuminen
- hyvinvointivaltion mahdollisuudet
- Eurooppalainen väestörakenne
- Eurooppalaisen hyvinvointivaltion ongelmat

Valta

- valta käsitteenä ja vallankäytön muodot
- poliittiset järjestelmät
- Suomen parlamentaarinen demokratia
- EU – Suomi

Vaikuttaminen

- demokratia ja kansalaisyhteiskunta
- globaali vaikuttaminen
- vaikuttamisen haasteet

Oikeusvaltio ja turvallisuusjärjestelmät

- perusoikeudet
- tuomio- ja järjestysvalta
- turvallisuuspolitiikka ja vaihtuvat uhkakuvat

Sosiaalipolitiikka

- tarkoitus, tehtävä ja muodot

Kurssilla tulee monissa yhteyksissä esille kaikki aihekokonaisuudet.

YH2: Taloustieto

Kurssi johdattaa ymmärtämään talouselämän toimintaperiaatteita. Se pohjautuu taloustieteisiin. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kuluttajan, yritysten ja valtioiden näkökulmasta. Kurssilla tutustutaan talouselämään erityyppisten tilastojen ja muiden lähteiden avulla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu kansantalouden keskeisiin perusteisiin, käsitteisiin ja teorioihin
- tutustuu Suomen ja kansainvälisen talouselämän nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin
- saa taitoja tehdä jokapäiväisiä taloudellisia päätöksiä ja tarkastelee taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta (AK 1, 2, 3, 5)
- tuntee työnteon ja yrittäjyyden merkityksen kansantaloudelle (AK 1).

Keskeiset sisällöt

Suomalaisten elinkeinot

- alkutuotanto
- teknologia ja teollistuminen
- palveluyhteiskunta

Taloudellinen toiminta ja yritykset

- talouden peruskäsitteet
- kysyntä, tarjonta ja tasapaino markkinatalouden perusteina
- kilpailu ja sen muodot
- yritystoiminta ja kuluttaja

Talouselämän vaihtelut ja häiriöt

- taloudellinen kasvu
- keynesiläisyys ja monetarismi talouden häiriöiden vaihtoehtoisina ratkaisumalleina

Rahapolitiikka ja rahoitusmarkkinat

- markkinoiden vapautuminen
- rahoitusmarkkinoiden rakenne
- rahapolitiikka ja korko

Julkinen talous ja talouspolitiikka

- verotus ja finanssipolitiikka
- politiikka ja markkinavoimat
- tulopolitiikka

Suomi kansainvälisessä kaupassa

- kansainvälistyvä talous ja Suomi
- globalisaation vaikutuksia

Suomen talouden tulevaisuudennäkymät

- uhkatekijät, mahdollisuudet ja kasvun rajat

Kurssilla tulevat esille kaikki aihekokonaisuudet.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

YH3: Kansalaisen lakitieto

Kurssi antaa perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja opettaa opiskelijaa valvomaan omia oikeuksiaan sekä hoitamaan yksinkertaiset oikeustoimet itse.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista
- saa perustiedot Suomen tuomioistuinlaitoksesta ja kansalaisen kannalta merkittävistä kansainvälisistä tuomioistuimista (AK 1, 4)
- oppii hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat (AK 1, 2)
- tuntee oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana
- kykenee löytämään ja oppii käyttämään keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä (AK 6)
- haluaa toimia oikein ja lainmukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- Suomen oikeushistoria
- oikeusjärjestys ja oikeusjärjestelmä, peruskäsitteet
- oikeudellisen tiedon hankkiminen

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, takaus ja maksukyvyttömyys
- asuminen
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin

Rikos- ja prosessioikeus

- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

YH4: Eurooppalaisuus ja Euroopan unioni

Kurssi perehdyttää opiskelijat Euroopan unionin toimintaan, yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa sekä kannustaa osallistumaan ajankohtaiseen Euroopan unionista käytävään keskusteluun.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa monipuolista ja syventävää tietoa Euroopan unionista ja sen toiminnasta
- oppii toimimaan Euroopan unionin kansalaisena
- tuntee Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja uhkia
- osaa hankkia Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa
- ymmärtää Euroopan yhdentymisen vaikutuksen oman elämänsä ja Suomen poliittisen järjestelmän kannalta.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen identiteetti

- yhteiset eurooppalaiset arvot
- Euroopan unionin kansalaisuus

Vaikuttaminen ja vallankäyttö Euroopan unionissa

- Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmä
- suomalaiset Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmässä
- erilaiset jäsenet

Euroopan unionin alueelliset vaikutukset

- nuorten opiskelu ja työnteko EU:ssa
- alueitten unioni kansalaisen näkökulmasta

Euroopan unionin haasteet

- EU:n laajeneminen
- yhteinen turvallisuuspolitiikka
- EU ja globaalit järjestelmät

Kurssilla tulevat esille kaikki aihekokonaisuudet monipuolisesti.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

YH5: Yrittäjyys ja Yritystalous

Kurssi antaa perustietoutta yrittäjyydestä, yrittäjyysvaihtoehdosta tulevaisuuden mahdollisuutena ja esittelee yritystalouden aakkosia. Kurssi korostaa yrittäjyyden merkitystä jokapäiväisessä toiminnassa ja myös opiskelijan omassa opiskelun arjessa. Kurssilla käydään läpi yrittäjän mahdollisuuksia Oulun seutukunnan alueella.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kaikessa toiminnassaan toimisi yritteliäästi aina parhaansa tehden (AK 1)
- saa monipuolista ja reaalista tietoa yrittämisen mahdollisuudesta ja vaihtoehdosta Suomessa ja erityisesti lähialueella (AK 1, 3, 5, 6)
- saa mahdollisimman avointa ja todenmukaista tietoa yrittäjän elämän valoista ja varjoista (AK 1, 5)
- saa perustiedot yrityksen perustamisvaiheista (Oulun seudulla) (AK 1)
- kykenee hakemaan lisätietoa yrittämisestä ja yrittämiseen liittyvistä taloudellisista, henkistä ja juridisista kysymyksistä (AK 1, 5, 6)
- tutustuu kunnan alueen yritysmaailmaan ja kunnassa toimivan yrittäjän arkeen (AK 1, 5, 6)

Keskeiset sisällöt

Mitä on yrittäjyys?

- Mitä yrittäjältä vaaditaan, kenestä on yrittäjäksi?
- Mitä yrittäminen ihmiseltä vaatii, mitä se antaa ?
- Mitä on sisäinen yrittäjyys?

Tutustuminen toimivaan yritykseen Haukiputaalla ja tutustuminen yrittäjän toimintaan

Yrittäjän ja yrityksen erilaiset sidosryhmät

Yrittämisen asema nykyhetken ja tulevaisuuden yhteiskunnassa Suomessa ja Euroopassa

- Oulun seudun mahdollisuudet – uhkakuvat
- Euroopan unionin tarjoamat mahdollisuudet – uhkakuvat
- globaalitalouden mahdollisuudet – uhkakuvat

Yrityksen perustamisesta Oulun seutukunnan alueelle

- erilaisia väyliä yrittäjäksi
- erilaiset yritysmuodot
- yhteiskunnan ja alueen tuki ja tukimuodot yritystä perustettaessa
- yhteistyöverkostot
- toimenpiteet yritystä perustettaessa

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarviointina.

6.5.14 Psykologia

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskeleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaaliin, kulttuuriin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedon muodostumista painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä sisältöjä.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden vuorovaikutukseen (AK 1, 4)
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tietää psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon mahdollisuuksia ja rajoituksia
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietoaan elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen (AK 1, 2, 4, 6)
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta (AK 5)
- kehittää valmiuksiaan sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan, yhteiskunnallisten ja kulttuurillisten muutosten – kuten teknologisen kehityksen – tunnistamiseen ja kohtaamiseen sekä erilaisista kulttuuritaustoista ja yhteiskunnallisista oloista tulevien ihmisten toiminnan ymmärtämiseen (AK 1, 4, 5, 6).

Arviointi

Psykologian arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden kognitiivisesti korkeatasoiseen ymmärrykseen tähtäävään osaamiseen. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamista ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelijan tulee osoittaa, että hän on ymmärtänyt opiskelemansa asiat ja että hän pystyy soveltamaan oppimaansa tietoa. Arvioinnissa korostetaan käsitteiden ja ilmiöiden omaksumisen lisäksi opiskelijan kykyä soveltaa tietoa sekä kykyä tarkastella sitä kriittisesti. Kurssien arvioinnin pohjana voidaan käyttää kursikoetta, oppimispäiväkirjaa, portfolioa, esitelmää, alustusta tai muita tehtäviä (esimerkiksi lapsihavainnointi). Arvioinnin osa-alueet sovitaan kunkin kurssin alussa.

Kurssien suoritusjärjestys ja -tapa

Psykologian kurssien suoritusjärjestys on vapaa 1. kurssin jälkeen. Kertauskurssi suoritetaan opintojen lopuksi.

Kaikki muut psykologian kurssit, paitsi sosiaalipsykologia (PS6) ja psykologian kertauskurssi (PS7) voidaan perustellusta syystä suorittaa myös itsenäisesti.

PAKOLLINEN KURSSI

PS1: Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu psykologiaan tieteenä ja psykologian soveltamiseen yhteiskunnan eri alueilla
- ymmärtää erilaisia tapoja tutkia ja selittää ihmisen toimintaa (AK 2)
- tietää psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten emootiot, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- ymmärtää oppimista psykologiseen tietoon tukeutuen ja osaa pohtia psykologisen tiedon avulla omaa opiskeluaan, elämäntilannettaan ja tulevaisuuttaan (AK 1, 2)
- osaa soveltaa sosiaalipsykologista tietoa sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelussa ja ymmärtää itseään ryhmän jäsenenä (AK 2).

Keskeiset sisällöt

- psykologia tieteenä: psykologian tutkimuskohteet ja sovellusalueet, psykologisen tiedon muodostuminen, keskeisiä lähestymistapoja psykologisten ilmiöiden selittämiseen
- psyykkisen toiminnan luonne: psykologian peruskäsitteitä, toimintaa ohjaavia psyykkisiä, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä
- oppimisen psykologian perusteet ja sovelluksia
- sosiaalipsykologian perusteita, kuten ryhmädynamiikka, roolit ja normit

PS6 (sosiaalipsykologia) on jatkoa tämän kurssin sosiaalipsykologian osuudelle.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

PS2: Ihmisen psyykkinen kehitys

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä ja näiden keskinäistä riippuvuutta (AK 2)
- tietää keskeisiä kehityspsykologisia teorioita ja osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa
- ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen jatkuvan monimuotoisena koko elämän ajan (AK 2)
- ymmärtää yksilön kehitykseen liittyviä mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa (AK 2)
- ymmärtää, miten psyykkistä kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- yksilön psyykkinen kehitys elämän eri vaiheissa
- psyykkisen kehityksen osa-alueet kehityspsykologisten teorioiden valossa
- psyykkisen kehityksen yhteydet biologisiin tekijöihin, esimerkiksi perintötekijöihin ja hermoston kehitykseen
- sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkitys ihmisen psyykkisessä kehityksessä

- psyykkisen kehityksen ongelmia ja niihin vaikuttaminen
- psyykkisen kehityksen tutkiminen

PS3: Ihmisen tiedonkäsittelyn perusteet

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kognitiivisten perusprosessien, kuten tarkkaavaisuuden, havaitsemisen ja muistin toiminnan periaatteita (AK 2)
- ymmärtää vireystilan säätelyä ja sen merkitystä ihmisen hyvinvoinnin kannalta (AK 2)
- ymmärtää hermoston perusrakenteen ja toiminnan periaatteita sekä niiden yhteyden kognitiivisiin perustoimintoihin
- tietää, miten kognitiivisia perusprosesseja ja hermoston toimintaa tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- kognitiiviset perusprosessit
- vireystilan säätely, nukkuminen ja uni
- hermoston rakenne, hermosolun ja hermoverkkojen toiminta ja niiden yhteys psyykkisiin toimintoihin
- kognitiivisen toiminnan häiriöt ja aivovauriot ja niiden kuntoutus
- kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimus ja sovelluksia

Kurssilla on läheisiä yhteyksiä BI4-kurssiin.

PS4: Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen toiminnan olevan sekä tietoisesti ohjauksen että tiedostamattomien tekijöiden vaikutuksen alaisista (AK 2)
- tutustuu motivaation ja emootioiden perusteorioihin ja tietää, miten ihmisen motivaatiota ja emootioita koskeva tutkimustieto syntyy niiden pohjalta (AK 2, 6)
- ymmärtää, miten motivaatio, emootiot ja kognitiiviset toiminnot muodostavat dynaamisen toimintaa ohjaavan kokonaisuuden
- ymmärtää, miten motivaatio ja emootiot ovat yhteydessä yksilön ja yhteisön hyvinvointiin (AK 1, 2, 3)
- ymmärtää tietoisuuden, ajattelutoimintojen ja kielen merkityksen ihmisen toiminnassa (AK 1, 2, 3)
- ymmärtää taitavan ajattelun, älykkyyden, asiantuntijuuden ja luovuuden edellytyksiä ja kehittämismahdollisuuksia yksilön ja yhteisön näkökulmasta (AK 1, 2, 5).

Keskeiset sisällöt

- eritasoiset motiivit ja motivaation kehittäminen ja ylläpitäminen
- tunteet moniulotteisina prosesseina sekä niiden muodostuminen, ilmeneminen ja merkitys
- motivaation ja emootioiden perusteoriat ja tutkimus
- motivaation, emootioiden ja kognitiivisten toimintojen keskinäiset vaikutukset ihmisen toiminnassa
- motivaation, emootioiden ja niiden säätelyn yhteys hyvinvointiin yksilö- ja yhteisötasolla, esimerkiksi tottumusten muuttamiseen liittyvät kysymykset

- motivaation ja tunteiden yhteydet sosiaalisiin ja kulttuurisiin tekijöihin sekä motivaation ja tunteiden biopsykologinen perusta
- korkeatasoinen kognitiivinen toiminta, kuten ajattelu, ongelmanratkaisu ja päätöksenteko

PS5: Persoonallisuus ja mielenterveys

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mitä persoonallisuus – käsite on ja sen tutkimusmenetelmiä
- ymmärtää, mitä psyykinen terveys ja hyvinvointi ovat (AK 2, 3)
- ymmärtää sosiaalisten, kulttuuristen, biologisten ja psykologisten tekijöiden vaikutuksen hyvinvointiin ja terveyteen (AK 1, 2)
- tietää joitakin psyykkisiä häiriöitä ja niiden hoitomuotoja (AK 2)
- tietää, miten ylläpitää psyykkistä hyvinvointia (AK 2, 3).

Keskeiset sisällöt

- minuus, identiteetti, itsetunto, yksilöllisyys/erilaisuus
- persoonallisuuden tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmät (testit, haastattelu jne.)
- psyykinen terveys, persoonallisuusteoriat, itsereflektio
- psyykkisen terveyden ylläpitäminen, psyykinen itsesäätely
- ennalta ehkäisevä mielenterveystyö
- mielenterveyteen vaikuttavat tekijät ja mielenterveyden häiriöt
- psyykkisten häiriöiden hoitomuotoja: erilaiset terapiat ja lääkehoito

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI:

PS6: Sosiaalipsykologia

Tavoitteet

Kurssi tavoitteena on, että opiskelija:

- ymmärtää sosiaalisen vuorovaikutuksen merkityksen minuuden syntymiselle (AK 1, 2)
- ymmärtää arvojen ja asenteiden merkityksen sosiaalisen maailman jäsentäjänä (AK 2, 3)
- ymmärtää tunteiden merkityksen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (AK 2, 3)
- syventää ryhädynamiikkaan liittyvää tietämystä (AK 2, 4)
- tutustuu sosiaalipsykologiseen tutkimukseen (AK 6)
- osaa tarkastella kriittisesti sosiaalisen vaikuttamisen keinoja (AK 5, 6).

Keskeiset sisällöt

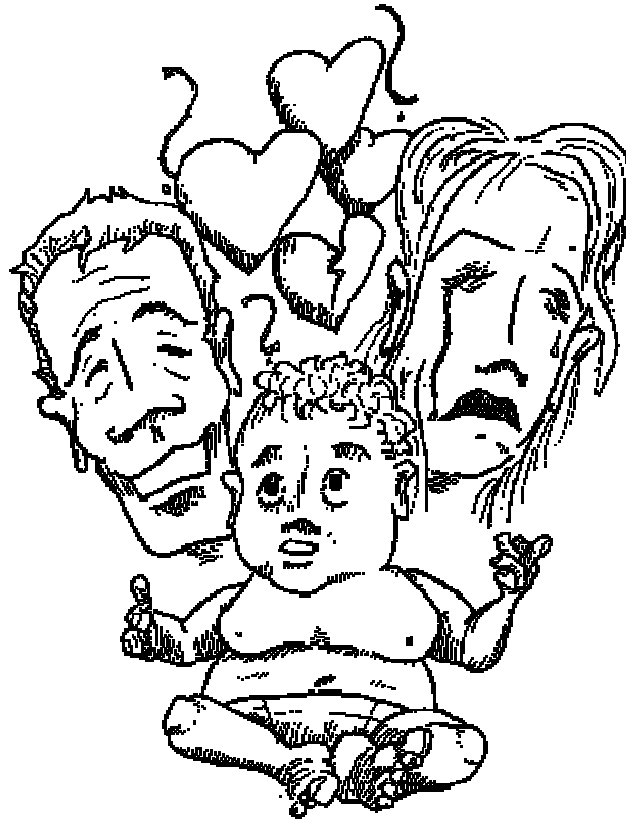
- kiintymyssuhde ja sen muodostuminen
- arvojen ja asenteiden muodostuminen ja niihin vaikuttavat tekijät
- ystävyys, rakkaus, aggressio ym.
- sosiaaliset taidot ja niiden merkitys, sosiaalisten tilanteiden harjoittelu
- sosiaalisen vaikuttamisen keinot
- ryhmien sisäiset suhteet, ryhmien väliset suhteet, ryhmätyö
- sosiaalipsykologinen tutkimus

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

PS7: Psykologian kertauskurssi

Kurssilla kerrataan pakollisten ja syventävien kurssien sisältö.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

6.5.15 Musiikki

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on merkittävä osa ihmisen kulttuuria. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohtainen musiikkisuhte vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Tehtävänä on tarjota elämyksiä, taitoja ja tietoja, jotka lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä ja rohkaisevat häntä elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Musiikinopetuksessa on keskeistä opiskelijan oma ilmaisu, luovuus, vuorovaikutustaidot ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen, ajattelu ja kyky oman toiminnan arviointiin kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotaitoja. Musiikin tuottaminen – laulaminen, soittaminen ja musiikillinen keksintä – ja kuunteleminen ovat opetuksen keskeisiä sisältöjä. Oppisisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilainen suuntautuminen ja lähtötaso. Musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle mielekkäitä musiikillisiä tehtäviä.

Taideaineena musiikin tulee tukea ja luoda koulun kulttuuritoimintaa. Se on tärkeä osa koulun juhlia ja muita tapahtumia. Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelija saa valmiuksia taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikin alalla ja median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja kykenee arvioimaan sitä sekä oppii arvostamaan erilaisia käsityksiä maailmasta
- oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen
- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- syventää tietojaan musiikin eri tyyleistä, lajeista ja historiasta
- tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä sekä oppii ymmärtämään musiikkikulttuurien monimuotoisuutta ja toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa
- oppii ymmärtämään musiikin ja äänen merkitystä mediassa
- osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa
- osaa asettaa musiikinopiskelulle tavoitteita ja arvioida niiden toteutumista.

Aihekokonaisuudet musiikissa

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys

- Aihekokonaisuuden tavoitteena on kasvattaa opiskelijoita osallistuviksi, vastuuta kantaviksi ja kriittisiksi kansalaisiksi. Sen toteuttamisessa pääpaino on käytännön harjoittelussa sekä omaehtoisessa osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- Lukion musiikin opiskelussa korostuu opiskelijan aktiivinen rooli musiikillisten taitojen ja tiedon kartuttamisessa. Musiikin työtavat ovat toiminnallisia ja kannustavat opiskelijaa osallistumaan, olemaan aloitteellinen ja ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija oppii toimimaan yksilönä ryhmässä ja tekemään osuutensa yhteisessä kokonaisuudessa. (Esimerkiksi musisoidessa, ryhmätoissa)

- Opiskelijaa ohjataan käyttämään tarjolla olevia kulttuuripalveluja sekä osallistumaan kulttuurin tuottamiseen esimerkiksi omassa kouluympäristössä (esimerkiksi juhlat) ja mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä kulttuurilaitosten kanssa. Tavoitteena, että opiskelija ymmärtäisi musiikin merkityksen yhteiskunnassa.
- Opiskelijaa kannustetaan muodostamaan mielipiteitä musiikista, esittämään ne perustellusti ja keskustelemaan erilaisista näkemyksistä muita kunnioittaen
- Opiskelija tutustuu myös musiikin tarjoamiin mahdollisuuksiin ammattina

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Musiikin kuuntelukokemusten ja yhteismusisoinnin kautta opiskelija löytää eri tilanteisiin ja tunnetiloihin liittyvää musiikkia ja oppii ilmaisemaan itseään sekä käsittelemään ja ymmärtämään tunteitaan ja näkemyksiään
- Löytämällä ja tiedostamalla itselleen merkityksellisiä asioita musiikin parissa opiskelija vahvistaa omaa kulttuuri-identiteettiään ja löytää samalla itselleen mielihyvän, ilon ja jakamisen välineitä

Kestävä kehitys

- Opiskelija ymmärtää kestävän kehityksen periaatteet musiikin kuluttajana ja oppii toimimaan pohtivana ja vastuullisena kuluttajana omassa arjessaan

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

- Opiskelija syventää oman ja muiden musiikkikulttuurien tuntemustaan
- Opiskelija tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä
- Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan musiikkikulttuurien monimuotoisuutta
- Opiskelija oppii toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa
- Opiskelija saa kokemuksia koulu yhteisön traditioista, juhlista ja muista musiikillisista tapahtumista

Teknologia ja yhteiskunta

- Opiskelija tutustuu ja saa kokemuksia musiikin ja teknologian mahdollisuuksista omassa musiikkiharrastuksissaan ja musiikissa yleensä

Viestintä- ja mediaosaaminen

- Opiskelija saa musiikin kuluttajana tarvitsemiensa taitoja ja oppii kriittisyyttä pohjaksi tekemiinsä valintoihin
- Opiskelija oppii vastuuta median sisällöntuottamisessa, käytössä ja mediakäyttäytymisessä
- Opiskelija harjoittaa vuorovaikutus- ja viestintätaitojaan
- Opiskelija tottuu käyttämään mediaa opiskelun välineenä, opiskelu ympäristönä ja tiedonhankinnassa
- Opiskelija saa tietoa tekijänoikeuksista

Arviointi

Musiikinopetus tarjoaa samanaikaisesti useita tapoja kehittää opiskelijoiden muusikkoutta ja musiikillista osaamista. Kukin opiskelija syventää musiikillisia valmiuksiaan sekä itsenäisesti että yhdessä ryhmän kanssa. Nämä musiikinopiskelun erityispiirteet edellyttävät jatkuvaa ja monipuolista arviointia, jolla suunnataan ja tarkennetaan oppimisprosessin kulkua. Arviointi

tukee myönteisesti opiskelijan musiikillista edistymistä ja hänen musiikkisuhteensa syventymistä.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikin-opiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Opiskelijan itsearviointi on olennainen osa arviointia. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan.

PAKOLLISET KURSSIT

MU1: Musiikki ja minä

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää oman tapansa toimia musiikin alueella. Hän pohtii oman musiikkisuhteensa kautta musiikin merkitystä ihmiselle ja ihmisten väliselle vuorovaikutukselle. Hän tutkii omia mahdollisuuksiaan musiikin tekijänä ja tulkitsijana, kuuntelijana sekä kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan.

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin peruskäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

MU2: Moniääninen Suomi

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja ja oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisen taidemusiikin vaikutuksia suomalaisen musiikkikulttuuriin.

Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman ilmaisun sekä kuuntelu- ja kommunikointivalmiuksien kehittämiseen. Sisältöjen tulee edustaa eri musiikinlajeja: populaari-, taide- ja perinnesäveltäjämusiikkia.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

MU3: Ovet auki musiikille

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan itselleen vieraita musiikinlajeja ja musiikkikulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Hän tarkastelee eri musiikkikulttuurien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista. Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointi- ja tiedonhankintataitojaan.

Työtapoina on hahmottaa kuuntelun avulla erilaisia musiikin elementtejä erilaisissa kulttuureissa, jonka jälkeen niitä harjoitellaan musisoinnin avulla. Huomioidaan muitakin tyyllisiä

piirteitä ja rikkauksia kuin länsimaisessa musiikissa (esimerkiksi maailmanmusiikki, afrokuubalainen-, arabialainen- ja / tai etnomusiikki).

MU4: Musiikki viestii ja vaikuttaa

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa ja mediassa. Opiskelija perehtyy musiikin osuuteen esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä ja Internetissä sekä tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen. Sisältöjen tarkastelussa ja työskentelytavoissa painottuu monipuolisuus. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa tai itse tuotettua materiaalia.

Kurssiin sisältyvistä elokuva-, konsertti- ja/tai musiikkiteatterivierailuista sovitaan kurssin alussa.

MU5: Musiikkiprojekti

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, ohjelmaa koulun juhliin, äänite tai taideten välinen projekti. Eri vuosina voi olla eri teemoja.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

MU6: Yhtyesoitto ja laulu

Kurssin tavoitteena on virittää aktiivista musisointia sekä innostaa jatkuvaan musiikin harrastamiseen. Opiskelija tutustuu eri musiikkityyleihin eri aikakausilta sekä musiikin sovittamiseen erilaisille soitin- ja laulukokoonpanoille. Ohjelmiston laadinnassa kiinnitetään huomiota monipuolisuuteen, pääpaino on kuitenkin eri aikakausien populaarimusiikissa. Tarvittaessa voidaan valmistaa myös kamarimusiikkia. Kurssilla tutustutaan myös vahvistinlaitteiden ja sähköisten instrumenttien toimintaan sekä laulussa mikrofonitekniikoihin.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

MU7: Kuoro

Kurssin tavoitteena on ohjata opiskelijaa luontevaan äänenkäyttöön sekä kannustaa lauluharrastuksen jatkuvuuteen. Ohjelmistosisällöt valitaan yksi-, kaksi- ja moniäänisistä lauluista eri aikakausilta ja eri tyyleistä ryhmän koostumuksen mukaan. Tavoitteena on oppia harjaannuttamaan omaa lauluääntä sekä korvaa niin, että ryhmässä laulaminen onnistuu sekä säestystä että kuoronjohtoa seuraten. Lisäksi opitaan eri äänialoihin/-tyyppisiin liittyviä ominaispiirteitä sekä esitysmerkintöjä. Kurssi voi valmistaa ohjelmistoa koulun juhliin. Kuoron säestykseen voi esityksissä liittää tarvittaessa myös pienyhtyeen.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

MU8: Musiikkiteknologia

Kurssilla tutustutaan tämän päivän mahdollisuuksiin musiikin tekemisessä, nauhoittamisessa ja editoinnissa. Tutustutaan midin perusteisiin sekä sen tarjoamiin ominaisuuksiin musiikin tuottamisessa. Kurssin pääpaino on tietokonepohjaisessa musiikin nauhoittamisessa ja sitä kautta säestys- ja sekvensseriohjelmien käytössä. Opiskelija oppii, miten midi käyttäytyy eri ohjelmistosovelluksissa, ja pystyy hyödyntämään sitä omissa tuotoksissaan. Lisäksi luodaan katsaus notaatio-ohjelman käyttöön ja siihen liittyviin mahdollisuuksiin.

Tavoitteena on, että opiskelija oppii yleisiä studiotekniikan perusteita sen verran, että pystyy tekemään musiikkia tietokoneohjelmilla ja ymmärtää, miten musiikkitiedostoja voi liikutella eri ohjelmistoympäristöissä. Lähtökohtana on midipohjainen musiikki, jonka jälkeen voidaan luoda myös katsaus audioeditointiin. Tarkoitus on antaa opiskelijalle valmiudet tehdä omia musiikillisia tuotoksiaan tietokoneella. Kurssiin voidaan sisällyttää tarpeen mukaan myös multimediaa. Työtapoina kappaleen nauhoittaminen joko soittamalla tai ohjelmaan kirjoittamalla, sen editointi sekä valmiin tuotoksen polttaminen cd:lle asti. Kurssi voidaan integroida musiikkiprojektiin.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

9. Vapaa säestys / piano (MU9)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii soittamaan tai säestämään kappaleita pianolla sointumerkeistä, tai joissakin tapauksissa jopa ilman niitä. Kurssilla tutustutaan reaalisointujen muodostamiseen sekä niiden käännöksiin. Tutkitaan myös melodiaan liittyvää harmonista ympäristöä ja sen käsittelytapoja (esimerkiksi sointukorvauksia) ja kehitetään kuulokuvaa niistä. Lisäksi käydään läpi erilaisia pianokompeja tyylinmukaisella tavalla.

Yleiset teoreettiset perusteet käydään läpi ryhmänä, jonka jälkeen valitaan kullekin opiskelijalle sopivaa ohjelmistoa. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso, jonka jälkeen valitaan erityylinisiä kappaleita. Kurssiohjelmisto sisältää opiskelijan kykyjen mukaan beat-, boogie-woogie-, rock-, balladi-, tanssi-, iskelmä-, jazz- tai latinalaista musiikkia. Lisäksi ajankäytön salliessa opetellaan säestämään laulajaa tai toista soittajaa ja voidaan luoda lyhyt katsaus improvisoinnin perusteisiin.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

6.5.16 Kuvataide

Lukion kuvataideopetuksessa opiskelija oppii tulkitsemaan, arvostamaan ja arvottamaan omaa ja muiden kuvallista kulttuuria. Kuvataideopetuksen tarkoituksena on **kehittää opiskelijan ymmärrystä yhteiskunnan ja ympäristön visuaalisista ilmiöistä ja niiden merkityksistä**. Omakohtainen taiteellinen työskentely antaa opiskelijalle mahdollisuuden taiteesta nauttimiseen, onnistumisen kokemuksiin ja itselle tärkeiden asioiden ilmaisemiseen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan mielikuvituksen, luovan ajattelun ja assosiaatiokyvyn kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan ja perustelemaan esteettisiä ja eettisiä arvovalintojaan omassa elämässä, kuvataiteessa, mediassa ja kulttuuriympäristössä. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että **opiskelija ymmärtää taiteen merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa**. Opetuksessa syvennetään **visuaalisen kulttuurin yleissivistyksen perusteet ja luodaan riittävät edellytykset jatko-opinnoille**.

Opetuksen sisältöjä ovat **kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu, taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen, ympäristön suunnittelu, arkkitehtuuri ja muotoilu sekä median visuaaliset tekstit**.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, jossa taidolliset ja tiedolliset sisällöt täydentävät toisiaan. Oppisisällöistä rakennetaan teemallisia kokonaisuuksia ja opetuksessa tehdään yhteistyötä eri taiteen- ja tieteenalojen kanssa. Opetuksen lähtökohtana on opiskelijan **oma kokemus**, jonka pohjalta opiskelija toteuttaa monipuolisia kuvien tuottamis- ja tulkintaprosesseja.

Oppiaineiden välistä yhteistyötä tehdään kouluympäristön viihtyvyyden ja kulttuuritoiminnan lisäämiseksi. Opiskelija hankkii projekti- ja kulttuuriosaamista työskennellessään yhdessä paikallisten toimijoiden, kuten esimerkiksi paikallisten taiteilijoiden, Kiiminkijoen opiston, Haukiputaan taideyhdistyksen, ja Haukiputaan kotiseutuyhdistyksen kanssa. Mahdollisuuksien mukaan opiskelija tutustuu alueellisten toimijoiden näyttelyihin ja kulttuuritarjontaan.

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja arvottamaan kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria omassa elämässään ja yhteiskunnassa
- tuntee kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin keskeisiä käsitteitä ja osaa käyttää niitä taideteosten, visuaalisten viestien sekä omien ja toisten töiden tulkinnaissa, arvioinnissa ja työskentelyprosessin kuvailussa
- **harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn ja itsearviointiin sekä yhteistyöhön**
- oppii valitsemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja, tekniikoita ja välineitä kuvallisessa ilmaisussaan
- tuntee nykytaidetta ja kuvataiteen historiaa, ymmärtää mediakulttuuria ja sen vaikutusta ihmiseen ja yhteiskuntaan
- oppii mediatuotannon visuaalisen sisällön suunnittelua, tuottamista ja esteettistä arviointia ja osaa soveltaa mediateknologiaa omassa kuvallisessa työskentelyssään
- tuntee arkkitehtuurin, muotoilun ja esinekulttuurin visuaalista kieltä ja historiaa
- tiedostaa oman toimintansa vaikutukset luontoon, kulttuurimaisemaan, rakennettuun ympäristöön ja niitä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon
- osaa käyttää ja arvostaa kulttuuripalveluja.

Arviointi

Kuvataiteen arviointi on **pitkäkestoista ja vuorovaikutteista**. Arvioinnin tulee antaa tietoa opiskelijan edistymisestä ja samalla kannustaa häntä ilmaisemaan itseään **rohkeasti** luottaen omaan kuvalliseen ilmaisuunsa. **Kuvataideopetuksen tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja.**

Arvioinnin kohteina ovat työprosessit, työskentelyn tulokset, sisällölliset, ilmaisulliset ja tekniset taidot ja kyky soveltaa teoriatietoa omassa ilmaisussaan. Kuvataidekurssien arvioinnissa otetaan huomioon kuvalliset ja kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät, luonnokset, itsenäisesti suoritettavat tehtävät ja yleinen aktiivisuus.

Suoritusjärjestys ja –tapa

Kuvaamataidon kurssit voidaan muuten suorittaa vapaassa järjestyksessä kurssin 1 (KU1) jälkeen, mutta kurssi 8 (KU8) edellyttää, että kurssi 2 on suoritettu ja kurssi 9 suoritetaan viimeisenä.

PAKOLLISET KURSSIT

KU1: Minä, kuva ja kulttuuri

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee visuaalisen kulttuurin sisältöjä ja perusteita
- oppii ilmaisemaan itseään kuvataiteen keinoin ja tekemään omakohtaisia ratkaisuja
- oppii käyttämään taiteen käsitteistöä tarkastellessaan ja arvioidessaan **omia, muiden opiskelijoiden, taiteen ja median kuvia**
- oppii tarkastelemaan visuaalisen kulttuurin ilmiöitä kriittisesti ja tulkitsemaan niiden sisältöjä, muotoja ja merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta sekä soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään
- ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa
- AK 1, 2, 3, 4, 5.

Keskeiset sisällöt

- mitä taide on: taide yksilön ja yhteiskunnan kannalta ja erilaiset taidekäsitteet
- kuvan valta ja vallan kuva kulttuurissa
- taide kulttuurin tulkina: suomalaisuus, pohjoismaisuus, eurooppalaisuus ja Euroopan ulkopuolisia kulttuureita
- oman alueen kuvataidetarjontaan tutustuminen, erityisesti käynti Oulun taidemuseossa
- oma kuvallinen ilmaisu: piirtäminen, maalaaminen, kolmiulotteinen työskentely, digitaalisen kuvan **käyttö**
- kuvan rakentamisen keinot: **sommittelu, muoto, väri, liike, tila ja aika**
- kuvan tulkinta ja analysointi kuvallisilla ja sanallisilla keinoilla, analysointitapoihin, kuten formalistiseen, semioottiseen, ikonografiseen ja reseptioanalyttiseen tulkintaan **tutustuminen**

KU2: Ympäristö, paikka ja tila

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii muotoilun ja arkkitehtuurin perusteita, ilmaisutapoja, materiaalituntemusta, estetiikkaa ja suunnitteluprosesseja
- oppii ympäristön suunnittelussa ja muotoilussa tekemään havaintoja eri näkökulmista, kuten esteettiseltä ja eettiseltä sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehityksen kannalta, oppii tarkastelemaan ympäristöä luonnonvaraisena, rakennettuna, sosiaalisena ja psyykkisenä ilmiönä sekä kulttuurisena viestinä
- ymmärtää yhteisö- ja ympäristötaiteen merkityksen omassa *toimintaympäristössään*, ympäristösuunnittelussa ja laajemmin visuaalisessa kulttuurissa.
- saa tietoa Unescon maailmanperintökohteista kotimaassa ja ulkomailla
- AK 1, 3, 5, 7.

Keskeiset sisällöt

- tila käsitteenä: tilan kokeminen psyykkisenä, fyysisenä ja sosiaalisena paikkana
- arkkitehtuurin ja muotoilun peruskäsitteet: mittakaava, liike, tila, suhdejärjestelmät, rakenne, väri, muoto ja materiaali
- maisema, rakennus, esine ja taideteos materiaalisena, henkisenä, esteettisenä ja oman aikansa kulttuurihistoriallisena viestinä
- Haukiputaan tärkeät arkkitehtuuri- ja luontokohteet
- Unescon maailmanperintökohteet Suomessa ja esimerkkejä ulkomaisista kohteista ja niiden merkityksistä
- arkkitehtuuri ja muotoilu kulttuurisesti kestävä kehityksen ja talouselämän näkökulmasta
- mallintaminen, havainnekuvat, pienoismallit ja materiaalikokeilut

SYVENTÄVÄT KURSSIT

KU3: Media ja kuvien viestit

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii erittelemään ja tulkitsemaan median kuvaaman maailman suhdetta kulttuuriin ja todellisuuteen ymmärtää kuvailmaisun vaikutuskeinoja mediassa
- oppii käyttämään erilaisia kuvia ja tekniikoita eri viestintäympäristöissä oman ilmaisunsa välineenä oppii analysoimaan ja kehittämään omaa mediasuhdettaan
- AK 5, 6.

Keskeiset sisällöt

- kuva mediassa: kuvajournalismi, mainonta, viihteen kuvat, populaarikulttuuri, sarjakuva, www-sivujen ja tietokonepelien kuvailmaisus, graafinen suunnittelu: taitto, typografia, kuvan muokkaus- ja siirtomenetelmät
- mediakuvien aatekriittinen ja kulttuurinen tarkastelu eri aikoina, paikoissa ja osakulttuureissa
- valokuva mediassa
- elokuva ja video: perinteinen ja uudistuva kuvakerronta(lajityypit, leikkaustavat)
- visuaalisuus tuotteistamisessa ja tuotemerkkien luomisessa

KU4: Taiteen kuvista omiin kuviin

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa kuvataiteen historian pääpiirteitä teemallisesti ja kronologisesti ymmärtää kuvataiteen sisältöjä ja ilmaisutapoja eri aikoina ja eri kulttuureissa
- käyttää omassa ilmaisussaan hyväkseen taiteen tuntemustaan oppii työskentelemään itseenäisesti ja harjaantuu pohdiskelemaan, sanalliseen itsearviointiin
- AK 1, 4.

Keskeiset sisällöt

- taidekuvan tulkinta ja analyysi kuvin ja sanoin
- eri aikakausien kulttuuristen merkitysten ja käsitysten ilmeneminen kuvataiteessa
- aiheen kehittäminen ja luonnostelu osana taiteellista luomisprosessia
- kuvan sisältö ja muoto taiteilijan ja kulttuurin viestinä, sommittelu, kuten: väri, valo, varjo ja liike sekä illusorisuus ja kolmiulotteisuus sekä pinnan rakenne ja materiaali

KU5: Nykyaiteen työpaja

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii seuraamaan ja arvioimaan nykyaiteen ajankohtaisia ilmiöitä oppii havaitsemaan ja oivaltamaan visuaalisia merkityksiä ympäristössä sekä soveltamaan havaintojaan omassa ilmaisussaan
- oppii ymmärtämään ja käyttämään nykyaiteen keinoja työskennellessään
- **erilaisten ilmiöiden** parissa harjaantuu **tavoitteelliseen prosessinomaiseen** työskentelyyn
- AK 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Keskeiset sisällöt:

- mitä nykyaide on: nykyaiteen taustalla vaikuttavat ilmiöt ja erilaiset taidekäsitykset
- nykyaide ja kulttuurien välinen vuorovaikutus, visuaaliset alakulttuurit
- **taiteiden väliset** projektit koulussa tai koulun ulkopuolella
- oman **produktion** toteuttaminen
- nykyaiteen näyttelyyn tutustuminen ja sen analysoiminen
- visuaaliset ammatit yhteiskunnassa ja taidealan organisaatioita

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

KU6: Piirustus ja maalaus

Tarjotaan vuorovuosin kurssin 7 kanssa

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa mahdollisimman laajan mahdollisuuden omaan työskentelyyn eri materiaaleilla
- saa mahdollisuuden käyttää piirtämisen ja maalauksen eri tekniikoita monipuolisesti ja pitkäjänteisesti

- saa palautetta omasta työskentelystä
- tutustuu syvemmin muutamiin taitelijoihin ja heidän työskentelyynsä
- AK 1, 4.

Keskeiset sisällöt

- eri piirtimet ja niiden tekniikoita
- croquis-piirustus
- akvarelli- pastelli, akryyli- ja öljymaalaukset
- eri aikakausien taiteilijoiden tekniikoihin ja ilmaisuun tutustumista ja taideteosten analysointia
- omien töiden analysointia ja itsekritiikkiä

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarvosanalla.

KU7: Grafiikka ja kuvanveisto

Tarjotaan vuorovuosin kurssin 6 kanssa

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa mahdollisuuden keskittyä käyttämään taidegrafiikkaa ja kuvanveistoa ilmaisukeinoina
- tutustuu syvemmin muutamien graafikoiden ja kuvanveistäjien tuotantoon ja ilmaisuun
- saa henkilökohtaista palautetta työskentelystä
- AK 1, 4.

Keskeiset sisällöt:

- taidegrafiikan eri tekniikoin toteutettua omaa työskentelyä
- kuvanveiston perusteita: reliefi, kipsivalu, uusiomateriaaliveistos
- eri aikakausien taiteilijoiden tekniikoihin tutustumista ja taideteosten analysointia
- omien töiden analysointia ja itsekritiikkiä

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarvosanalla.

KU8: Kansanperinteestä nykypäivään

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on auttaa opiskelijaa näkemään ja luomaan yhteyksiä arkkitehtuurin, muotoilun, käyttöesineistön ja ornamentiikan kehittymisen eri vaiheiden välillä, havainnoimaan kansainvälisten vaikutteiden ilmenemistapoja ja luomaan omia sovellutuksia jatkumoksi aikaisemmalle kehitykselle.

Tässä kurssissa kaikkien kurssitehtävien lähtökohtana on joko suomalainen tai saamelainen kansantaide ja kansankulttuuri. Opiskelijan harjoitustöistä täytyy löytyä jonkinlainen kansantaiteeseen liittyvä tausta tai yhtymäkohtia kansantaiteeseen esimerkiksi käyttötarkoituksen, muodon, ornamentiikan yms. kautta (AK 3, 4, 5, 7).

Keskeiset sisällöt:

Kurssin muotona käytetään **portfoliotyöskentelyä** eli jokainen opiskelija tekee koko kurssin ajan muistiinpanoja omista suunnitelmistaan, tavoitteistaan, etenemisestään ja työn tuloksista. Kaikki luonnokset ja muistiinpanot tallennetaan kansioon ja kurssin lopuksi opiskelija kirjoittaa yhteenvedon oman arvioinnin kurssista ja työskentelystään. Kurssissa painotetaan itsenäistä taustojen sisällöllistä tiedonhankintaa ja opiskelijalle uusien tekniikoiden ohjattua opiskelua.

Ilmaisukeinoina käytetään eri vuosina vaihdellen

- kankaanpainantaa
- tekstiilisuunnittelua
- huonekalumuotoilua
- pienoismallin rakentamista
- keramiikkaa
- korusuunnittelua
- arkkitehtuurin alkeita

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarvosanalla.

KU9: Suuntana tuleva

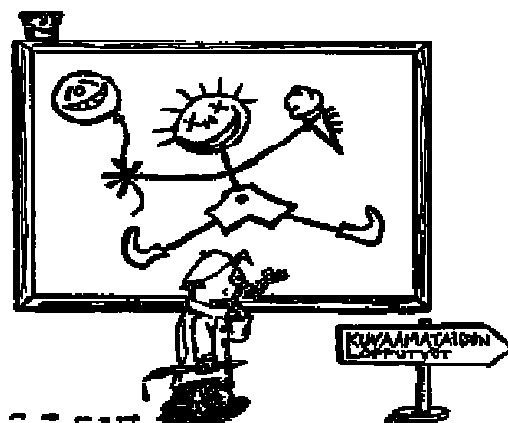
Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle lisäpohjaa pyrittäessä jatko-opintoihin koulutusalueille, joissa kuvataiteelliseen ilmaisuun kiinnitetään erityishuomiota.
- Kurssissa on kaksi eri suoritustapaa: yksi työkokonaisuus, jonka tavoitteena on selkeästi tukea opiskelijan jo selkiytyneitä tulevaisuuden tavoitteita tai tapa, jossa opiskelija saa valita laajasta valinnaiskokonaisuudesta kolme tehtäväryhmää, joissa hän katsoo tarvitsevansa lisäharjoitusta
- AK 1, 5, 6.

Keskeiset sisällöt

- kaikki koulussa toteutettavissa olevat toteutustavat mahdollisuuksina
- portfoliotyöskentelyn harjoittelu kaikilla mukana erityisesti kuvataiteen diplomikurssia varten

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarvosanalla.

6.5.17 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on edistää terveellistä ja aktiivista elämäntapaa sekä ohjata opiskelijaa ymmärtämään liikunnan merkitys fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille. Liikunnan myönteiset kokemukset vahvistavat psyykkistä vireystilaa ja jaksamista koulutyössä. Liikunnassa opiskelija ilmaisee itseään ja kokee elämyksiä. Se on toiminnallinen oppiaine, jossa kehitetään opiskelijoiden fyysis-motorisia ominaisuuksia sekä tuetaan heidän tasapainoista kasvuaan ja kehitystään. Liikunnan avulla vahvistetaan sosiaalisia taitoja ja yhteenkuuluvuutta, ohjataan vastuullisuuteen ja reilun pelin hengen ymmärtämiseen sekä hyviin tapoihin. Liikunnanopetus tukeutuu eettiseen ja esteettiseen arvopohjaan.

Fyysisen kunnon harjoittamisen ja seurannan avulla opiskelijaa ohjataan ymmärtämään hyvän kunnon merkitys jaksamiselle ja työkyvylle. Monipuolisella liikunnan opetuksella luodaan valmiuksia omaehtoisen liikunnan harrastamiseen.

Liikuntaa opetetaan monipuolisesti ottaen huomioon vuodenajat ja paikalliset olosuhteet. Opetusjärjestelyinä käytetään yksilö-, pieryhmä- ja ryhmäopetusta. Suomalaisen liikuntakulttuurin perinteet otetaan huomioon valittaessa liikuntamuotoja. Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille opetusta eriytetään yksilöllisten tarpeiden pohjalta. Opetuksen toteuttamisessa otetaan huomioon turvallisuus, monikulttuurisen opiskelija-aineksen erityistarpeet sekä uskonnollinen vakaumus.

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää taitojaan ja tietojään eri liikuntamuodoissa
- saa valmiuksia omaehtoiseen liikuntaharrastukseen
- osaa arvioida omaa fyysistä kuntoaan sekä asettaa itselleen tavoitteita
- toimii hyvien tapojen mukaisesti, noudattaa sovittuja sääntöjä sekä osaa liikkua luonnonarvoja kunnioittaen
- osaa työskennellä rakentavasti, turvallisesti ja vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä

Arviointi

Liikunnan arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus ja asennoituminen sekä tiedot, taidot ja toimintakyky.

PAKOLLISET KURSSIT

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja taitoja ja tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua uusiin lajeihin. Tarvittaessa opetusta eriytetään opiskelijalähtöisesti. Kurssien suunnittelussa tulee ottaa huomioon vuodenajat niin, että pakollisten kurssien aikana pyritään harjoittamaan kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa. Opetuksessa tulee korostaa liikunnan vaikutusta terveyteen ja hyvinvointiin. Opiskelussa huomioidaan turvallisuus ryhmiä muodostettaessa.

LI1: Taitoa ja kuntoa

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- jatkaa peruskoulussa opittujen liikuntataitojen syventämistä ja harjoittamista
- saa ohjausta monipuoliseen liikuntaan
- saa myönteisiä liikuntakokemuksia
- tutustuu mahdollisuuksien mukaan uusiin liikuntalajeihin

- ymmärtää monipuolisen fyysisen kunnon harjoittamisen periaatteet ja toimii terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävasti.

Keskeiset sisällöt

- fyysisen kunnon harjoittelu, oman fyysisen kunnon mittaaminen ja arviointi
- lihahuolto ja rentoutus
- sisä- ja ulkopalloilu, mailapelit
- voimistelu eri muodoissaan
- tanssi eri muodoissaan
- talviliikunta
- uinti ja vedestä pelastaminen
- yleisurheilu
- suunnistus ja luontoliikunta

LI2: Liikuntaa yhdessä ja erikseen

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa lajitaitojaan ja -tietojaan
- saa perustiedot kunto-ohjelman laatimiseen ja toteuttamiseen
- saa ohjausta henkilökohtaisen, terveyttä edistävän liikuntaharrastuksen aktivoimiseen
- oppii vastuulliseen toimintaan itsenäisesti ja ryhmässä
- oppii arvostamaan ja ylläpitämään terveyttä ja työkykyä
- kehittyy sosiaalisessa kanssakäymisessä.

Keskeiset sisällöt

- fyysisen kunnon harjoittelu, lihahuolto ja rentoutus
- sisä- ja ulkopalloilu, mailapelit
- voimistelu eri muodoissaan
- tanssi eri muodoissaan
- talviliikunta
- kuntouinti ja vesiliikunta
- luontoliikunta
- jokin uusi liikuntalaji

SYVENTÄVÄT KURSSIT

Kurssien tavoitteena on opiskelijalähtöisyyden korostuminen, yhteistoiminnallisuuden edistäminen ja koulun yhteishengen vahvistaminen. Syventävien kurssien sisältöjen tarkentaminen tapahtuu opiskelijoiden kanssa yhdessä.

LI3: Virkisty liikunnasta

Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Kurssi koostuu yhdestä tai useammasta liikuntamuodosta. Opettaja tarkentaa yhdessä opiskelijaryhmän kanssa kurssin sisällön.

LI4: Yhdessä liikkuen (vanhat tanssit)

Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden yhteisiä liikuntaharrastuksia. Työtavoissa painotuu opiskelijaryhmän yhteistoiminta. Kurssin sisältönä ovat vanhat tanssit tai jokin muu yhdessä toteutettava liikunta.

LI5: Kuntoliikunta

Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan tehostaminen, oman kunnon kohottaminen ja seuraaminen sekä jatkuvan liikunnan harrastamisen merkityksen oivaltaminen. Opiskelijat laativat henkilökohtaisen liikuntasuunnitelman kurssille, joka toteutetaan sekä itsenäisesti että ryhmässä. Opettaja tarkentaa sisällön yhdessä ryhmän kanssa.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

LI6: Uusiin lajeihin tutustuminen

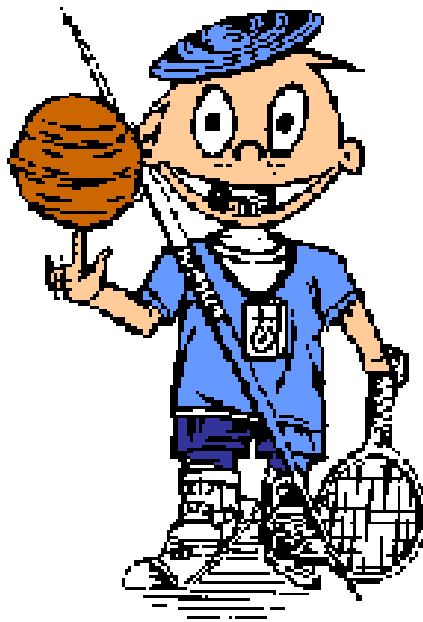
Kurssin tavoitteena on tutustua paikkakunnalla ja lähiympäristössä harrastettuihin uusiin liikuntalajeihin. Sisältönä on esimerkiksi golf, keilailu, seinäkiipeily, uimahypyt, jousiammunta. Ryhmän kiinnostus määrää valittavat lajit. Opettaja tarkentaa sisällön yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

LI7: Vesiliikuntakurssi

Kurssin tavoitteena on virkistyminen ja kuntoileminen vesielementissä. Sisältönä on esimerkiksi matkauinti, allasjumppa, vesipallo. Opettaja tarkentaa sisällön yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty merkinnällä.

6.5.18 Terveystieto

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoitus on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Tämä osaaminen ilmenee tiedollisina, sosiaalisina, tunteiden käsittelyä ohjaavina, toiminnallisina, eettisinä sekä tiedonhankinta- ja valmiuksina. Terveysosaamiseen kuuluu valmius ottaa vastuuta oman ja toisten terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena työ- ja toimintakykynä. Lukion terveystiedon opiskelussa terveyteen ja sairauksiin liittyviä ilmiöitä tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla. Tärkeää on myös terveyttä koskeva arvopohdinta.

Pakollisen kurssin aikana opiskelija perehtyy terveyteen ja sairauksiin vaikuttaviin tekijöihin kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyn sekä työ- ja toimintakyvyn edistämisen näkökulmasta. Keskeistä on myös itsehoitotaitojen kehittäminen.

Syventävillä kursseilla perehdytään seikkaperäisemmin nuoren arkielämässään tarvitsemiin terveysresursseihin, terveystottumuksiin ja selviytymisen keinoihin sekä terveystietämisen käsittelyyn vastuullisen aikuisuuden ja vanhemmuuden näkökulmasta. Terveystietämiseen liittyviä tekijöitä ja niihin vaikutusmahdollisuuksia tarkastellaan tutkimuksen, terveydenhuollon ammattikäytäntöjen, palvelujen käytön sekä historiallisen ja yhteiskunnallisen kehityksen näkökulmasta.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää työ- ja toimintakyvyn, turvallisuuden sekä sairauksien ehkäisyn ja terveyden edistämisen merkityksen
- osaa käyttää terveyden edistämiseen, terveyteen ja sairauteen liittyviä keskeisiä käsitteitä
- ymmärtää sairauksien, erityisesti kansantautien ja tartuntatautien, ehkäisyn merkityksen ja tuntee niiden keskeisiä ehkäisy- ja hoitomahdollisuuksia yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- pohtii terveyttä koskevia arvokysymyksiä ja osaa perustella omia valintojaan ja oppii arvostamaan terveyttä voimavarana sekä edistämään terveyttä
- tuntee kansanterveyden historiallista kehitystä ja väestöryhmien välisten terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä
- tuntee terveyden- ja sosiaalihuollon peruspalveluja sekä kansanterveyteen liittyvää kansalaistoimintaa
- perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin sekä osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa ja erilaisia terveystietämiseen liittyviä ilmiöitä.

Arviointi

Arvioinnissa korostetaan terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ymmärtämistä ja soveltamista. Huomio kiinnitetään siihen, miten opiskelija osaa käyttää ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnin kohteena on opiskelijan valmius terveyttä ja sairautta koskevaan eettiseen arvopohdintaan ja taito perustella omia terveystietämiseen liittyviä valintoja sekä taito arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Terveystiedon arvioinnissa voidaan käyttää kurs-

sikokeita, yksilö- ja ryhmätehtäviä, esitelmiä, pienimuotoisia kartoituksia ja tutkimuksia sekä toiminnallisia tehtäviä.

PAKOLLINEN KURSSI

TE1: Terveiden perusteet

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn sekä työ- ja muuhun turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista omassa elämäntavassaan ja ympäristössään
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisy merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta sekä oppii pohtimaan niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja yhteiskunnassa
- tunnistaa terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveyskulttuuriin ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä terveystieteiden näkökulmasta
- tuntee keskeiset terveyden ja sosiaalihuollon palvelut.

Keskeiset sisällöt

- työ- ja toimintakykyyn sekä turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä: ravitsemus, uni, lepo ja kuormitus, terveysliikunta, mielenterveys, sosiaalinen tuki, työhyvinvointi, työturvallisuus, turvallisuus kotona ja vapaa-aikana, ympäristön terveys
- seksuaaliterveys, parisuhde, perhe ja sukupolvien sosiaalinen perintö
- kansantaudit ja yleisimmät tartuntataudit sekä niihin liittyvät riski- ja suojaavat tekijät sekä niihin vaikuttaminen
- sairauksien ja vammojen itsehoito, ensiapu ja avun hakeminen
- terveyserot maailmassa, terveyseroihin vaikuttaviin tekijöihin tutustuminen
- terveystietojen tiedonhankintamenetelmiä sekä terveyttä koskevan viestinnän, mainonnan ja markkinoinnin kriittinen tulkinta
- terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelujen käyttö, kansalaistoiminta kansanterveystyössä

SYVENTÄVÄT KURSSIT

TE2: Nuoret, terveys, ja arkielämä

Kurssilla syvennetään pakollisen kurssin tavoitteita nuoren arkielämän terveystottumuksien ja selviytymisen keinojen osalta. Eri sisältöalueiden avulla tarkastellaan terveysongelmia selittäviä kulttuurisia, psykologisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä ja niiden tulkintoja. Lisäksi perehdytään käsitykseen itsestä ja muista fyysisellä, psyykkisellä ja sosiaalisella tasolla. Erityisesti korostetaan terveyden ylläpitoon liittyvää vastuullisuutta. Työskentelyssä korostuvat arvopohdinta, yksilö- ja ryhmäharjoitukset, draama ja sosiaalisten taitojen harjoittelu sekä keskustelu- ja argumentaatiotaitoja kehittävät työmuodot.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan elämäänsä aikuisuuden ja vanhemmuuden näkökulmasta
- osaa pohtia ja tarkastella terveyteen ja sairauteen liittyviä arvoja ja arvostuksia
- osaa perustella omia valintojaan terveyden näkökulmasta ja arvioida elämäntapaan ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille
- osaa kuvata koettua terveyttä ja terveysongelmia selittäviä ilmiöitä ja niiden erilaisia tulkin-toja.

Keskeiset sisällöt

- itsetuntemus, aikuistuminen, sosiaalisen tuen merkitys perheessä ja lähiyhteisössä
- vanhemmuuteen ja perhe-elämään valmentautuminen
- elämänilo, mielenterveyden ylläpitäminen ja jaksaminen, masennuksen ja kriisien kohtaaminen
- ruuoan terveydelliset, kulttuuriset ja yhteiskunnalliset merkitykset sekä painonhallinta, terveysliikunta, syömishäiriöt
- fyysinen ja psyykinen turvallisuus, väkivallaton viestintä
- seksuaaliterveys
- terveysongelmia selittäviin kulttuurisiin, psykologisiin ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja niiden tulkintoihin tutustuminen, esimerkiksi elämän mielekkyyden kokeminen, ruumiinkuva/kehollisuus, mielihyvä ja riippuvuudet nykyaikana
- tupakka, alkoholi ja huumeet yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan että globaalista näkökulmasta

TE3: Terveys ja tutkimus

Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttaviin historiallisiin tekijöihin ja näkökulmiin, terveyden ja sairauden tutkimiseen sekä kuolleisuuteen ja sairastavuuteen liittyviin kehityslinjoihin. Kurssilla käsitellään myös terveydenhuollossa ja itsehoitona toteutettaviin tavallisimpiin tutkimuksiin, niiden tulosten tulkintaan ja johtopäätöksiin. Lisäksi perehdytään pakollisen kurssin tavoitteita syventäen terveydenhuollon eri käytäntöihin, terveystalvelujen tarjontaan sekä yksilön asemaan terveyden- ja sairaudenhoidossa. Työskentelyssä korostuvat toiminnallisuus, tekemällä oppiminen, tutkiva oppiminen ja vierailukäynnit.

Tavoitteet

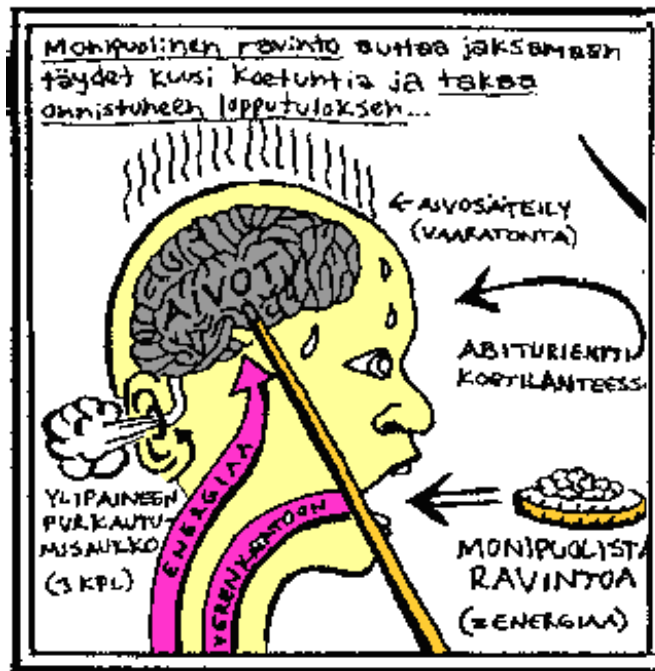
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa pohtia kansanterveystieteen ja ehkäisevän terveydenhuollon kehityksen päälinjoja kansallisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa hankkia, arvioida ja tulkita terveyteen ja sairauksiin liittyvää tutkimus- ja arkitietoa
- toteuttaa pienimuotoisia terveys-/terveyskäyttäytymiskartoituksia omassa opiskelu-ympäristössään
- osaa käyttää terveydenhuollon palveluja sekä tuntee asiakkaan ja potilaan oikeudet
- osaa pohtia ja arvioida teknologisen kehityksen merkitystä terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- terveyden edistämiseen, sairauksien tunnistamiseen ja ehkäisyyn liittyviä eri aikakausien menetelmiä
- terveyskäyttäytymisen ja koetun terveyden tutkiminen: fyysisen ja psyykkisen työ- ja toimintakyvyn mittaaminen, ergonomiamittaukset, työhyvinvointi ja siihen vaikuttavat tekijät

- terveydenhuollon ja hyvinvointipalvelujen käytäntöjä, asiakkaan ja potilaan oikeudet
- tutkimustiedon ja median terveydestä välittämien mielikuvien kriittinen lukutaito, medikalisaatio
- terveystottumusten arvioiminen ja seuranta sekä tutkimusten tekeminen

6.5.19 Opinto-ohjaus

Opinto-ohjaus tarkoittaa kaikkia niitä toimenpiteitä ja järjestelyjä, jotka auttavat opiskelijaa suunnittelemaan omaa opiskeluohjelmaansa, tukevat häntä lukio-opintojen eri vaiheissa ja kehittävät hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia suunnitelmia ja valintoja. Opiskelijoiden ohjaukselliset tarpeet ovat hyvin erilaisia. Opinto-ohjaus muodostaa koko luki- on kestävä jatkumon. Opinto-ohjaus lukiossa on jatkumo, ns. opintopolkumalli. Yksilöllisiä ohjaustarpeita syntyy erityisesti opiskeluun liittyvissä vaikeuksissa tai henkilökohtaisen elämän ongelmatilanteissa.

Tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa itsenäisyyteen ja vastuullisuuteen, siten että hän pystyy suunnittelemaan itselleen realistisen opiskelusuunnitelman, tunnistamaan opintoihinsa liittyviä ongelmia ja etsimään tarvittaessa apua näihin ongelmiin. Tavoitteena on kehittää opiskelijan yksilöllisiä opiskelun taitoja ja edistää hänen opiskelunvalmiuksiaan siten, että hänelle muodostuu realistinen käsitys omista tavoitteistaan ja mahdollisuuksistaan (AK 1, 4).

Tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijan itsetuntemukseen perustuvaa päätöksentekotaitoa ja vastuunottoa omista päätöksistä. Uranvalintaohjauksen tavoitteena on, että opiskelijalla on riittävästi tietoa toisen asteen, ammattikorkeakoulun ja yliopistojen opintotarjonnasta sekä valmiudet etsiä tarvitsemaansa lisätietoa hakuoppaista ja esimerkiksi Internetistä (AK 5 - 6). Uranvalinnan ohjauksen tavoitteena on myös syventää opiskelijan tietoja työelämästä, yrittäjyydestä, ammateista ja kansainvälistymisen mahdollisuuksista opiskelu- ja työelämässä (AK 1 - 7). Opinto-ohjauksen tavoitteena on myös se, että opiskelija pystyy suunnittelemaan lukio-opintojaan ja tekemään valintojen realistisella ja omien jatko-opintosuunnitelmien kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla (AK 1, 2).

Opinto-ohjauksen toteutus

Lukion opinto-ohjausta järjestetään kurssimuotoisena, henkilökohtaisena ohjauksena sekä tarvittaessa pienryhmäohjauksena. Ryhmäkohtainen ohjaus käsittää kaikille yhteisen opinto-ohjauskurssin oppitunnit ja opinto-ohjauksen syventävän ja soveltavien kurssien oppitunnit sekä ryhmäohjaajan tuokit. Luokan ulkopuolinen ohjaus käsittää henkilökohtaista ja pienryhmäohjausta, erilaisia yhteydenpitotehtäviä ja työelämään tutustuttamista. Ohjauksen työnjaosta on kuvaukset luvussa Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.

Opinto-ohjauksen toteutusta voi hahmottaa opintopolkumallin avulla. **Ohjaus ennen opintojen alkua** koostuu nivelvaiheen yhteistyöstä (esittelyt yläasteilla, yläasteiden vierailut lukiossa, yläasteiden vanhempainillat) ja muusta tiedottamisesta (opinto-opas, nettisivut, kanslia). **Ohjaus opintojen alkuvaiheessa** koostuu orientoinnista lukio-opintoihin, oman lukujärjestyksen laadinnasta ja lukion käytänteisiin perehdyttämisestä sekä ryhmäohjaajan ja/tai opinto-ohjaajan suorittamista haastatteluista. **Ohjaus opintojen kuluessa** sisältää opiskelijan opintojen seurannan, henkilökohtaiset haastattelut ja ohjauskeskustelut, erilaiset vierailut ja esittelyt sekä huoltotyön. **Ohjaus opintojen päättövaiheessa** painottuu eniten ura- ja koulutusvalintojen tukemiseen ja ohjaamiseen.

Opinto-ohjauksen kurssit

PAKOLLINEN KURSSI

OP1: Koulutus, työ ja tulevaisuus

Opinto-ohjauksen pakollisen kurssin tavoitteena on, että opiskelija saa lukio-opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Kurssilla käsitellään kaikille opiskelijoille yhteisiä, lukio-opintoihin, ylioppilastutkintoon, jatko-opintoihin, ammatti- ja urasuunnitteluun liittyviä kysymyksiä sekä kulloinkin lukio-opintojen kannalta ajankohtaisia asioita.

Keskeiset sisällöt:

- koulun käytänteet (AK 4, 6)
- opintojen rakentuminen ja omien opiskelutaitojen kehittäminen (AK 1)
- itsetuntemus, omien toimintamallien ja vahvuuksien tunnistaminen (AK 1, 2)
- työelämä tietous, työelämään siirtyminen (AK 4)
- ylioppilastutkinto
- ammatillinen suuntautuminen ja jatko-opintojen pohtiminen (AK 1, 4)
- erilaiset jatko-opintomahdollisuudet ja kansainvälisyys (AK 4)
- jatko-opintoihin hakeutuminen (AK 4)

SYVENTÄVÄ KURSSI

OP2: Opiskelu, työelämä ja ammatinvalinta

Opinto-ohjauksen syventävän kurssin tavoitteena on lisätä opiskelijan opiskeluvalmiuksia, parantaa hänen itsetuntemustaan ja syventää hänen perehtymystään jatkokoulutukseen ja työelämään liittyviin kysymyksiin. Kurssin puitteissa voidaan tutustua mahdolliseen jatko-opiskelupaikkaan.

Kurssin sisältö suunnitellaan tarkemmin yhdessä opiskelijoiden kanssa, siten, että heidän tarpeensa ja kiinnostuksensa täytyisivät mahdollisimman hyvin. Mahdollisia kurssin sisältöalueita ovat:

- tietämyksen syventäminen erilaisesta jatko-opiskelupaikoista ja -mahdollisuuksista (AK 1)
- erilaiset tutustumiskäynnit ja esittelyt (AK 1, 4)
- oppimaan oppiminen (AK 1)
- itsetuntemuksen lisääminen (AK 1, 2)

6.6 SOVELTAVAT KURSSIT

LUK: Lukiolaisen kurssi

Kurssi toteutetaan eri oppiaineiden yhteistyönä.

Suoritusjärjestys ja -tapa

Kurssi on tarkoitettu kaikille 1. vuoden opiskelijoille. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on

- syventää opiskelijan tietoja koulun käytänteistä
- vahvistaa opiskelumotivaatiota
- kehittää opiskelijan opiskeluvalmiuksia ja -taitoja (mm. tiedonhankintataitoja) eri oppiaineissa
- perehdyttää opiskelija koulun tietoteknisten laitteiden ja ohjelmien käyttöön

Sisältö

- koulun tietotekniset laitteet ja niiden käyttö
- lukio-opinnot ja opiskelutekniikka
- tiedon hankinta, käsittely ja muokkaaminen
- kirjaston käyttö
- tutkielman teko

Kurssi toteutetaan siten, että osa kurssista suoritetaan itsenäisesti tekemällä tutkielma. Tutkielman tekemisessä opiskelija saa tarvitessaan henkilökohtaista ohjausta.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

VAE: Vaelluskurssi

Liikunnan, biologian, maantieteen ja terveystiedon yhteinen kurssi.

Suoritusjärjestys ja -tapa

Suoritusjärjestys on vapaa. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

Toteutus

Kurssi sisältää jonkin valitun kohteen luontotietoutta ja alueen karttoihin syventymistä luokkatyöskentelynä. Toisen osan kurssista muodostaa maastoretki tai -vaellus, minkä aikana tutkitaan käytännössä valmistelujen aikana opittuja asioita. Tällöin pyritään omakohtaisten havaintojen tekemiseen ja niiden työstämiseen raportiksi tai tutkielmaksi. Kurssilla tutustutaan myös Suomen retkeilykohteisiin.

Kurssin maasto-osuus voi olla usean päivän vaellus kotimaassa tai naapurimaissa, retkeilyjä kotikunnassa, lintujen muuttotarkkailuun liittyviä retkiä jne.

Kurssiin osallistuminen edellyttää omaa rahoitusta maasto-osuuden toteuttamiseen. Kurssin luonteesta johtuen osanottajamäärä on rajoitettu ja riippuu kunakin vuonna käytettävissä olevista koulun tuntikehyksen resursseista. Kurssin osanottajilta edellytetään myös oma-aloitteisuutta ja sopeutumiskykyä maasto-osuuden vaativiin oloihin.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

KAN: Kansainvälisyyskurssi

Suoritusjärjestys

Tarkoitettu **2. vuoden** opiskelijoille. Kurssin luonteen vuoksi osanottajamäärä on vuosittain rajoitettu. Mahdollisesti tarvittavista karsintaperusteista päättää opettajakunta.

Kurssin tavoitteet

Kurssin tavoitteena on kansainvälisen kanssakäymisen lisääminen konkreettisella tasolla tutustumalla suomeksi ja eri vierailla kielillä toisen maan kulttuuriin, tapoihin, historiaan, koulutukseen, ympäristöön, tekniikkaan, taiteisiin yms. sekä ennen kaikkea ihmisiin, erityisesti nuoriin (AK 1, 4, 7).

Toteutus

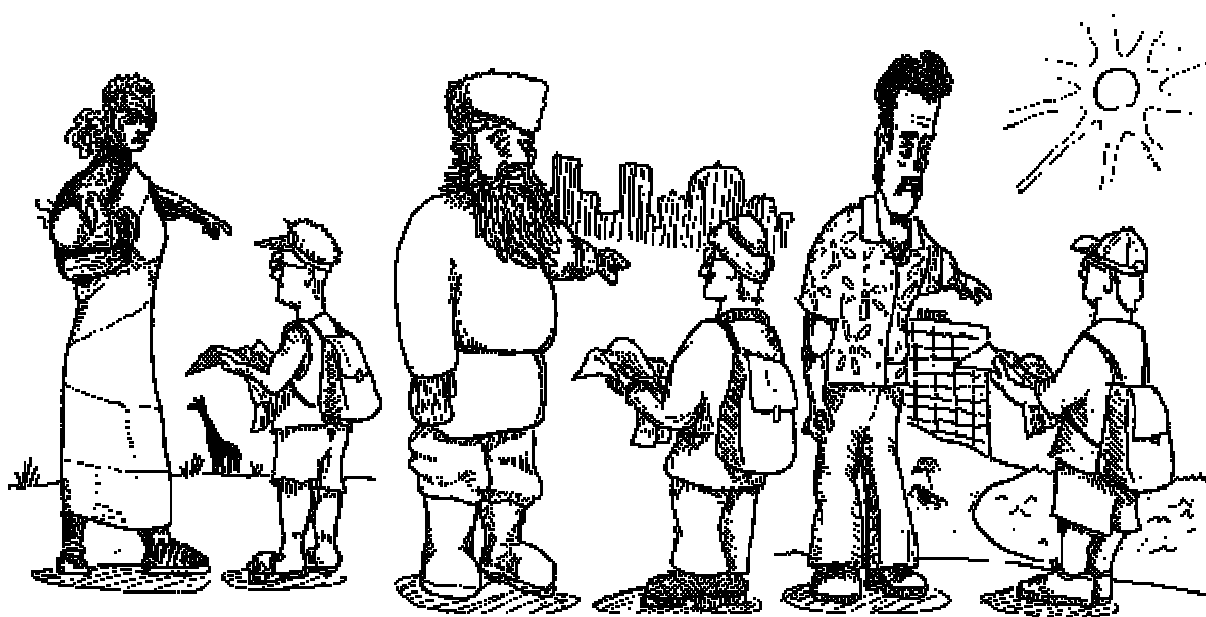
Kurssi sisältää vuosittain pidettävän leirikoulun valmistelu- ja toteutusosan.

Kurssiin sisältyy olennaisena osana noin viikon mittainen leirikoulu ulkomailla. Kohde/kohteet sekä leirikoulun sisältö ja painopistealueet määrittellään joka lukuvuosi erikseen. Leirikoulun aikana tutustutaan kohdemaassa painopistealueisiin liittyviin kohteisiin.

Kurssin valinnet valmistautuvat opettajien johdolla leirikouluun tekemällä esimerkiksi tutkielmia ja muita itsenäisiä töitä kohdemaasta painopistealueiden mukaisesti sekä suomeksi että vierailla kielillä.

Leirikoulu on koulun ulkopuolista opetusta ja siitä aiheutuu kuluja, joita kaikkia lukio ei voi kattaa. Tämän vuoksi kurssin valinnet osallistuvat yhteisesti päätettävien keinoin varojen keräämiseen. Koska on todennäköistä, että kaikkea rahoitusta ei saada kootuksi yhdessä, jokainen kurssin valinnut joutuu varautumaan maksamaan itse osan kuluista.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

GS: Graafinen suunnittelu

Tavoitteet

- Opiskelija saa perustaidot digitaalisen kameran käytöstä ja kuvankäsittelystä (AK5,6)
- Opiskelija saa tietoja ja taitoja kaavoituksen, rakentamisen ja arkkitehtuurin perusteista ja yksinkertaisista suunnittelutehtävistä (AK 1, 3, 6, 7)
- Opiskelija osaa tehdä arkipäivän tarpeisiin vastaavaa tietokonegrafiikkaa sekä mainontaan ja markkinointiin liittyviä perusasioita (AK 3, 6, 7).

Toteutus

- Kaikki kurssin harjoitustehtävät toteutetaan lopulliseen muotoonsa tietokoneella.
- Harjoitustehtäviin kuuluvat muun muassa lomamajan suunnittelu, digikuvasarja, jonka kuvastoa käytetään muokattuna esimerkiksi omiin tarpeisiin tehtävissä logoissa, portfolioiden ja kirjepapereiden tunnuksissa ja käyntikorteissa. Lisäksi toteutetaan pieni mainoskampanja.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä tai opiskelijan halutessa numeroarvosanalla.

VID: Videokurssi

Tavoitteet

Videokurssin tavoitteina ovat videon valmistamisessa tarvittavien teknisten laitteiden perustaitojen hallinta sekä video/elokuvailmaisun perusteet ja näiden taitojen osoittaminen koulun tarpeisiin liittyvissä videokuvauksissa ja niiden editoinnissa (AK 1, 5, 6).

Toteutus

- Opiskelijat osallistuvat perusopetukseen, jossa saadaan tekniset perustaidot.
- Ilmaisuuun liittyvät taidot voidaan saada myös nettikurssin suorittamisella, jonka suorittaminen osoitetaan esimerkiksi kirjallisella kokeella tai muulla kulloinkin voimassa olevalla tavalla, esimerkiksi laajalla esseellä.
- Perusasioiden opiskelun jälkeen opiskelija suorittaa joko yksin tai ryhmätyönä koulun kuvaustarpeita vastaavan kuvaus ja editointitehtävän.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

TT: Teatteritaide

Suoritusjärjestys

Kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä.

Teatteritaide 1 (TT1) ja teatteritaide 2 (TT2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on että opiskelija

- rohkaistuu itseilmaisuun ja mielikuvien tuottamiseen
- kehittää keskittymis-, eläytymis- ja yhteistyökykyään
- oppii havaitsemaan ja tulkitsemaan ihmisen kokonaisviestintää ja käyttämään sitä itse (AK 6)
- ymmärtää teatterin taiteellista luomisprosessia ja vastaanottaa taide-elämyksiä (AK 4).

Toteutus

TT1-kurssilla tehtävät ja toiminta aloitetaan helpoimmista tehtävistä ja valmiita teatteriesityksiä ei tuoteta. Kurssilla keskitytään oman ilmaisun kehittämiseen turvallisen ilmapiirin kautta. TT2-kurssilla syvennetään ykköskurssilla saavutettuja taitoja ja tietoja.

Kursseilla tehdään päämäärätietoisia ilmaisuharjoituksia. Käytetään improvisointi-, kontakti-, tarkkailu-, matkimis-, tunnetila- ym. harjoituksia, joiden vaativuus määräytyy ryhmän edellytysten mukaan. Vähitellen ryhmän ilmaisukeinot kehittyvät siten, että jokainen erikseen ja ryhmät yhteisesti voivat välittää viestejään muille, jolloin luodaan mahdollisuuksia omakohtaiseen esiintymiskokemukseen.

Tutkitaan kokeillen musiikin, liikkeen, kuvan, tilan, valojen ja vaatteiden vaikutusta esitettävään tilanteeseen. Harjoitellaan pieniä ja myös laajempia esityskokonaisuuksia. Voidaan käyttää apuna esimerkiksi sosiodraamaa.

Tehdään teatteriesityksiä omista aiheista sekä valmiista ja sovitetuista teksteistä. Harjoitellaan ilmaisutaitoja erikseen ja esitysten valmistamisen yhteydessä.

Perehdytään teatteritaiteiden erityispiirteisiin, niiden historiaan, nykytilaan ja ilmaisukeinoihin. Katsotaan teatteriesityksiä, elokuvia ja televisio-ohjelmia, keskustellaan niiden ja omien esitysten sisällöstä, tavoitteista ja ilmaisukeinoista.

Kursseilla tutkitaan myös muiden taidealojen ilmaisukeinoja.

Arviointi: Kurssit arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä

TTD: Teatteritaiteen diplomikurssi

Suoritetaan vuosittain vaihtuvat valtakunnalliset lukiodiplomitehtävät. Lisäksi TT1 ja TT2 tulee olla suoritettuina. Arvosana muodostuu diplomitehtävästä.

KUD: Kuvataiteen diplomikurssi

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomin suorittamisella osoitetaan valtakunnallisesti samoilla tehtävillä ja yhdenmukaisella arvioinnilla opiskelijan kuvataiteellista osaamista. Lukiodiplomin suorittamisesta on hyötyä pyrittäessä jatko-opintoihin kuvataiteellista osaamista vaativille aloille. Kukin jatko-oppilaitos määrittelee vuosittain sen hyödyn, joka kuvataiteen lukiodiplomikurssin suorittamisesta oppilaitokseen pyrittäessä on (AK 1, 2).

Toteutus

- Kuvataiteen lukiodiplomikurssin toteuttamisessa noudatetaan kulloinkin koulun päättämiä toteuttamisohjeita. Kurssin suorittamisessa voidaan tehdä yhteistyötä alueen muiden lukioiden kanssa.
- Lukiodiplomikurssin suorittaminen lasketaan opiskelijan kokonaiskurssimäärään, ellei opiskelija kiellä kurssin suorittamisen merkitsemistä lukion päättötodistukseen. Päättötodistukseen kurssin suorittaminen merkitään kohtaan ”lisätiedot”.
- Lukiodiplomin suorittamisessa ja arvioinnissa noudatetaan kulloinkin voimassa olevia opetushallituksen laatimia tehtäviä, suoritusohjeita ja arviointikriteereitä sekä todistuksen muodossa valtakunnallista todistusohjaa.
- Lukiodiplomin suorittamisesta annetaan aina yleisarvosana asteikolla 1-5 seuraavasti: 5 = erinomainen 4 = kiitettävä, 3 = hyvä, 2 = tyydyttävä, 1 = hyväksytty.

Kuvataiteen lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on vähintään neljän kuvataiteen lukio-
kurssin suorittaminen.

MUD: Musiikin lukiodiplomi

Yleiset opetushallituksen määrittämät perusteet

Musiikin lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on vähintään neljän musiikin lukio-
kurssin suorittaminen. Näiden lisäksi koulu voi järjestää myös erillisen lukiodiplomikurssin, jolla kootaan näytesalkku tai viimeistellään näyte- tai projektityö. Opiskelijoille tiedotetaan lukiodiplomista jo lukion alkaessa. Lukiodiplomityön jättämisajankohdasta tai suorittamisesta päätetään koulukohtaisesti niin, että arvioinnille jää riittävästi aikaa. Arvioinnista annetaan numeroarvioinnin lisäksi myös sanallinen arvio, joka liitetään opiskelijalle palautettavaan diplomityöhön. Lukiodiplomityöhön merkitään työn sisältö.

Musiikin lukiodiplomin perustana on opiskelijan koko lukioaikainen musiikinopiskelu. Se tehdään erillisenä projektina esimerkiksi kolmantena lukiovuotena. Opiskelija tekee työn omalla ajallaan ja laatii portfolion, jonka sisältö edustaa seuraavia osa-alueita:

- esittäminen, laulaminen ja soittaminen
- säveltäminen, sovittaminen ja improvisointi
- kuuntelu, kuullun analysointi ja musiikkikritiikki
- kirjoitelma

Näytesalkku voi olla myös aineen taidollista ja tiedollista hallintaa osoittava projektityö, jossa kokonaisuus muodostuu edellä luetelluista neljästä alueesta tai joistakin niistä. Projektityö sisältää lopputyön ja raportin.

Lopputyö voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, studiotyö tai sävellysprojekti. Sävellyksetkin tulisi mielellään esittää soivassa muodossa, joko liveinä tai studiotaltiointina. Sopiva kesto on noin 15-30 minuuttia. Jos oman sävellys / sovitus työn osuus lopputyössä on merkittävä, esityksen ei tarvitse olla kovin pitkä. Lopputyön esitys tulee taltioida videolle. Lopputyön voi tehdä yksin tai ryhmässä, kuitenkin jokainen opiskelija tekee oman raportin.

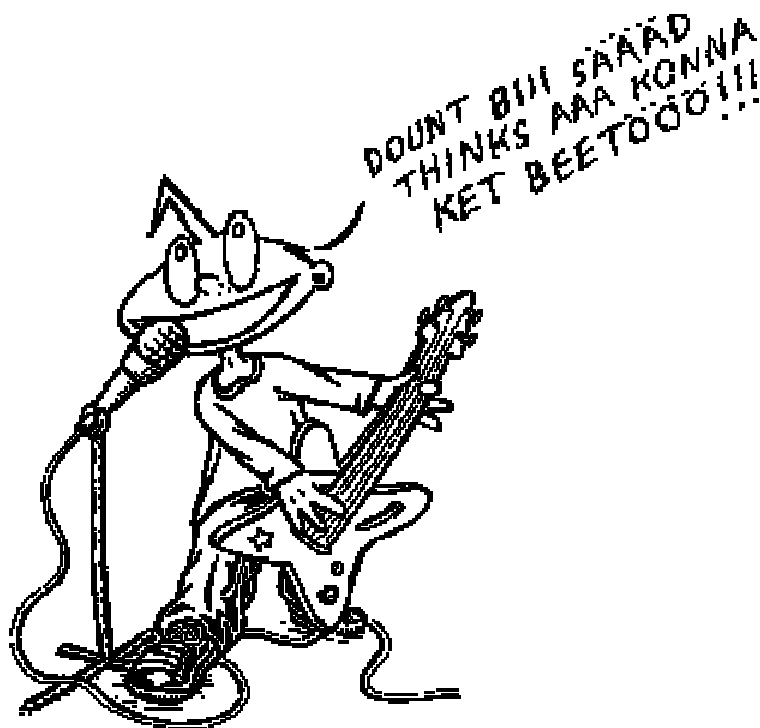
Musiikin lukiodiplomin arvioinnin perustana olevan näytesalkun sisällön eli raportin tulee sisältää seuraavat asiat:

- musiikillinen omaelämäkerta
- sisällysluettelo
- näytetyön/näytetöiden esittely ja valintaperusteet
- yhteenveto
- arvioitsijoiden sanallinen arvio (sisällytetään salkkuun kun arviointi on suoritettu)

Kun opiskelija on päättänyt suorittaa musiikin lukiodiplomin, hänen on esitettävä työsuunnitelmansa syyskuun loppuun mennessä. Lopputyö tulee olla esitetty viimeistään viikko ennen huhtikuun loppua ja portfolio tulee jättää huhtikuun loppuun mennessä. Diplomin voi suorittaa myös aiemmin opiskelijan näin halutessa.

Arviointi:

- Numeroarviointi asteikolla 1-5. Opetushallitus antaa kriteerit arvosanoille 1, 3 ja 5. Sekä annettu numero että virallinen kriteeri näkyvät diplomitodistuksessa.
- Sanallinen arviointi liitetään opiskelijalle palautettavaan diplomityöhön. Lukiodiplomitodistukseen merkitään myös työn sisältö.

TV: Tieto- ja viestintäteknikka

Suoritusjärjestys ja -tapa

Kurssien suoritusjärjestys on muutoin vapaa mutta ohjelmoinnin kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä. Opiskelija voi jättää kurssin 2 suorittamatta, mikäli hän jo hallitsee ohjelmoinnin perustiedot. Kurssia TV1 ei voi suorittaa itsenäisesti.

Arviointi: Tieto- ja viestintäteknikan kurssit arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä ja vain opiskelijan halutessa numeroin.

TV1: Tietoliikenne

Kurssin tavoitteena on tutustua elektroniseen viestintään ja maailmanlaajuisten tietoverkkojen käyttöön.

Aiheina ovat tietoliikenne erilaisia kanavia käyttäen, Internetin tarjoamat palvelut: sähköposti, www, news, FTP, Irc sekä html-kieli ja UNIXin peruskäskyt. Kurssilla tehdään harjoitustyönä kotisivut.

TV2: Ohjelmointi 1

Kurssi on tarkoitettu niille opiskelijoille, joilla ei ole aiempaa ohjelmointikokemusta.

Kurssin tavoitteena on oppia ohjelmoinnin perusteet. Kurssilla käsitellään seuraavia aiheita: ohjelma, ohjelmointikielet, ohjelman suunnitteluperiaatteet, ohjelmointiympäristö, muuttuja, syöttö ja tulostus, ohjauksrakenteet. Kurssin yhteydessä tehdään pienimuotoinen harjoitustyö.

TV3: Ohjelmointi 2

Kurssille tulevan opiskelijan täytyy hallita ohjelmoinnin alkeet.

Kurssin tavoitteena on kehittää opiskelijan algoritmista ajattelua ja antaa valmiuksia www-ohjelmointiin. Kurssi sisältää perusteet ohjauksrakenteista ja aliohjelmista.

TV4: Ohjelmointi 3

Kurssille tulevan opiskelijan täytyy hallita ohjelmoinnin alkeet.

Kurssin tavoitteena on antaa valmiuksia ohjelman muodostamiseen moduuleista. Lisäksi tehdään harjoitustyö.

LAT: Lingua linguarum – latinan kielen johdantokurssi

Kurssilla tutustutaan latinan kielen perussanastoon ja –kielioppiin, opiskellaan ”lentäviä” lauseita ja sanontoja, käsitellään antiikin Rooman kulttuuria ja mytologiaa sekä tarkastellaan latinan kielen vaikutusta muihin eurooppalaisiin kieliin.

Arviointi: Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.